

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОЛОГО-НАТУРАЛІСТИЧНИЙ ЦЕНТР
УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ

Інтерактивний посібник
"Освіта сталого розвитку"

КИЇВ, 2024

Зміст

Вступ.....	3
РОЗДІЛ 1. Освіта сталого розвитку Чернігівщини.....	10
РОЗДІЛ 2. Освіта сталого розвитку Полтавщини.....	42
РОЗДІЛ 3. Освіта сталого розвитку Донеччини.....	74
РОЗДІЛ 4. Освіта сталого розвитку Івано – Франківщини.....	164

ВСТУП

Освіта для сталого розвитку – це освіта, спрямована на набуття знань і навичок, які сприяють формуванню нового екологічно свідомого суспільства, нових світоглядів, позицій, цінностей і сприяють суспільним ідеалам, економічній життєздатності та екологічно збалансованому розвитку.

Основним напрямком створення нової високоякісної системи освіти, заснованої на принципах сталого розвитку, є переорієнтація існуючих освітніх програм на інтегроване вивчення соціальних, екологічних та економічних проблем, враховуючи місцеві, національні та регіональні умови, а також глобальний контекст.

Сьогодні погіршення екологічної ситуації досягло апогею. Все існування людини, її свідомість і система цінностей цілком поміщаються на економічний рівень. Гонитва за прибутком відсуває інтереси природи на другий план: природоохоронна діяльність здебільшого розглядається як захист промислових ресурсів.

СОЦІАЛЬНІ ТА ПЕДАГОГІЧНІ АСПЕКТИ РЕАЛІЗАЦІЇ ІДЕЙ СТАЛОГО РОЗВИТКУ В ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРІ УКРАЇНИ

Володимир Вербицький, доктор педагогічних наук, професор, академік Національної академії наук вищої освіти України, голова ГО «Національна спілка освітян України», директор Національного еколого-натуралістичного центру учнівської молоді Міністерства освіти і науки України (НЕНЦ).

Концепція сталості була вперше визначена у 1987 році як нова концепція розвитку під назвою «Глобальна програма змін», що повинна «забезпечувати відповідність потребам сьогодення без шкоди майбутнім поколінням задовольняти власні потреби» [6]. Такий підхід суттєво вплинув на вирішення економічних, соціальних та екологічних проблем на міжнародному рівні [5].

Звідси сталий розвиток (англ. *sustainable development*) - загальна концепція стосовно необхідності встановлення балансу між задоволенням сучасних потреб людства і захистом інтересів майбутніх поколінь, включаючи їх потребу в безпечному і здоровому довкіллі. Як сформулювала визначення сталого розвитку у своїй доповіді Комісія Брундтланд, це «розвиток, який задовольняє потреби нинішнього покоління без шкоди для можливості майбутніх поколінь задовольняти свої власні потреби».

Концепція сталого розвитку ґрунтується на п'яти головних принципах:

1. Людство дійсно може надати розвитку сталого і довготривалого характеру, для того щоб він відповідав потребам людей, що живуть зараз, не втрачаючи при цьому можливості майбутнім поколінням задовольняти свої потреби.

2. Обмеження, які існують в галузі експлуатації природних ресурсів, відносні. Вони пов'язані з сучасним рівнем техніки та соціальної організації, а також із здатністю біосфери до самовідновлення.

3. Необхідно задовольнити елементарні потреби всіх людей і всім надати можливість реалізувати свої надії на благополучне життя. Без цього сталий і довготривалий розвиток просто неможливий. Одна з головних причин виникнення екологічних та інших катастроф — злидні, які стали у світі звичайним явищем.

4. Необхідно узгодити стан життя тих, хто користується надмірними засобами (грошовими і матеріальними), з екологічними можливостями планети, зокрема щодо використання енергії.

5. Розміри і темпи росту населення повинні бути узгоджені з виробничим потенціалом глобальної екосистеми Землі, що змінюється.

Економічна складова сталого розвитку. Економічний підхід до концепції стійкого розвитку заснований на теорії максимального потоку сукупного доходу Хікса-Ліндаля, який може бути зроблений за умови, принаймні, збереження сукупного капіталу, за допомогою якого і здійснюється цей дохід. Ця концепція

передбачає оптимальне використання обмежених ресурсів і використання екологічних — природо-, енерго- і матеріало-зберігаючих технологій, включаючи видобуток і переробку сировини, створення екологічно прийнятної продукції, мінімізацію, переробку і знищення відходів. Однак при вирішенні питань про те, який капітал повинен зберігатися (наприклад, фізичний або природний, чи людський капітал) і якою мірою різні види капіталу є взаємозамінними, а також при вартісній оцінці цих активів, особливо екологічних ресурсів, виникають проблеми правильної інтерпретації і розрахунку. З'явилися два види стійкості — слабка, коли мова йде про не зменшуваний в часі природний та виробничий капітал, і сильна — коли повинен не зменшуватися природний капітал (причому частина прибутку від продажу невідновних ресурсів повинна спрямовуватися на збільшення цінності відновлюваного природного капіталу).

Соціальна складова сталого розвитку. Соціальна складова стійкості розвитку орієнтована на людину і спрямована на збереження стабільності соціальних і культурних систем, в тому числі, на скорочення числа руйнівних конфліктів між людьми. Важливим аспектом цього підходу є справедливий розподіл благ. Бажано також збереження культурного капіталу і різноманіття в глобальних масштабах, а також повніше використання практики стійкого розвитку. Для досягнення стійкості розвитку, сучасному суспільству доведеться створити ефективнішу систему ухвалення рішень, що враховує історичний досвід і заохочує плюралізм. Важливо досягнення не тільки внутрішньо, а й міжпоколінної справедливості. У рамках концепції людського розвитку людина є не об'єктом, а суб'єктом розвитку. Спираючись на розширення варіантів вибору людини як головну цінність, концепція сталого розвитку передбачає, що людина повинна брати участь у процесах, які формують сферу її життєдіяльності, сприяти прийняттю і реалізації рішень, контролювати їх виконання.

Екологічна складова сталого розвитку. З екологічної точки зору, сталий розвиток має забезпечувати цілісність біологічних і фізичних природних систем. Особливе значення має життєздатність екосистем, від яких залежить глобальна стабільність всієї біосфери. Більш того, поняття «природних» систем і ареалів проживання можна розуміти широко, включаючи в них створене людиною середовище, таке як, наприклад, міста. Основна увага приділяється збереженню здібностей до самовідновлення і динамічної адаптації таких систем до змін, а не збереження їх у деякому «ідеальному» статичному стані. Деградація природних ресурсів, забруднення довкілля і втрата біологічного розмаїття скорочують здатність екологічних систем до самовідновлення.

Україна, як і інші країни-члени ООН, приєдналася до глобального процесу забезпечення сталого розвитку (англ. *sustainable development*). Відтак, сприймає і реалізує *17 Цілей сталого розвитку*, що затверджені Підсумковим документом Саміту ООН зі сталого розвитку (2015) – «Перетворення нашого світу: порядок денний у сфері сталого розвитку до 2030 року» [4].

Протягом 2016-2017 років тривав широкомасштабний процес адаптації Цілей сталого розвитку з урахуванням українського контексту. Національні завдання, індикатори для моніторингу виконання завдань та цільові орієнтири

для досягнення до 2030 року відображено в *Національній доповіді «Цілі сталого розвитку: Україна»*. Зокрема, на основі принципу «нікого не залишити осторонь» та з використанням широкого кола інформаційних, статистичних та аналітичних матеріалів національна система ЦСР містить 86 завдань національного розвитку та 172 показники для їх моніторингу, що забезпечить основу для подальшого планування розвитку України [3].

Цілі сталого розвитку, проголошені на Саміті ООН зі сталого розвитку (2015), охоплюють найбільш важливі сфери та визначають необхідність встановлення балансу між задоволенням сучасних потреб людства і захистом інтересів майбутніх поколінь, включаючи їх потребу в безпечному і здоровому довкіллі.

Серед усіх сфер, які мають значення у межах реалізації Цілей сталого розвитку, однією з пріоритетних є *освітня сфера*, яка визначає можливість впливати на світогляд і цінності молодого покоління, усвідомлення дітьми та учнівською молоддю значимості глобального процесу забезпечення сталого розвитку, прийняття ідей і цілей сталого розвитку, а також компетентностей, необхідних для їх втілення.

Отже, у *соціально-педагогічному контексті* важливим є усі 17 Цілей сталого розвитку, утім особливо значущими видаються:

Ціль 3. Забезпечення здорового способу життя та сприяння благополуччю для всіх у будь-якому віці;

Ціль 4. Забезпечення всеохоплюючої і справедливої якісної освіти та заохочення можливості навчання впродовж усього життя для всіх;

Ціль 16. Сприяння побудові миролюбного і відкритого суспільства в інтересах сталого розвитку...

Розроблена *Національна доповідь «Цілі Сталого Розвитку: Україна»* [1] *Ціль 4.* містить відповідні завдання, серед яких: забезпечити доступність якісної шкільної освіти для всіх дітей та підлітків; збільшити поширеність серед населення знань і навичок, необхідних для отримання гідної роботи та підприємницької діяльності; створити у школах сучасні умови навчання, включаючи інклюзивне, на основі інноваційних підходів та інші. А також відповідні рекомендації щодо досягнення цілі: реформування освітньої галузі, що передбачає оновлення стандартів освіти; забезпечення рівного доступу до освіти та професійно-технічної підготовки для уразливих груп населення, насамперед людей з інвалідністю й осіб, які перебувають в уразливому становищі; оновлення змісту навчання шляхом упровадження навчальних програм з питань сталого розвитку, раціонального споживання, прав людини, гендерної рівності, культури, соціальної єдності, миру та ненасильства тощо; забезпечення принципу відповідності освіти потребам суспільного розвитку.

Відтак, основні Цілі сталого розвитку (зокрема, щодо якісної освіти та можливості навчання впродовж усього життя, збереження та раціональне використання природних ресурсів) знайшли певне втілення у Концепції «*Нова українська школа*» (2016) [2], якою визначено *10 ключових компетентностей НУШ*, що набуватимуть учні, з урахуванням Рекомендацій 2006/962/ЄС

Європейського Парламенту та Ради (ЄС) «Про основні компетенції для навчання протягом усього життя». Зокрема:

Соціальна та громадянська компетентності. Усі форми поведінки, які потрібні для ефективної та конструктивної участі у громадському житті, в сім'ї, на роботі. Уміння працювати з іншими на результат, попереджати і розв'язувати конфлікти, досягати компромісів. Повага до закону, дотримання прав людини і підтримка соціокультурного різноманіття.

Екологічна грамотність і здорове життя. Уміння розумно та раціонально користуватися природними ресурсами в рамках сталого розвитку, усвідомлення ролі навколишнього середовища для життя і здоров'я людини, здатність і бажання дотримуватися здорового способу життя.

Уміння вчитися впродовж життя. Здатність до пошуку та засвоєння нових знань, набуття нових вмій і навичок, організації навчального процесу (власного і колективного), зокрема через ефективне керування ресурсами та інформаційними потоками, вміння визначати навчальні цілі та способи їх досягнення, вибудовувати свою освітньо-професійну траєкторію, оцінювати власні результати навчання, навчатися впродовж життя.

Саме на вирішення відповідних задач щодо формування системи цінностей та соціальних компетентностей дітей та учнівської молоді, а також профілактику негативних соціальних явищ, значною мірою спрямована *соціально-педагогічна діяльність*, яка здійснюється закладах освіти (загальної середньої, позашкільної, фахової передвищої тощо), соціальних службах, інших установах та організаціях (системи охорони здоров'я, пенітенціарної системи тощо).

Методичні прийоми сталого розвитку у позашкільній освіті спрямовані на виховання у дітей та підлітків екологічної свідомості, розуміння принципів сталого розвитку та практичних навичок, необхідних для збереження довкілля та раціонального використання ресурсів. Ось кілька методичних прийомів, які можуть бути ефективно використані у позашкільній освіті:

1. Проектно-орієнтоване навчання.

- *Екологічні проекти:* Учні можуть брати участь у проектах, пов'язаних зі збереженням природних ресурсів, енергозбереженням, розвитком екологічного підприємництва тощо. Проекти можуть бути як дослідницькими (вивчення екологічних проблем регіону), так і практичними (створення еко-ініціатив на базі школи або громади). Також можуть працювати над довгостроковими екологічними проектами, такими як створення шкільного саду, вирощування рослин у теплицях, організація сортування відходів у школі або проведення екологічних акцій у громаді.

- *Інтердисциплінарні проекти.* Поєднання різних дисциплін для реалізації проектів зі сталого розвитку. Наприклад, учні можуть поєднувати знання з математики, біології, географії та економіки для дослідження місцевих екосистем та створення планів їхнього збереження (Наприклад: на заняттях математики – розрахунок викидів CO₂, на заняттях біології – дослідження екологічних систем, на заняттях з економіки – аналіз сталих бізнес-моделей, на заняттях з географії досліджувати вплив кліматичних змін на різні регіони світу).

2. Навчання через дію.

- *Еко-табір або еко-школа.* Організація літніх таборів або навчальних сесій на природі, де учні можуть практично навчатися сталого способу життя: від встановлення наметів і приготування їжі на багатті до участі в акціях з посадки дерев та очищення водойм. Після кожної екологічної акції, проекту або заходу можна проводити обговорення, під час яких учні рефлексують про те, чого вони навчилися, як змінилися їхні погляди, як їхні дії можуть сприяти сталому розвитку.

- *Волонтерська діяльність.* Залучення учнів до волонтерських ініціатив, таких як допомога у притулках для тварин, участь у місцевих екологічних акціях або співпраця з організаціями, що займаються охороною природи.

3. Інтерактивне навчання.

- *Екологічні квести та гри.* Проведення інтерактивних квестів та ігор, спрямованих на формування уявлень про сталий розвиток. Це можуть бути настільні ігри, рольові ігри, які спрямовані на усвідомлення взаємодії між природними, економічними та соціальними аспектами життя (Приклад: економічна гра, де учасники моделюють розвиток міста з урахуванням екологічних ризиків; рольова гра «Парламент», де діти розглядають екологічні законопроекти, ігри, в яких учні беруть на себе ролі екологів, лісників або інженерів, що розробляють рішення для покращення екологічної ситуації).

- *Віртуальні екскурсії та симуляції.* Використання сучасних технологій, таких як віртуальна реальність, для проведення екскурсій по національних парках, заповідниках або екофермах, де учні можуть дізнатися більше про екосистеми та сталий розвиток.

- *Дискусії та дебати.* Організація дебатів на тему екології, економіки та соціальної відповідальності, на яких учасники можуть обговорювати реальні проблеми, такі як зміни клімату, забруднення, управління ресурсами, етика споживання (Приклад: Дебати на тему «Чи є сталий розвиток можливим в умовах сучасної глобалізації?»).

4. Практичні майстер-класи.

- *Майстер-класи з переробки та повторного використання.* Проведення занять, на яких учні відбувається практичне засвоєння навичок, що сприяють сталому розвитку. На них учні можуть навчитися робити корисні речі зі старих матеріалів (наприклад, створення екологічних торбинок із старого одягу або меблів з піддонів).

- *Навчальні воркшопи з енергоефективності.* Організація занять, на яких учні можуть навчитися використовувати енергоефективні технології вдома, наприклад, встановлення світлодіодних ламп, сонячних панелей або економних водяних кранів.

5. Екологічна освіта через творчість.

- *Еко-арт та екодизайн.* Залучення учнів до створення мистецьких проектів з екологічної тематики, таких як плакати, фільми, фотографії або скульптури з використанням перероблених матеріалів.

- *Екологічна літературна творчість.* Заохочення учнів до написання есе (Наприклад: написання есе на тему «Мій внесок у сталий розвиток» або створення спільної «книги добрих справ»), віршів або коротких оповідань на

теми сталого розвитку, збереження природи або боротьби зі змінами клімату з метою стимулювання учнів до осмислення власних дій і їхнього впливу на навколишнє середовище.

6. Формування екологічної культури.

- *Екологічні уроки та семінари.* Проведення регулярних занять з екологічної освіти, під час яких обговорюються актуальні екологічні проблеми, способи їх вирішення та роль кожної людини у збереженні планети.

- *Взаємодія з місцевими громадами.* Залучення учнів до співпраці з місцевими громадами для вирішення екологічних проблем на місцевому рівні. Наприклад, участь у розробці плану з озеленення міста або у заходах з очищення місцевих водойм.

7. Інформаційно-просвітницька діяльність.

- *Організація екологічних виставок та ярмарок.* Учні можуть створювати виставки, присвячені сталому розвитку, на яких демонструватимуть свої проекти, дослідження або вироби з перероблених матеріалів.

- *Проведення лекцій та семінарів.* Запрошення фахівців для проведення лекцій на теми екології, біорізноманіття, змін клімату або сталого розвитку.

- *Цифрові ресурси та медіаграмотність.* Використання онлайн-платформ для навчання екології, участі в міжнародних еко-ініціативах, перегляду навчальних фільмів про екологію та сталий розвиток з метою розвитку навичок критичного оцінювання інформації про сталий розвиток в інтернеті. Це також передбачає формування медіаграмотності, щоб учні могли критично сприймати та аналізувати інформацію з різних джерел (Приклад: Створення шкільного блогу або YouTube-каналу з темами сталого розвитку, де учні можуть обговорювати еко-ініціативи).

Ці методичні прийоми допомагають дітям та підліткам розвивати навички критичного мислення, відповідального ставлення до навколишнього середовища, а також активну громадянську позицію.

Література

1. Національна доповідь «Цілі Сталого Розвитку: Україна». URL https://mepr.gov.ua/files/docs/%D0%9D%D0%B0%D1%86%D1%96%D0%BE%D0%BD%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%B0%20%D0%B4%D0%BE%D0%BF%D0%BE%D0%B2%D1%96%D0%B4%D1%8C%20%D0%A6%D0%A1%D0%A0%20%D0%A3%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D0%B8_%D0%BB%D0%B8%D0%BF%D0%B5%D0%BD%D1%8C%202017%20ukr.pdf

2. Нова Українська школа. Концептуальні засади реформування середньої школи. (2016). URL <http://mon.gov.ua/activity/education/zagalna-serednya/>

3. Цілі сталого розвитку та Україна. URL <https://www.kmu.gov.ua/diyalnist/cili-stalo-go-rozvitku-ta-ukrayina>

4. 17 Goals to Transform Our World. URL <https://www.un.org/sustainabledevelopment/>

5. Sustainable Development - concept and action. United Nations Economic Commission for Europe. веб-сайт. URL: https://unece.org/fileadmin/DAM/oes/nutshell/previous_issues/focus_sustainable_development.htm

6. World Commission on Environment and Development. Our Common Future. Oxford: Oxford University Press, 1987. p. 27

РОЗДІЛ 1. Освіта сталого розвитку Чернігівщини

Розвиток екологічної компетентності вихованців гуртків у контексті модернізації освітньо-виховного простору

Тетяна БИЦЬКО (методист комунального закладу «Чернігівська обласна станція юних натуралістів»).

Сучасний світ стикається зі складними екологічними проблемами, вирішення яких вимагає від нас змін у нашому стилі життя. Саме тому розвиток екологічної компетентності у молодого покоління є надзвичайно важливим для досягнення сталого розвитку. Тож, сьогодні я б хотіла поділитися з вами досвідом нашого закладу щодо розвитку цієї важливої компетенції у наших вихованців [1].

Перш за все, потрібно зазначити, що екологічна компетентність не обмежується лише знаннями про природу та її охорону. Це також розуміння взаємозв'язків між людиною та природою, вміння приймати екологічно обґрунтовані рішення та використовувати ресурси природи відповідально, що важливо для впровадження сталого розвитку.

Сприятливою для формування екологічної свідомості і екологічної компетентності є гурткова робота оскільки вона виходить за межі навчальної програми, спрямована на розширення і доповнення знань, умінь, досвіду здобувачів освіти.

Керівники гуртків комунального закладу «Чернігівська обласна станція юних натуралістів» адаптували заняття гуртків до нових умов, урізноманітнили форми і методи освітньої діяльності. Серед форм: екологічні смартмоби, майстер-класи, фотоплени, вікторини, віртуальні квести, віртуальні подорожі, екскурсії, тощо.

В освітньому процесі КЗ «Чернігівська обласна станція юних натуралістів» запроваджено таку форму роботи екологічний смартмоб, який є перспективним напрямом формування навичок спілкування з природою.

Так гуртківці стали активними учасниками екологічного смартмобу: «Навчаємось, вивчаємо та відпочиваємо разом», в рамках якого проведенні майстер класи: «Пливи, пливи віночку», «Не наступайте на бджіл», «Виготовлення монохромної композиції», «Виготовлення еко-торби»; інтерактивних майстер-класів «Творчі юннатівські майстерні».

Участь здобувачів освіти у смартмобах сприяла формуванню життєвих компетентностей їх учасників, «запалювала» активістів ідеєю сталого розвитку. Відтак вони передавали отримані на станції знання і навички, як естафету, іншим дітям, дорослим за допомогою мобільного додатку Вайбер.

«Зелений клас» станції слугує екологічним майданчиком для проведення різноманітних заходів з гуртківцями. З нагоди Всесвітнього Дня охорони навколишнього середовища проведено «екологічний бульвар», учасниками якого стали здобувачі освіти закладів освіти міста та вихованці ОБЛСЮН. Метою заходу була широка еколого-просвітницька робота та популяризація природоохоронної діяльності.

У ході заходу юні природолюби стали учасниками геокешингу – захоплюючої гри –квесту.

На території станції функціонує еколого-просвітницька стежка «Природа – наш дім». Вона нараховує 12 інформаційно-просвітницьких зупинок: «Чернігівське обласне Управління лісового та мисливського господарства», «Правила поведінки відпочиваючих у лісі», «Ліс – природний комплекс», «Типи лісів», «Що нам дає 1 га лісу», «Отруйні гриби», «Їстівні гриби», «Птахи лісу», «Хребетні тварини», «Безхребетні тварини», «Червона книга України», «Майбутнє лісу в твоїх руках». Здійснюючи подорож еколого-просвітницькою стежкою «Природа – наш дім», учні, батьки отримують цікаву інформацію щодо важливості лісу для навколишнього середовища, занурюються у дивовижний світ природи, ознайомилися з Червонокнижними рослинами і тваринами України отримують практичні навички з виготовлення годівниць, штучних дуплянок, шпаківень; розгадували кросворди, ребуси, вікторини, брали участь у майстер-класах. Для всіх бажаючих розроблена онлайн екскурсія стежкою.

Велику увагу вихованці ОБЛСЮН надають дослідницькій роботі. Закладають на навчально-дослідній земельній ділянці станції досліди. Ряд дослідів гуртківці разом з батьками закладають на присадибних та дачних ділянках, отримують власний досвід щодо вирощування сучасних сортів і гібридів овочів.

Влітку діти провели для здобувачів освіти міста екошопінг смаку, в ході якого юннати представили вирощені овочі та фрукти та продегустували їх.

Традиційним в освітній діяльності закладу стало проведення екологічних членджів. Гуртківці напередодні Дня Землі (22 квітня) започаткували члендж «Мріємо та діємо». Вихованці станції розповіли, що мріють і діють, щоб наша планета залишалася блакитною та зеленою. Юннати наголосили, що російське вторгнення на українські землі призвело до дуже серйозних негативних екологічних наслідків: забруднення повітря, ґрунту і водойм, підтоплення територій, знищення і пошкодження об'єктів природоохоронного фонду, виникнення лісових пожеж. Вихованці запросили долучитися до всеукраїнської акції «Дерева перемоги» і підкреслили, що саме діти і молодь у цей складний час мають стати взірцем для наслідування і закликали всіх бажаючих приєднуватися до природоохоронних дій.

До Міжнародного дня захисту дітей, який святкується щорічно 1 червня, вихованці гуртків комунальним закладом «Чернігівська обласна станція юних натуралістів» започаткували члендж «Чарівна країна дитинства». Діти розповіли про свої дитячі мрії, на які вплинула війна, яка вмить їх змінила. Юннати наголосили, що діти народжуються і ростуть для миру, а саме в цей день вони висловили слова подяки нашим українським захисникам. Також, вихованці станції привітали українців з Міжнародним днем захисту дітей і побажали миру в кожній сім'ї, щасливих дитячих очей, здоров'я, достатку і найголовніше - перемоги.

До Дня Незалежності України вихованці комунального закладу «Чернігівська обласна станція юних натуралістів» ініціювали проведення членджу «Моя Україна – єдина та вільна». Здобувачі освіти підкреслили, що

День Незалежності України є особливим днем для кожного з нас, бо українці цінують свободу, правду, мир і незалежність, які відстоюють ціною життя. Також юннати розповіли про свої мрії: вільну, незалежну Україну, яка подолає усіх ворогів. Вихованці станції привітали всіх українців з Днем Незалежності і побажали єдності, віри, миру і перемоги. І наголосили: «Ми на своїй землі!».

Челендж «Пам'ятаємо» був приурочений до Дня пам'яті захисників України. Юннати закликали завжди пам'ятати українських захисників, які віддали найдорожче – життя, і загинули за нашу свободу і незалежність; зберегти пам'ять про трагедію, що сталася у 2014 році в Іловайському котлі.

В рамках челенджу «Хай буде мирним небо» юннати комунального закладу «Чернігівської обласної станції юних натуралістів» зняли відео зі зверненням до ровесників, воїнів, політиків із закликом до миру. Відео розмістили у мережі Facebook із хештегом «Хай буде мирним небо», естафету передали 73 друзям.

Цікаво пройшов фотоплер «Чернігів – місто-герой України». Гуртківці у своїх світлинах відобразили сьогодення рідного міста, його мешканців. Юним фотолюбителям вдалося відобразити настрої, емоції людей, їх відношення до братів наших менших, до оточуючої природи.

Упровадження квест-технологій в освітній процес відповідає інтересам та творчим потребам учнівської молоді. Під час проведення квестів «Давай з природою дружити», «Природа – наш дім», «Зимуючі птахи», «Домашні улюбленці» та інших гуртківці проявили активність, творчу ініціативу, вміння швидко знаходити вихід із складних ситуацій.

Формуванню екологічної компетентності особистості та відповідальності за збереження довкілля перед майбутніми поколіннями сприяє проєкна діяльність здобувачів освіти. Вона забезпечує продуктивний зв'язок теорії і практики в процесі навчання і виховання; сприяє формуванню в учнів життєвих компетенцій. Вихованці гуртків станції розробили та здійснили ряд проєктів: «Клейноди української нації», «Мій дім – це міць, це – оберіг, родина», «Мій дім – квітуча Україна».

Для вихованців гуртків, здобувачів освіти закладів загальної середньої та позашкільної освіти області на сайті ОБЛСЮН створено екологічний лекторій.

Під час онлайн занять екологічного лекторію вихованці гуртків знайомляться здобувачі освіти області з сучасними досягненнями вітчизняної та світової науки в галузі екології, охорони природи та раціонального природокористування природних багатств, з презентаціями які розроблені педагогами станції, з основними датами екологічного календаря, розвивають свої пізнавальні інтереси.

Для здобувачів освіти організовано роботу студії «Арт Флора», в якій під час проведення майстер-класів діти набудуть практичних умінь з флористики та квіткового аранжування.

Для любителів тваринного світу проводяться майстер-класи «Мистецтво акваріумістики» під час яких здобувачі освіти ознайомляться з обладнанням та оформленням найпростішого акваріума вдома, з видами акваріумних риб,

навчаються правильно доглядати за акваріумом та його мешканцями, проведуть цікаві спостереження.

Гуртківці комунального закладу «Чернігівська обласна станція юних натуралістів» беруть активну участь в роботі юнацької секції Чернігівської обласної організації Українського товариства охорони природи. Зокрема в масових еколого-натуралістичних заходах, екологічних місячниках, природоохоронних акціях, операціях тощо.

Кожного року юннати долучаються до акції «Збережи первоцвіти» організаторами якої виступають Партнерська мережа «Освіта в інтересах сталого розвитку в Україні», Чернігівська обласна організація Українського Товариства охорони природи, Національний університет «Чернігівський колегіум ім. Т.Г. Шевченка», КЗ «Чернігівська обласна станція юних натуралістів».

Беручи участь в щорічній природоохоронній акції «Збережи первоцвіти», гуртківці КЗ «Чернігівська обласна станція юних натуралістів» проводять практичні роботи по догляду за первоцвітами в дендрологічному відділку НДЗД ОБЛСЮН, випускають листівки «Охорона первоцвітів - справа кожного з нас» та розвішують їх в місцях стихійних продажів. Під час екскурсій учні проводять спостереження за ранньоквітучими рослинами у природі.

Приєднуються до акцій «Підгодуймо птахів взимку», метою якої було: виховання любові до природи, відповідального ставлення до птахів; проведення широкої просвітницької роботи та практичних дій з охорони і збереження зимуючої орнітофауни м. Чернігова та Чернігівської області.

акції «Подаруй свій будиночок птахам» до якої долучилися вихованці гуртків КЗ «Чернігівська обласна станція юних» розвісили на території закладу 20 шпаківень, 10 синичників

конкурсу «Будиночок для корисних комах», який проходить у рамках заходів збереження й примноження кількості корисних комах і збільшення біологічного різноманіття. Гуртківці комунального закладу «Чернігівська обласна станція юних натуралістів» виготовили і розмістили на території еколого-просвітницької стежки «Природа-наш дім», міні-будиночки для комах.

Залученню гуртківців до природозаповідної справи сприяє робота в профільних гуртках юних натуралістів, де здобувачі освіти знайомляться з структурою природоохоронних організацій України, правовими основами природокористування, діяльністю міжнародних природоохоронних організацій. Безпосереднє знайомство учнівської молоді із заповідною справою відбувається під час практичної роботи.

Здобувачі освіти гуртків «Відповідальне споживання», «Основи агрохімії», КЗ «Чернігівська обласна станція юних натуралістів» який працює на базі Озерянського закладу загальної середньої освіти I-III ступенів Варвинської селищної ради Прилуцького району Чернігівської області (керівник Щербина В.М.) вивчають червонокнижні рослини, зокрема весняні синузії ботанічних заповідників «Липів Яр», «Цикля». Діти проводять моніторингові дослідження за станом рідкісних видів, інформаційно-просвітницьку роботу серед місцевого населення, комплексну оцінку екологічного стану свого населеного пункту.

Для вихованців гуртків працює екологічний клуб «Берізка». Засідання клубу «Берізка» проводяться у різних формах: конкурси, трудові десанти, акції, зустрічі з екологами.

Список використаних джерел:

1. Формування екологічної компетентності молодших школярів. URL: <https://naurok.com.ua/formuvannya-ekologichno-kompetentnosti-molodshih-shkolyariv-378449.html>

Формування сталого стилю життя у вихованців клубу «Сімейне коло» через партнерські стосунки закладу позашкільної освіти та батьківської громадськості

Юлія СТУПАК, методист, керівник клубу «Сімейне коло» комунального закладу «Чернігівська обласна станція юних натуралістів»

Нагальною потребою XXI століття стає формування такого способу життя, який був би основою довготривалого ощадливого гармонійного розвитку людства.

Сталий стиль життя – це спосіб життя, спрямований на забезпечення балансу між потребами сучасного покоління та збереження ресурсів для майбутніх поколінь. Він включає в себе усвідомлення рішення у сферах споживання, екології, соціальної відповідальності та збалансованого стилю життя [1].

Нашим завданням є формування у здобувачів освіти екологічних звичок, які в подальшому трансформуються у сталий стиль життя.

Лише теоретично навчати здобувачів освіти ощадливо використовувати природні та матеріальні ресурси, піклуватися про майбутнє суспільства і планети, замало. Потрібно ще й показати їм приклад такого життя. Аби прикладом для дітей стали батьки, важливо передусім захопити їх ідеєю сталого способу життя.

В комунальному закладі «Чернігівська обласна станція юних натуралістів» діє клубне об'єднання «Сімейне коло» еколого-натуралістичного напрямку за місцем проживання дітей (віком від 6 до 17 років), які живуть у віддалених районах міста. Однією з умов діяльності клубу це те, що заняття проводяться на свіжому повітрі, тому основна наша діяльність відбувається в період весни-осені. В холодну пору, члени клубу беруть участь у масових еколого-натуралістичних та національно-патріотичних заходах.

До діяльності клубу активно долучається батьківська спільнота, таким чином відбувається взаємозв'язок між старшим і молодшим поколінням, покращуються сімейні взаємовідносини між батьками і дітьми, і найголовніше формуються навички сталого способу життя.

Тож, перший еколого-натуралістичний захід, який був проведений у нашому клубі із залученням батьківської спільноти - екологічна толока до «Всесвітнього дня прибирання» «World Cleanup Day». Учасники клубу «Сімейне коло» взяли участь у «Всесвітньому дні прибирання» «World Cleanup Day». До прибирання дитячого майданчика мешканців вулиці Висока, м. Чернігова, учасники клубу долучили своїх батьків і родичів. Після прибирання дитячого майданчика для всіх учасників прибирання було влаштовано чаювання з солодощами.

Важливим заходом для нашого клубу було створення відео «Урок доброти» в якому вихованці клубу розповіли історії про своїх домашніх улюбленців і закликали зупинити насилля над тваринами.

Наступний захід «День юнната». До дня юнната учасники клубу намалювали малюнку на тему «Бережіть природу»; грали у гру «Сортуємо сміття» і «Від чого Земля радіє, а від чого плаче?». Для вихованців клубу було проведено майстер-клас «Осінній декоративний вінок», а для молодшої вікової категорії майстер-клас «Пані Осінь». До участі у майстер-класах і екологічних ігор були залучені батьки і бабусі вихованців клубу. Отож, під час проведення заходу «Юннат на все життя» вихованці клубу сімейне коло» з користю провели час на свіжому повітрі; отримали позитивні емоції від живого спілкування; перейняли досвід старшого покоління; пізнали красу природи; провели час з батьками; отримали задоволення від виготовлення виробів своїми руками.

Таким чином, майже до всіх еколого-натуралістичних масових заходів, в яких беруть участь вихованці клубу «Сімейне коло», ми намагаємося залучати і їх батьків. Ми не прагнемо, щоб батьки стали для своїх дітей вчителями і далі вдома продовжували навчальний процес. Наша мета показати дітям і батькам, як весело і гармонійно можна проводити час разом навчаючись, або роблячи суспільно корисну справу, формуючи при цьому здоровий емоційний клімат в сім'ї, який вже своєю чергою сприяє більш свідомому та відповідальному ставленню до довкілля, соціальних питань та інших аспектів сталого розвитку.

Список використаних джерел:

1. Бондар О. І., Барановська В. Є., Єресько О. В. та ін. Екологічна освіта для сталого розвитку у запитаннях та відповідях : науковометодичний посібник для вчителів / за ред. О. І. Бондаря. – Херсон : Грінь Д.С., 2015. – 228 с.

«Формування здоровозбережувальної компетентності як необхідної умови для здорового та безпечного способу життя»

*Тетяна КОРЕНЬ, завідувач відділу організаційно-масового комунального закладу
«Чернігівська обласна станція юних натуралістів»*

Глобалізація протиріч між суспільством та природним довкіллям актуалізує проблему сталого розвитку людини, біосфери та людства, орієнтуючи освітні системи на формування у підростаючого покоління ціннісного ставлення до природи, життя, здоров'я. У сучасному освітньому просторі відбуваються зміни, що пов'язані з модернізацією змісту освіти і розвитком нових освітніх компетенцій і компетентностей особистості.

Компетентісний підхід сучасної освіти має за мету орієнтувати підростаюче покоління на засади здоров'язбереження, а саме: якість життя, здоровий спосіб життя. Звідси важливим завданням педагогів стає виховання екологічно культурного і валеологічно грамотного громадянина країни, який здатний нести відповідальність за власне здоров'я та здоров'я оточуючого середовища.

Одним із пріоритетних завдань педагогічних працівників-практиків комунального закладу «Чернігівська обласна станція юних натуралістів» є формування основ здорового способу життя через екологічну, валеологічну освіту, становлення духовного, психічного та фізичного здоров'я особистості, формування у дітей відповідального ставлення до нього як найвищої індивідуальної та суспільної цінності.

Педагогами нашого закладу розроблена навчальна програма з позашкільної освіти еколого-натуралістичного напрямку «Юні валеологи» побудована на основі інтегрованого поєднання елементів теоретичних знань з практичною діяльністю щодо збереження і захисту життя та зміцнення здоров'я. Яка є актуальною в умовах сьогодення. Так керівники гуртків приділяють значну увагу вивченню теми «Основи безпеки життєдіяльності. Профілактика травматизму». Вихованці гуртків вивчають правила безпеки життєдіяльності, мінної безпеки, правилами поведіння з вибухонебезпечними речовинами. Під час практичних занять діти складають алгоритми дій при наданні першої медичної допомоги при нескладних травмах, пам'ятки безпечної поведінки, грають у тематичні ігри та вікторини.

Зважаючи на реальність сьогодення валеологічне виховання повинно бути глибоко національним, базуватися на культурному досвіді народу, його традиціях, звичаях, обрядах та формах соціальної практики.

Здобувачі освіти гуртків «Юні валеологи» під час практичних занять вивчають народні ігри, танці, козацькі вправи, гопак, загадки, приказки про здоров'я, усну народну творчість, свята народного календаря, гігієнічні аспекти побуту та види оздоровчої культури українського народу. Діти у співпраці з батьками складують «Родинне дерево» своєї сім'ї, а під час тематичних майстер-класів виготовляють подарунки рідним, друзям, нашим захисникам.

Педагогами закладу розроблена віртуальна екскурсія до музею економного і бережливого ставлення до хліба, яка знайомить дітей з традиціями і звичаями українського народу, як витоків здоров'я українського народу.

У формуванні світогляду підростаючого покоління важлива роль відводиться розумінню доцільності для здоров'я архітектури українського життя, користі одягу, посуду, їжі, бажанню харчуватися стравами національної кухні. Саме тому вже не перший рік здобувачі освіти гуртків «Юні валеологи» та «Овочівники» займаються експериментально-дослідницькою діяльністю у овочевому відділку навчально-дослідної земельної ділянки, проводячи дослідницьку роботу з вивчення методів органічного землеробства, під час якої розкривають екологічні, соціальні та економічні переваги запровадження у присадибних, дачних господарствах у співпраці з батьками органічного землеробства. Вирощували екологічно чисту продукцію проводячи досліди з використанням методів органічного землеробства.

Великою оздоровчою силою наші пращурі наділяли землю. Рідна земля завжди асоціюється з образом матері. Земля годувала й напувала людину, давала їй силу, контакт із землею – прекрасний засіб гартування організму. Навчально-дослідна земельна ділянка комунального закладу «Чернігівська обласна станція юних натуралістів» є базою, де здійснюються завдання з формування, збереження і зміцнення здоров'я, проведення навчальних та практичних занять, організації позакласної юннатівської і дослідницької еколого-природоохоронної діяльності. Тут діти глибше оволодівають основами наук, отримують додаткові знання з біології, екології, поповнюють та розширюють свої знання про природу, її багатства, ознайомлюються з різними галузями сільськогосподарського виробництва, різноманітними професіями.

Навчально-дослідна земельна ділянка Чернігівської обласної станції юних натуралістів займає площу 2 га та відповідає Положенню про ділянку і має такі відділи: польових та овочевих культур, плодово-ягідний, квітково-декоративний, колекційний, селекційно-генетичний, зоолого-тваринницький, дендрологічний.

У 2023 році освітній процес в комунальному закладі проходив за умов військового часу у змішаному форматі. Це наклало свій відбиток на проведення дослідницьких робіт на навчально-дослідній земельній ділянці комунального закладу «Чернігівська обласна станція юних натуралістів».

Досліди були проведені в режимі онлайн та офлайн. У весняний період на навчально-дослідній земельній ділянці станції закладено 22 досліди. Ряд дослідів гуртківці разом з батьками заклали на присадибних та дачних ділянках долучившись до загальнонаціональної трудової акції «Турбота тобі, рідна моя Україно!». В рамках цієї акції у квітково-декоративному відділі навчально-дослідної земельної ділянки закладу облаштували газон, упорядкували клумби та заклали колекційну ділянку з однорічних квітково-декоративних рослин (більше 50 видів), плодово-ягідний відділ поповнився 6 молодими деревами яблунь та груш.

З квітня до вересня юні натуралісти вели спостереження за дослідними культурами, отримали власний досвід щодо вирощування сучасних сортів і

гібридів овочів. Зібрали гарний урожай овочевих та зернових культур, який використовується для годівлі мешканців зоолого-тваринницького відділу та куточка живої природи.

Свій досвід діти висвітлювали у мережі Фейсбук на сторінці закладу, пропагували серед батьків, родичів та знайомих.

Екологізація біологічної освіти як основа екобезпечного збалансованого розвитку суспільства

Світлана КИРІЄНКО, доцент кафедри екології, географії та природокористування Національного університету «Чернігівського колегіуму» імені Т.Г. Шевченка, кандидат біологічних наук, керівник гуртка «Основи біології» комунального закладу «Чернігівська обласна станція юних натуралістів».

Системний тиск екологічних проблем, які впливають на структурно-функціональну організацію біосфери і на існування людства, зумовлюють формування глобальної тенденції розвитку сучасного світу – екологізації, що передбачає проникнення екологічних ідей в науку, техніку, політику, освіту, культуру загалом. Науковий, екологічний стиль мислення має базуватися на цілісному, системному і структурованому уявленні про сутність явищ в біосфері, які і визначають існування життя. Саме тому є актуальною проблема екологізації освіти, яка передбачає формування системних, комплексних знань і компетентностей в сфері охорони та збереження довкілля і екологічної етики задля досягнення збалансованого розвитку суспільства.

Сучасні взаємовідносини природи та людини виявляються у протизв'язі між безмежними потенційними можливостями виробництв і обмеженими ресурсними можливостями біосфери. Тому нова парадигма взаємодії людини з довкіллям — парадигма спілкування, ідеї рівного партнерства.

Формування екологічної освіти в Україні започатковано у 80-х роках минулого століття, коли поняття "екологічна культура", "екологічна свідомість" та інші потребували наукового обґрунтування. Характерною рисою сучасної екологічної освіти є її спрямованість на гармонізацію взаємодії суспільства і природи, що передбачає формування екологічного світогляду, екологічної свідомості та культури всіх верств населення.

Екологічна освіта поєднує такі компоненти (рис.1): знання, мислення, світогляд, етика, культура.

Рис.1. Компоненти екологічної освіти.

Навчально-виховна робота в умовах екологізації освіти має включати (рис 2):

Рис.2 Складові навчально-виховного процесу

Основна ланка всієї системи екологічної освіти – шкільна загальноосвітня, коли формується особистість з новим, екоцентричним типом мислення.

Екологічна освіта школярів можлива за трьома моделями: екологізації змісту традиційних навчальних дисциплін, запровадження окремих інтегрованих курсів або за мішаною моделлю.

Існують суперечності між запитам освіти сталого розвитку і особливостями процесу екологізації біологічної освіти:

- 1) змістові вади шкільної екологічної освіти, їх невідповідність запитам освіти сталого розвитку;
- 2) коло проблем, що вивчають у школі, суперечить суспільним запитам освіти сталого розвитку та реаліям екологічної ситуації сьогодення, загалом задовольняючи лише потребу у «чистому» знанні і унеможливаючи формування діяльнісно- поведінкових складових екологічної компетентності;
- 3) кількісна нерівномірність екологічного змісту підсилюється неоднорідністю його якісних характеристик:
 - курс природознавства «передбачає розвиток в учнів почуття причетності та відповідальності за збереження природи, розуміння її ... як ідеалу гармонії й досконалості буття».
 - програма з біології сприяє: «...вихованню особистості, яка усвідомлює власну відповідальність перед суспільством за збереження життя на Землі, формуванню екологічної культури».

- програма з хімії конкретизує «вироблення екологічного стилю мислення і поведінки».
- програма з географії націлює на формування «світоглядного розуміння природи Землі», «виховання гуманіста і природолюбця».

4) проблема переважання загальнонаукового характеру екологічних знань:

- учні розуміють, знають, досліджують, пояснюють, аналізують, розглядають, проте від них не вимагається жодних практичних дій чи вчинків або застосування набутих знань у повсякденному житті;
- фактично не представлені навчальні досягнення, що відображають емоційно-ціннісний компонент екологічної компетентності. Натомість навіть формування бережливого ставлення базується на розумінні природи як ресурсу, що засвідчує утилітарно-антропоцентричний підхід;
- практичні роботи зводяться до аналізу статистичних даних, карт, схем та інших даних і не передбачають жодної діяльності, пов'язаної з безпосередньою участю у дослідженні, збереженні, поліпшенні довкілля;
- внаслідок цього у школярів не формуються думки про власну причетність до справи забруднення та охорони природи, що унеможливорює формування екологічної компетентності

Ефективність екологічного навчально-виховного процесу зростає, якщо його зміст стосується вирішення проблем у тій частині довкілля, на стан якої школярі можуть безпосередньо впливати.

Позашкільна екологічна освіта – додаткова форма екологічного навчально-виховного процесу. Саме вона дозволяє поглибити й розширити базовий шкільний рівень екологічної освіти через мережу еколого-натуралістичних центрів, наукових гуртків. Вона може реалізовуватися через систему заходів: проведення екскурсій, перегляд відеофільмів, зустрічі з науковцями, диспути, обговорення, конференції, наукові проекти, конкурси і турніри, науково-дослідницьку роботу тощо (рис.3).

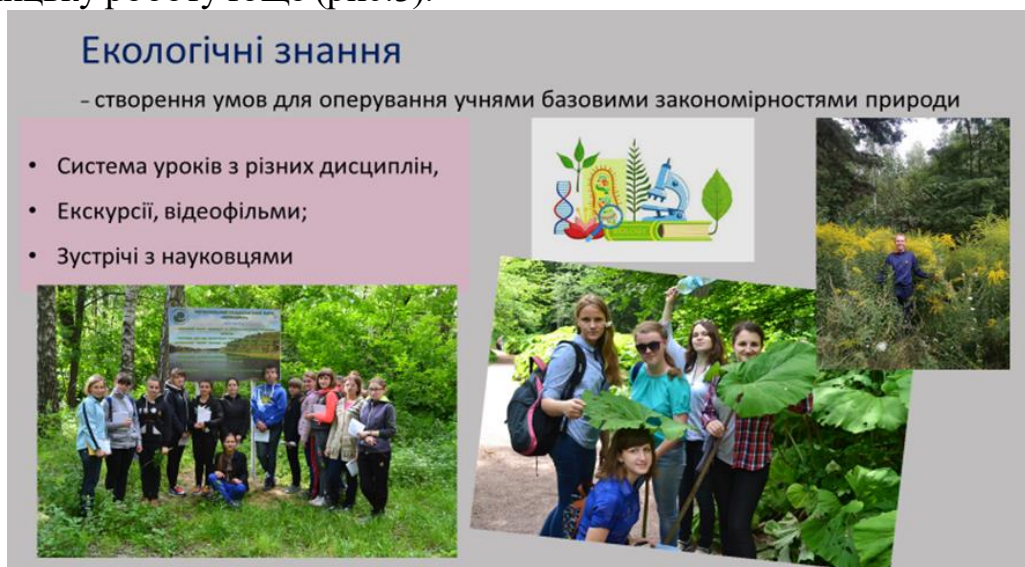

Рис.3 Приклади реалізації екологічної освіти через позашкільні наукові гуртки

Експедиції

Вивчення технології очищення стічних вод Очисні споруди м. Чернігова

Зустрічі

Представники Чернігівського
обласного управління
лісового та мисливського господарства

Екологічні переконання

- диспути,
- обговорення,
- дискусії,
- конференції

– концентрації уваги на провідних концепціях, теоріях і екологічних законах, співвіднесених з картиною світу

Учнівська конференція
«Вивчати, щоб зберегти»

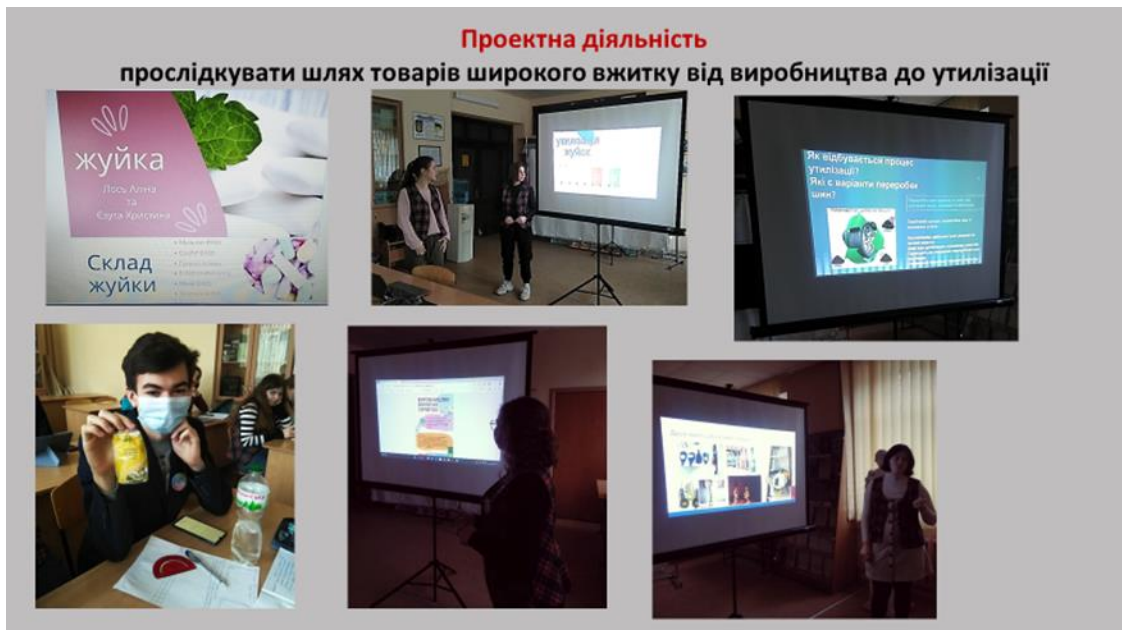
Вправа
Встановлення
взаємозв'язку у природі

Екологічна діяльність

– відображення світоглядних ідей і висновків науки про життя

конкурси,
турніри
наукові проекти
наукові дослідження
природоохоронна діяльність
випуск інформативних листівок

Таким чином, умови успішної екологізації освітнього процесу передбачають наступне:

- залучення усіх суб'єктів освітнього процесу– вчителів, учнів, батьків;
- доповнення освітнього змісту базових дисциплін основними екологічними аспектами;
- інформаційно-мотиваційна насиченість, емоційно-рефлексійний характер і практична спрямованість технологій навчання .

Щоб уникнути масового захоплення «екологізацією» необхідно:

- ❖ не переобтяжувати шкільні підручники природоохоронним матеріалом;
- ❖ уникати надмірного інформування негативного впливу на довкілля;
- ❖ максимально акцентувати увагу на шляхах вирішення екологічних проблем через практичну діяльність.

Роль Мезинського національного природного парку у формуванні екологічної свідомості підростаючого покоління Сіверщини

Лариса ПОДОЛЯКО, Мезинський національний природний парк, с. Деснянське, Чернігівська обл., Україна

На сьогодні великою проблемою є екологічне виховання молоді так як, в більшості, молодь не хоче замислюватись над проблемами екології та природи в цілому. Підростаюче покоління, нажаль, цікавиться зовсім іншим: новітніми технологіями. Проте оскільки екологія зараз знаходиться в стані катастрофи, тому в першу чергу потрібно молодь направляти на збереження природи, природних ресурсів, екологічного стану Землі. Підростаюче покоління це наше майбутнє і тому потрібно виховувати його екологічно свідомим.

Сьогодні у сфері екологічної освіти та виховання залишається актуальною проблема невідповідності екологічних знань молоді їхній поведінці у природі. Адже будь-яка діяльність людини безпосередньо або опосередковано впливає на стан природного середовища. Екологічна поведінка підростаючого покоління є системою свідомо керованих дій і вчинків у сфері взаємодії з довкіллям, метою якої є узгодження потреб особистості з вимогами збалансованого розвитку суспільства. Поведінка особистості значною мірою залежить від виховання, яке в свою чергу є великою рушійною силою вдосконалення та розвитку особистості [1].

В «Концепції екологічної освіти України» одне з найголовніших завдань – формування екологічної культури всіх верств населення. Адже сьогодні, як ніколи, суспільству потрібні свідомі, грамотні, виховані та культурні в екологічному відношенні люди. [3]. Саме тому, одним з напрямів діяльності Мезинського національного природного парку (НПП) є еколого-освітня робота, яка в першу чергу спрямована на виховання екологічної свідомості учнів.

Мезинський парк проводить еколого-освітню діяльність за такими напрямками:

- організація і проведення масових еколого-освітніх заходів з учнівською та студентською молоддю;
- проведення екологічних акцій з охорони та збереження довкілля;
- участь у форумах, виставках та конференціях еколого-освітнього та природоохоронного спрямування;
- активна еколого-просвітницька робота на власних інтернет-ресурсах;
- поширення екологічної просвітницької інформації шляхом випуску поліграфічної продукції;
- співпраця з засобами масової інформації;
- забезпечення стабільної еколого-просвітницької роботи у візит-центрі НПП.

Рис. 1. Заняття з вивчення лікарських рослин

Еколого-освітня та виховна робота в установі проводиться шляхом співпраці з школами Новгород-Сіверського району, з Національним університетом «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка, Ніжинським державним університетом імені Миколи Гоголя.

Співпраця передбачає проведення годин спілкування, бесід, уроків, лекцій, акцій, свят, конкурсів, наукових досліджень на території НПП, організацію виставок, виїзних семінарів, конференцій, навчальних практик студентів, а також організацію екскурсійної діяльності. Цільова аудиторія, з якою працював відділ еколого-освітньої роботи та рекреації у 2023 році - вихованці дошкільних навчальних закладів, учнівська молодь, студенти, місцеве населення, туристи та ін.

Переважаючий вік – 14-20 років.

Поширеною формою проведення занять залишаються лекції, лекції-бесіди та інтерактивні лекції, перевагою останньої є налагодження оперативного зворотного зв'язку учнями (студентами), мобілізація мислення, знань та умінь учнів (студентів), реалізація інтерактивних методів навчання, досягнення високих результатів навчальної діяльності. Фахівці парку проводять лекції як офлайн (у класних кімнатах, на природі, в конференц-залі візит центру парку та ін.) так і онлайн. Так, у 2023 році було проведено 35 лекцій на різні природоохоронні теми («Ліс – складний комплекс живої і неживої природи»), «Рукокрилі потребують нашої допомоги», «Природа VS війна», «Колючий, але не їжачок», «Сезонні зміни в житті тварин», «Знайомство з китами» та ін.) для школярів та студентів.

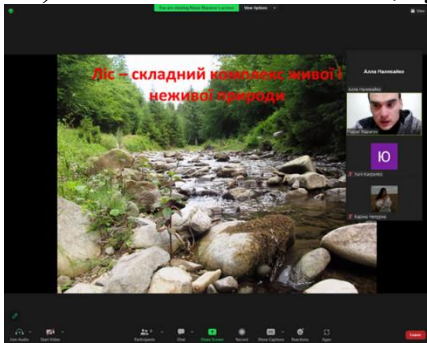

Рис. 2. Онлайн лекція

Цікавими та популярними заходами, які проводять фахівці парку є квести. Вони дають можливість дітям проявити кмітливість і логічне мислення, продемонструвати свої таланти і отримати море позитивних вражень. Це випробування, які дозволяють перевірити свої знання, вміння працювати в команді, проявити почуття гумору, показати гнучкість розуму і оперативність мислення. Квести проводяться на свіжому повітрі, як на екологічних стежках так і на різних біотопах. Темі квестів 2023 року: «Пригоди журавлика» до Всесвітнього дня водно-болотних угідь,

Цікавими та популярними заходами, які проводять фахівці парку є квести. Вони дають можливість

дітям проявити кмітливість і логічне мислення, продемонструвати свої таланти і отримати море позитивних вражень. Це випробування, які дозволяють перевірити свої знання, вміння працювати в команді, проявити почуття гумору, показати гнучкість розуму і оперативність мислення. Квести проводяться на свіжому повітрі, як на екологічних стежках так і на різних біотопах. Темі квестів 2023 року: «Пригоди журавлика» до Всесвітнього дня водно-болотних угідь,

Рис. 3 Гра "Сортування сміття"

«Мій дім – природа» до Всесвітнього дня охорони місць існування, «Що таке імунітет?» та ін.

Окрім вище згаданих заходів працівники нацпарку провели у 2023 році: 7 природоохоронних акцій, 4 конкурси, 4 виставки, 6 еколого-освітніх ігор, 7 вікторин, 5 майстеркласів, 1 тренінг, 5 екскурсій в природу, 27 освітньо-пізнавальних заходів, 3 свята, 9 годин народознавства. [2].

Такі різнопланові заходи привчають підростаюче покоління усвідомлювати, що вони можуть бути не лише спостерігачами, а й зробити свій внесок у збереження і відновлення природи.

Таким чином, Мезинський національний природний парк виступає центром неформальної екологічної освіти Новгород-Сіверського Полісся та є провідною установою у формуванні екологічної культури та свідомості підростаючого покоління.

Список використаних джерел:

1. Екологічна освіта і виховання молоді як запорука формування екологічної культури. Наукові конференції : веб-сайт. URL:

<http://oldconf.neasmo.org.ua/node/2726>.

2. Літопис природи Мезинського НПП. Книга XVII за 2023 рік. – Деснянське, 2024. – 345 с.

3. Про концепцію екологічної освіти в Україні : рішення / Колегія Міністерства освіти і науки України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v6-19290-01#Text>

Розвиток екологічної компетентності вихованців гуртків у контексті модернізації освітньо – виховного простору

Тетяна БИЦЬКО, методист КЗ «Чернігівська обласна станція юних натуралістів»

Сучасний світ стикається зі складними екологічними проблемами, вирішення яких вимагає від нас змін у нашому стилі життя. Саме тому розвиток екологічної компетентності у молодого покоління є надзвичайно важливим для досягнення сталого розвитку. Тож, сьогодні я б хотіла поділитися з вами досвідом нашого закладу щодо розвитку цієї важливої компетенції у наших вихованців.

Сприятливою для формування екологічної свідомості і екологічної компетентності є гурткова робота оскільки вона виходить за межі навчальної програми, спрямована на розширення і доповнення знань, умінь, досвіду здобувачів освіти.

Керівники гуртків КЗ «Чернігівська обласна станція юних натуралістів» адаптували заняття гуртків до нових умов, урізноманітнили форми і методи освітньої діяльності. Серед форм: екологічні смартмоби, майстер-класи, фотопленери, вікторини, віртуальні квести, віртуальні подорожі, екскурсії, тощо.

СМАРТМОБИ

Так гуртківці стали активними учасниками екологічних смартмобів: «Навчаємось, вивчаємо та відпочиваємо разом», «Пливи, пливи віночку», «Не наступайте на бджіл», «Виготовлення монохромної композиції», «Виготовлення еко-торби»; інтерактивних майстер-класів «Творчі юннатівські майстерні».

«ЗЕЛЕНИЙ КЛАС»

«Зелений клас» станції слугує екологічним майданчиком для проведення різноманітних заходів з гуртківцями. З нагоди Всесвітнього Дня охорони навколишнього середовища проведено «екологічний бульвар», учасниками якого стали здобувачі освіти закладів освіти міста та вихованці ОБЛСЮН. Метою заходу була широка еколого-просвітницька робота та популяризація природоохоронної діяльності.

У ході заходу юні природолюби стали учасниками геокешингу – захоплюючої гри –квесту.

ЕКОЛОГО-ПРОСВІТНИЦЬКА СТЕЖКА «ПРИРОДА - НАШ ДІМ».

ЕКОЛОГО-ПРОСВІТНИЦЬКА СТЕЖКА «ПРИРОДА - НАШ ДІМ».

Здійснюючи подорож еколого-просвітницькою стежкою «Природа – наш дім», учні, батьки отримують цікаву інформацію щодо важливості лісу для навколишнього середовища, занурюються у дивовижний світ природи, ознайомилися з Червонокнижними рослинами і тваринами України отримують практичні навички з виготовлення годівниць, штучних дуплянок, шпаківень; розгадували кросворди, ребуси, вікторини, брали участь у майстер-класах.

ЕКОШОПІНГ СМАКУ

Велику увагу вихованці ОБЛСЮН надають дослідницькій роботі. Закладають

на навчально-дослідній земельній ділянці станціїдосліди. Ряд дослідів гуртківці разом з батьками закладають на присадибних та дачних ділянках, отримують власний досвід щодо вирощування сучасних сортів і гібридів овочів.

Влітку діти провели для здобувачів освіти міста екошопінг смаку, в ході якого юннати представили вирощені овочі та фрукти та продегустивали їх.

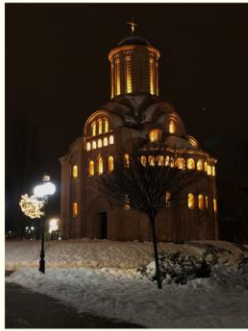
ЕКОЛОГІЧНІ ЧЕЛЕНДЖИ

«Мріємо та діємо». Вихованці станції розповіли, що мріють і діють, щоб наша планета залишалася блакитною та зеленою. Юннати наголосили, що російське вторгнення на українські землі призвело до дуже серйозних негативних екологічних наслідків: забруднення повітря, ґрунту і водою, підтоплення територій, знищення і пошкодження об'єктів природоохоронного фонду, виникнення лісових пожеж. Вихованці запросили долучитися до всеукраїнської акції «Дерева перемоги» і підкреслили, що саме діти і молодь у цей складний час мають стати взірцем для наслідування і закликали всіх бажаючих приєднуватися до природоохоронних дій.

ФОТОПЛЕНЕР « ЧЕРНІГІВ - МІСТО-ГЕРОЙ УКРАЇНИ».

Цікаво пройшов фотоплер « Чернігів - місто-герой України». Гуртківці у своїх світлинах відобразили сьогодення рідного міста, його мешканців. Юним фотолюбителям вдалося відобразити настрій, емоції людей, їх відношення до братів наших менших, до оточуючої природи.

КВЕСТ-ТЕХНОЛОГІЇ

Упровадження квест-технологій в освітній процес відповідає інтересам та творчим потребам учнівської молоді. Під час проведення квестів «Давай з природою дружити», «Природа - наш дім», «Зимуючі птахи», «Домашні улюбленці» та інших гуртківці проявили активність, творчу ініціативу, вміння швидко знаходити вихід із складних ситуацій.

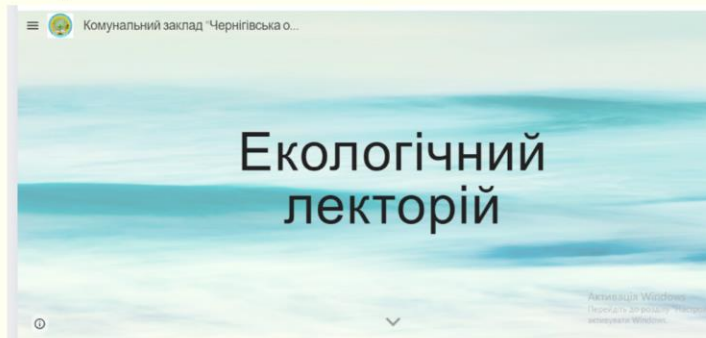
ПРОЄКНА ДІЯЛЬНІСТЬ

Формуванню екологічної компетентності особистості та відповідальності за збереження довкілля перед майбутніми поколіннями сприяє проєкна діяльність здобувачів освіти. Вона забезпечує продуктивний зв'язок теорії і практики в процесі навчання і виховання; сприяє формуванню в учнів життєвих компетенцій. Вихованці гуртків станції розробили та здійснили ряд проєктів: «Клейноди української нації», «Мій дім – це міць, це – оберіг, родина», «Мій дім – квітуча Україна».

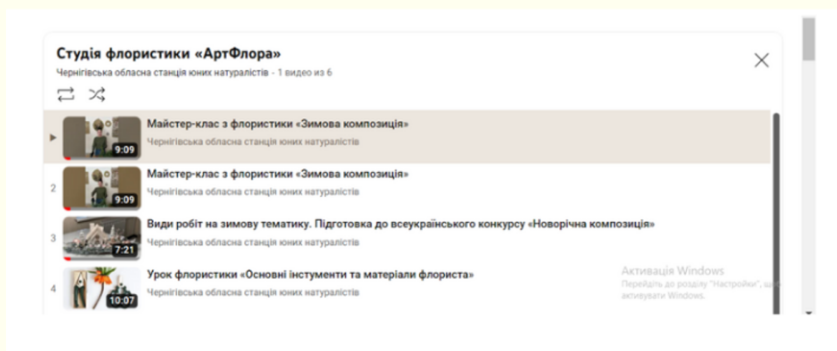
ЕКОЛОГІЧНИЙ ЛЕКТОРІЙ

Під час онлайн занять екологічного лекторію здобувачі освіти. Під час онлайн занять екологічного лекторію вихованці гуртків, здобувачі освіти закладів загальної позашкільної освіти знайомляться з сучасними досягненнями вітчизняної та світової науки в галузі екології, охорони природи та раціонального природокористування природних багатств, з презентаціями які розроблені педагогами станції, з основними датами екологічного календаря, розвивають свої пізнавальні інтереси

СТУДІЯ «АРТ ФЛОРА»

Для здобувачів освіти організовано роботу студії «Арт Флора», в якій під час проведення майстер-класів діти набувають практичних умінь з флористики та квіткового аранжування.

МАЙСТЕР-КЛАС «МИСТЕЦТВО АКВАРІУМІСТИКИ»

Для любителів тваринного світу проводяться майстер-класів «Мистецтво акваріумістики» під час яких здобувачі освіти ознайомляться з обладнанням та оформленням найпростішого акваріума вдома, з видами акваріумних риб, навчатися правильно доглядати за акваріумом та його мешканцями, проведуть цікаві спостереження.

ЮНАЦЬКА СЕКЦІЯ ЧЕРНІГІВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКОГО ТОВАРИСТВА ОХОРОНИ ПРИРОДИ.

Гуртківці комунального закладу «Чернігівська обласна станція юних натуралістів» беруть активну участь в роботі юнацької секції Чернігівської обласної організації Українського товариства охорони природи. Зокрема в масових еколого-натуралістичних заходах, екологічних місячниках, природоохоронних акціях, операціях тощо.

УЧАСТЬ В ПРИРОДООХОРОНИХ АКЦІЯХ

Беруть участь в акціях акції «Підгодуймо птахів взимку» акції «Подаруй свій будиночок птахам» конкурсі «Будиночок для корисних комах», який проходив у рамках заходів збереження й примноження кількості корисних комах і збільшення біологічного різноманіття. Гуртківці комунального закладу «Чернігівська обласна станція юних натуралістів» виготовили і розмістили на території еколого-просвітницької стежки «Природа-наш дім», міні-будиночки для комах.

РОБОТА НА ПРИРОДООХОРОННИХ ТЕРИТОРІЯХ

Залученню гуртківців до природозаповідної справи сприяє робота в профільних гуртках юних натуралістів, де здобувачі освіти знайомляться з структурою природоохоронних організацій України, правовими основами природокористування, діяльністю міжнародних природоохоронних організацій. Безпосереднє знайомство учнівської молоді із заповідною справою відбувається під час практичної роботи.

РОБОТА НА ПРИРОДООХОРОННИХ ТЕРИТОРІЯХ

Здобувачі освіти гуртків «Відповідальне споживання», «Основи агрохімії», КЗ «Чернігівська обласна станція юних натуралістів» який працює на базі Озерянського закладу загальної середньої освіти I-III ступенів Варвинської селищної ради Прилуцького району Чернігівської області (керівник Щербина В.М.) вивчають червонокнижні рослини, зокрема весняні синузі ботанічних заповідників «Липів Яр», «Цикля».

Діти проводять моніторингові дослідження за станом рідкісних видів, інформаційно-просвітницьку роботу серед місцевого населення, комплексну оцінку екологічного стану свого населеного пункту.

КЛУБ «БЕРІЗКА»

Для вихованців гуртків працює екологічний клуб «Берізка». Засідання клубу «Берізка» проводяться у різних формах: конкурси, трудові десанти, акції, зустрічі з екологами.

РОЗДІЛ 2. Освіта сталого розвитку Полтавщини

Використання гриму+ як методу навчання на гуртках зоологічного профілю

Оксана КОСТЮК, керівнигуртка «У світі тварин» Полтавського обласного еколого-натуралістичного центру учнівської молоді

Як зацікавити дитину, викликати в неї бажання вчитися, пізнавати, замислюватися, робити висновки?..

Це питання хвилює багатьох педагогів, над ним працюють науковці, практики, методисти. Розроблені серії ігрових сеансів, різноманітних за змістом і тематикою, які допомагають організувати діяльність дитини так, щоб вона могла виконувати поставлені завдання різним способом, кожен із яких був би

правильним і заслуговував на високу оцінку. Отже, дитина навчається, граючись, а граючись - навчається, і те й інше із задоволенням. Ігрова терапія ґрунтована на природній потребі дитини у грі.

Гра - це не лише розваги і забава, що заповнює дозвілля дітей, але й один з найсерйозніших засобів педагогічного впливу на них.

Гра дає можливість проявити творчу активність, спрямувати зусилля на досягнення мети, привчає до погоджених дій, до відповідальності перед учасниками. У грі виховується багато вольових якостей: самостійність, наполегливість, самовідданість, витримка, воля до перемоги, усе те, без чого не може бути успіху.

Гра є засобом всебічного розвитку фізичних і розумових здібностей вихованців, сприяє виробленню у них необхідних у житті умінь та навичок, розвиває кругозір, дотепність, пробуджує інтерес до різних галузей науки, техніки, мистецтва. [3]

Одним із основних завдань є виховання гуртківця як соціально компетентної особистості, здатної здійснювати самостійний вибір і приймати відповідні рішення в різних життєвих ситуаціях. Звичайно, досягти цієї мети шляхом використання тільки традиційних форм і методів організації навчальної діяльності неможливо. Вирішенню цієї проблеми в значній мірі сприяє впровадження в освітній процес активних методів навчання, одним з яких є ігрова діяльність. Проблема гри як специфічної дитячої форми діяльності завжди була актуальною. Задовго до того як гра стала предметом наукових досліджень, вона широко використовувалась в якості одного з найважливіших засобів розвитку і виховання дітей. У практиці діяльності закладу позашкільної освіти поширені різні види ігор – рухливі, рольові, дидактичні та інші.

Використовуючи ігрові прийоми роботи на гурткових заняттях, керівник гуртка має можливість не лише активізувати увагу дітей, зацікавити та викликати бажання працювати, а й вивчити особистість гуртківця та розкрити потенціал кожного вихованця.

Значення гри неможливо вичерпати й оцінити розважальними можливостями. У тому і є її феномен, що, будучи розвагою, відпочинком, вона здатна перерости у навчання, у творчість, у терапію, у модель типу людських відносин і проявів у праці.

Реалізація ігрових прийомів і ситуацій відбувається за такими основними напрямками:

- дидактична мета ставиться перед гуртківцями у формі ігрового завдання;
- навчальна діяльність підпорядковується правилам гри;
- навчальний матеріал використовується в якості її засобу;
- у навчальну діяльність вводиться елемент змагання, що переводить дидактичне завдання в ігрове;
- успішне виконання дидактичного завдання пов'язується з ігровим результатом.

Ігри в закладі позашкільної освіти – перш за все дидактичні, повинні привертати нестійку увагу дітей до матеріалу заняття, давати нові знання,

змусити їх напружено мислити. Гра вимагає від дітей уваги, вміння швидко знаходити правильне рішення.

Дидактичні ігри, особливо групові, зараз дуже широко використовуються як засіб навчання, виховання і розвитку вихованців гуртка. У будь-якій грі розвивається увага, спостережливість, кмітливість. Сучасна дидактика, звертаючись до ігрових форм навчання на заняттях, вбачає в них можливості ефективної взаємодії керівника гуртка і вихованців, продуктивної форми їх спілкування з властивими їм елементами змагання, невідомості, цікавості.

Використання на заняттях ігрових методик є важливим засобом виховання і навчання. Часто в результаті таких занять гуртківці починають виявляти цікавість і краще навчатися, у багатьох дітей виявляються великі здібності, ініціатива, винахідливість.

Макаренко А.С. писав: «Гра має важливе значення в житті дитини... Якою буде дитина в грі, такою вона буде і в праці..» (10, с.267). У грі формується дитина як особистість.

Використання гри в освітньому процесі

Форму гри можна застосовувати у багатьох видах робіт. Слід мати на увазі, що успіх багато у чому залежить від умов, в яких вона проводиться. Одна й та ж гра в одному випадку може викликати жвавий інтерес учасників, а в іншому сприймається без усякого захоплення. Вміння правильно вибрати гру так само важливо, як вміння її провести. Однією з умов, необхідних для проведення гри, є вік її учасників. Старші за віком вихованці шукають у грі ускладнені завдання, в розв'язанні яких кожен міг би з найбільшою повнотою проявити свою ініціативу та властиві йому особисті якості: спритність, точність, кмітливість. Їм більше подобаються ігри з поділом на команди, вони розуміють значення і переваги колективного зусилля у грі, де кожен на своєму місці сприяє забезпеченню успіху. Чим старшими є діти, чим ширше коло їх інтересів, тим складнішими та різноманітнішими повинні бути ігрові завдання. Для того, щоб виявити кращих, треба перевірити здібності усіх. З цією метою і організуються регулярні тренувальні завдання, особисті змагання між учасниками гри. З переможців таких тренувальних ігор згодом формуються команди, які змагаються між собою. Під час тренувальних ігор-вправ перевіряється окомір, зорова пам'ять, спостережливість та інші показники, які характеризують кожного гравця.

Успіх кожної гри залежить не лише від умілого її вибору, але й від того, як вона проводиться. Дуже важливим є також її виховне значення. Пропонуючи нову гру, треба коротко пояснити її, щоб кожен знав, що він повинен і чого не повинен робити, запам'ятав її правила. У багатьох іграх важлива роль належить ведучому. Ведучий має бути спритний і кмітливий, подавати приклад учасникам гри.

За характером педагогічного процесу ігри поділяють на:

- навчальні (тренінгові, контролюючі, узагальнюючі);
- пізнавальні, виховні, розвивальні;
- репродуктивні, продуктивні, творчі;

- комунікативні, діагностичні, профорієнтаційні, психотехнічні тощо.
- За характером ігрової методики - на:
- предметні;
- сюжетні;
- рольові;
- ділові;
- імітаційні;
- драматизації тощо. [1]

Ігрова технологія об'єднує освітній процес спільним змістом, послідовністю ігор, вправ, методикою їх організації тощо. У кожному віці ігрові технології мають певні особливості. Наприклад, вихованців молодшого віку легко залучити до будь-якої діяльності, вони швидко входять в образ, зорганізуються у групи. У підлітковому віці характерні необхідність самоствердження, загострення потреб у формуванні й захисті власного світу, прагнення дорослості, виникнення стихійних груп тощо.

Урахуванню цих та інших вікових особливостей вихованців сприяють інтерактивні методи ділових ігор, завдяки яким забезпечено безперервну діалогову взаємодію «вихованець - вихованець», «вихованець – керівник гуртка». «Інтер» - означає взаємний, «акт» - діяти. Під час такого освітнього процесу вирішують кілька додаткових освітніх завдань:

- вихованці не лише навчаються самі, а й навчають один одного, вчать передавати набуті знання і вміння;
- вихованці мають змогу в умовах, наближених до реальних, оцінити якості інших учасників освітнього процесу;
- виконуючи певну роль у груповій діяльності, діти вчать розв'язувати власні і колективні проблеми, відстоювати свої та групові інтереси, надавати необхідну підтримку іншим учасникам.

Кількість прихильників інтерактивних методів дедалі більшає, тому що вони призводять до міцного засвоєння знань і необхідних умінь і навичок; до набуття якостей, що сприяють «безконфліктному» входженню підростаючого покоління до суспільства тощо. [1]

Дидактичні (педагогічні) ігри. Стрижнем таких ігор є навчальні проблеми, навколо яких формуються нові знання та вміння вихованців. Основні методики ігор закладені в їх структурі, в якій можна виділити три основних етапи:

- *підготовчий*: підготовка до проведення - розроблення сценарію гри (ігрових завдань, ролей, процедур, створення методичних рекомендацій керівникам та учасникам гри);
- *проведення*: оптимальний метод ігрової діяльності, фіксація ігрових дій, виявлення і корекція завдань, правил, виступи ігрових груп, експертиза тощо;
- *аналіз і узагальнення результатів*: опис подій, що відбувалися під час гри, сприймання її з боку учасників, опис складних ситуацій, в які потрапляли вихованці, їх аналіз і рефлексія, оцінка й самооцінка діяльності, висновки, рекомендації. [1]

Рольова гра. Це - невеличка п'єса, яку розігрують учасники. Сценарій гри може бути відомим, але найчастіше - це імпровізація дій. Наприклад, ігри «Аукціон», «Ярмарок» тощо. Застосування рольових ігор потребує виконання певного порядку дій, а саме:

- формулювання проблеми, котру ілюструє ділова гра;
- визначення дійових осіб та їх завдання;
- відведення часу та обдумування власних дій;
- виконання гри під чіпким керівництвом педагога (у будь-який момент керівник має право втрутитися, щоб, наприклад, припинити порушення з боку учасників правил гри (домовленостей);
- аналіз рольової гри.

Оскільки в іграх використовують життєві ситуації, педагогові потрібно бути готовим до обговорення різних дій учасників, кожна з яких може виявитися раціональною. Керівник гуртка не має нав'язувати єдину точку зору або вибороти консенсус. Проблема може залишитися відкритою, з тим, щоб її розв'язали у майбутньому.

«Мозковий штурм» (брейнстормінг). Цей метод використовують, коли потрібно протягом короткого часу згенерувати багато ідей на основі швидкого підвищення творчої активності гуртківців. Так буває, зазвичай, під час розв'язання проблеми.

Застосування «мозкового штурму» потребує виконання певного порядку дій, а саме:

- обрання теми, що нині є актуальною для гуртківців;
- поділу учасників на групи, одна з яких має пропонувати ідеї, інша їх опонувати (можливі й колективні пропозиції та опонування);
- запису питань, які потрібно обговорити, щоб прийняти певне рішення;
- внесення з боку гуртківців ідей, що записують на дошці;
- ґрунтовний аналіз і оцінка ідей, із яких обирають більш вдалі та ефективні.

Існують певні правила проведення «Мозкового штурму».

1. Під час висловлювання ідей не пропускайте жодної. Якщо будете обговорювати ідеї під час їх висловлювання, вихованці зосередять більшу увагу на їх захисті, а не на висуванні.

2. Заохочуйте до висловлювання якомога більше учасників. Варто підтримувати навіть «фантастичні ідеї». Часто трапляється таке, що ідеї, на перший погляд вигадливі чи суперечливі, виявляються найціннішими.

3. Стимулюйте кількість ідей від одного гуртківця. В остаточному підсумку значна кількість ідей може породити їх високу якість.

4. Спонукайте всіх учасників розвивати або зміцнювати ідеї інших. Об'єднання або заміна раніше висунутих ідей - попереду. У кабінеті можна повісити такий плакат: «Кажіть усе, що прийде у вашу голову!» Не обговорюйте і не критикуйте висловлювань інших! Не повторюйте раніше висловлених ідей! Розширення запропонованої ідеї заохочується!» Проведення брейнстормінга потребує високої майстерності керівника гуртка ставити конкретні питання,

стимулювати та підтримувати активність гуртківців, залучити до обговорення кожного учасника. [11]

Пізнавально-розважальна гра «ЛАБІРИНТ»

Мета: закріплення знань про природу; розвиток пізнавального інтересу.

Обладнання: схема лабіринту, скринька, в якій знаходиться малюнок із зображенням «невідомої тварини», папір, ручка.

Правила гри: у гри беруть участь дві команди.

Ведучий: «Якщо звернутися до тлумачного словника, то можна знайти таке пояснення слова «лабіринт» - споруда, яка збудована за складним і заплутаним планом. Це слово прийшло до нас із стародавньої історії. У греків існує міф про те, як відважний афінський юнак Тесеї спустився в лабіринт, де мешкало страшне чудовисько Мінотавр. Воно з'їдало всіх, хто потрапляв у заплутані коридори лабіринту. Не зміг би Тесеї вийти з нього, але відважному юнаку допомогла нитка Аріадни. Нехай же вашою ниткою, що виведе вас з інтелектуального лабіринту й допоможе віднайти скарби, будуть ваші знання й ваша ерудиція. Розпочнемо наш похід із самого входу до лабіринту».

Для того, щоб пройти «Вхід», команди мають придумати якомога більше слів із літер, які складають слово, наприклад „ПАЛЕОНТОЛОГІЯ”

Ведучий: Другий коридор нашого лабіринту називається «Знайомі незнайомці». Команди мають відповісти на запитання:

1. Які птахи не літають? (*Пінгвіни, страуси*).
2. Як називають птахів, які сіють кедрові горішки? (*Кедрівки*).

Ведучий. Наступний коридор лабіринту називається «Най...най...най». (керівник зачитує питання - команда, яка перша дає відповідь, отримує бал).

1. У якого з птахів найдовший язик? (*Дятел*)
2. У якого птаха найбільший розмах крил? (*Альбатрос*)
3. Найбільший звір України (*Зубр*)
4. Який птах найбільший в українській фауні? (*Дрохва*)
5. Найменша пташка у світі? (*Колібри*)
6. Назвіть найменшого із ссавців нашої фауни? (*Землерийка*)
7. Найшвидший у світі хижак? (*Гепард*)
8. Найменший метелик (*Міль*)

Ведучий. Тепер за допомогою «Чорної скрині», в якій лежить відгадка, ви зможете пройти ще один коридор нашого лабіринту.

Ведучий. Наступний коридор, який вам треба пройти, називається «Хто зайвий?».

1. Вовк, лисиця, кролик, білка. (*Домашня тварина*)
2. Ворона, снігур, курка, лебідь. (*Домашній птах*)
3. Бджола, мураха, чорногуз, джміль. (*Птах*)
4. Їжак, рись, коник, олень. (*Комаха*)

Ведучий. Для того, щоб пройти коридор «Зоологічний жарт», вам необхідно подивитися на зображення невідомого звіра і визначити, із яких частин сучасних тварин складається ця істота.

Ведучий. А тепер капітани команд зачитують варіанти відповідей. Кожна відповідь оцінюється в один бал. Команда, яка отримала найбільшу кількість балів, отримує скарби (призи готуються завчасно організаторами змагання).

Гра «ЗНАЙДИ ПОМИЛКИ» – використовується при перевірці попередньої теми або при закріпленні та систематизації знань вихованців. Проводити можна як групову форму роботи, так і індивідуальну.

Мета гри: навчити вихованців осмислювати отриманий матеріал, критично сприймати його.

Керівник гуртка надає учасникам текст. Протягом 5-ти хвилин треба виявити помилки у поведінці дітей. Виграє той учасник або команда, яка знайшла всі помилки.

Приклад:

2.1. Оповідання «Експерсія до лісу»:

«За тиждень тільки й було розмов у класі щодо майбутньої поїздки в ліс. В останній момент захворіла вчителька. Але ми вирішили все ж поїхати в ліс самі. Дорогу ми вже знали, запаслися продуктами, взяли компас, *не забули і транзистор.*

Веселою музикою ми сповістили ліс – ми прибули! Дні стояли спекотні, сухі, але в лісі спека не відчувалася. Знайома дорога привела нас до березового гаю. По дорозі нам часто траплялися гриби – білі, підберезники, сиріжки. Ось це урожай! Хто зрізав пружні ніжки грибів, *хто викручував їх, а хто і виривав.* Всі гриби, *які ми не знали, ми збивали палицями.*

Привал. *Швидко наламали гілок і розпалили багаття.* Заварили в казанку чай, перекусили і пішли далі. Перед виходом із гаю Петро *викинув банки і поліетиленові мішки, сказавши: «Мікроби все одно їх зруйнують!».* Жар багаття *підморгував нам на прощання.*

У кущах ми знайшли гніздо якогось птаха. *Потримавши теплі блакитнуваті яєчка,* поклали назад. Сонце все вище підіймалося над горизонтом. Ставало все гарячіше. На лісовій галявині ми знайшли маленького їжачка. Вирішивши, що мати його кинула, *взяли його з собою – в школі стане в нагоді.* Ми вже порядно втомилися.

У лісі досить багато мурашників. Петро вирішив нам показати, як видобувають мурашину кислоту. Він *настругав паличок і почав ними протикати весь мурашник.* Через кілька хвилин ми вже із задоволенням обсмоктували мурашині палички. Поступово почали набігати хмари, стало темніше, заблищали блискавки, загримів грім. Пішов досить сильний дощ. Але нам було вже не страшно – *ми встигли добігти до самотнього дерева і сховатися під ним.*

Жваві, ми йшли до станції, перестрибуючи калюжі. І раптом поперек дороги проповзла змія. «Це гадюка!» – закричав Петя і *вдарив її палицею.* Ми підійшли до нерухомої змії і побачили у неї на потилиці дві жовті плямочки. «Це не гадюка, - тихо сказала Маша, - це був вуж». «Все одно – гадина!» – відповів Петя.

З обережками степових і лісових квітів ми підійшли до станції. Через годину поїзд уже підходив до околиці міста. *Весело пройшов день!»* [7]

«ЗАМОРОЧКА З БОЧКИ»

Члени команд по черзі дістають фішки з номерами, які відповідають номерам питань. За кожну правильну відповідь команди одержують по 2 бали, за неповну відповідь - 1 бал. Якщо в команді немає варіанту відповіді, питання передається команді-суперниці, якій зараховується 2 бали за правильну відповідь.

Приклади запитань до теми „Птахи”:

1. Більшість лісових птахів, як тільки вилуплюються в них пташенята, шкарлупки від яєць відносять подалі від гнізда. Яке значення має така поведінка птахів?
(*Білий колір внутрішньої частини шкарлупки сильно виділяється й може привабити хижаків*)
2. Що є у птахів і чого немає у інших тварин? (*Пір'я*)
3. Який птах прилітає до нас у квітні? (*Зозуля*)
4. Птах, який має найдовший язик (*Дятел*).
5. Останні птахи прилітають у травні. Які ж це пернаті? (*Солов'ї*)
6. Пташенята якого птаха не знають рідної матері? (*Зозулі*)
7. Який птах виводить пташенят узимку? (*Шишкар*)
8. Хто з птахів плете своє гніздо як рукавичку? (*Ррремез*)
9. Який птах наших лісів найменший? (*Корольок*)
10. Якого птаха називають «Крилатою кішкою»? (*Сову*)

Гра «ЛАНЦЮЖОК» (гру можна проводити для закріплення та перевірки знань вихованців).

Мета гри: розвивати вміння логічно мислити, залучати всіх вихованців до роботи на занятті.

За відведений час діти намагаються скласти якомога довший ланцюжок назв, (термінів) так, щоб остання літера попереднього слова була першою літерою наступного слова.

Наприклад:

Гурток «У світі тварин»

Горобець-чапля – яструб – беркут - тетерук - канюк-коноплянка

Гурток «Цікава зоологія»:

білок - код – дезоксирибонуклеаза – аденін - нуклеотид – денатурація – ядро – оперон;

Кожне слово обговорюється, дається поняття цього слова.

АНАГРАМА (або плутанка)

З переплутаних літер вихованці намагаються скласти слова.

Наприклад: Квов, исялиц, паролед, аскал, нуцияк, нотаргойс, акорн. (*вовк, лисиця, леопард, ласка, куниця, горностаї, тхір, норка*)

«ЗНАЙДИ В ЛАНЦЮЖКУ ЗАЙВОГО»

При відповіді на запитання цього типу треба, по-перше, вказати, за яким принципом об'єднуються складові запитання, по-друге, визначити ту складову, яка випадає з ланцюжка.

- Щиглик – ворона - синиця – зозуля – горобець - голуби – галка –
(*всі - зимуючі птахи, зозуля – перелітний птах*).

- Перепели, сіра куріпка, фазан, *лебідь шипун*, дрохва (*лебідь шипун - водний птах, решта - степові*).
- Горобець хатній, соловей, ластівка, вівчарик (*горобець хатній - осілий птах, решта-мігруючі*).

Гра «ВГАДАЙ, ХТО ЦЕ»

Керівник гуртка зачитує твердження, в якому описово подано відомості про тварину (або рослину). Вихованці гуртка намагаються впізнати, якщо не вдається, керівник гуртка зачитує друге твердження, яке містить більш точну інформацію. Третє твердження містить таку інформацію, що не впізнати згадуване не можна.

Приклади:

Тема „ Риб водойм ”:

- Найбільша серед прісноводних риб. Трапляються екземпляри до 200 кг. Це осіла риба. Все життя мешкає в одній і тій самій ямі. Взимку впадає в сплячку й не живиться. Часто використовує вуса як приманку. (*відповідь - сом*)
- Хижа та жадібна риба. Може досягати 40 кг, 2 м завдовжки. Хижість надзвичайна, вона з'їдає свою молодь і всіх дрібних риб, що живуть довкола. Вона може кидатися навіть на птахів, щурів. Про неї складено багато приказок. (*відповідь – щука*)

Тема «Птахи лісу»

- Ноги у мене пристосовані до лазіння по стовбурах дерев. Пальці на ногах мають кігті і розташовані не так, як у інших птахів: два пальці направлено вперед, а два – назад. Це допомагає мені міцно триматися за кору дерев.
- Дістаю я корм своїм тонким язиком, який може висовуватися з рота на 10–12см. Язик у мене липкий і має на кінці маленькі шипики. Дрібні комахи прилипають до язика, а великі прямо нанизуються на його кінець.
- А ще мене в лісі називають «ковалем». Взимку ми харчуємося насінням хвойних дерев, які добуваємо з шишок. Ми відмінно призвичаїлися довбати їх своїм міцним дзьобом.
- Добуваючи їжу, усе життя б'юся головою об дерево, але ніколи не маю струсу мозку.

(*Відповідь – дятел*)

Рольова гра «СВОЯ ГРА»

У трійку найбільш популярних інтелектуальних ігор поряд із «Що? Де? Коли?» і «Брейн - рингом» входить «Своя гра».

Вона перенесена із американського шоу-бізнесу і являє собою вікторину для інтелектуалів. Програма за назвою «Jeopardy!..» («Ризикуй!») з'явилася в США близько 40 років тому. Гра до тепер неймовірно популярна, проводяться чемпіонати світу з «Jeopardy!».

У чому плюс «Свої гри», порівняно з іншими інтелектуальними іграми? Тут кожний сам за себе, тут не відсидишся за чиеюсь спиною. У людини, яка має вагому ерудицію, є можливість випробувати свої сили.

Питання для «Свої гри» відрізняються від питань для «Що? Де? Коли?» і «Брейн-рингу». У «Своїй гри» не має фальстартів, тобто відповідати можна в будь-який момент, навіть під час читання питання. У зв'язку із цим питання для

«Свої гри» сформульовані таким чином, щоб питальне, а точніше вказівне слово стояло на самому початку. У результаті питання стають схожими на твердження.

Правила гри

1. Змагання проводяться між окремими гравцями. У «Своїй грі» традиційно беруть участь три особи.

2. Кожний бій складається з декількох раундів. Кожний раунд складається з п'яťох питань, об'єднаних спільною темою. Кожне питання має свій рівень складності, відповідний до номіналу в 10, 20, 30, 40, і 50 балів.

3. Бали, набрані гравцями в кожному раунді, підсумовуються.

4. Завдання гравців — дати правильну відповідь на запитання, поставлене ведучим раніше суперників. У разі виконання цих умов гравець одержує кількість балів, відповідну до номіналу питання. Якщо гравець відповідає не правильно, він одержує негативну кількість балів, відповідну до вартості питання. Якщо гравець не ризикує відповідати, він нічого не заробляє, але й нічого не втрачає.

5. Питання в кожній темі зачитуються ведучим за зростанням рівня складності.

6. Гравець повідомляє ведучого про своє бажання відповісти на запитання, натискаючи кнопку (плескаючи в долоні). Право відповідати надається гравцеві, який першим натиснув кнопку. Гравець може повідомити про своє бажання відповідати в будь-який момент після оголошення теми й номіналу питання. У випадку неправильної відповіді першого гравця правом відповіді може скористатися другий, потім — третій.

7. На обмірковування кожного питання ведучий дає не більше 5 секунд.

8. У той момент, коли гравець повідомляє про своє бажання відповісти, ведучий припиняє читати питання й приймає відповідь.

9. Переможцем бою вважається гравець, який заробив найбільшу кількість балів.

Питання

Тема. Фауна

10. Саме його називають кораблем пустелі. (Верблюд)

20. Італійці шукали скарб під ними. (Леви)

30. Саме в неї Віктор Цой запитував, скільки пісень ще не написано. (Зозуля)

40. Пішохідний перехід у нас називається зеброю, а в Америці — саме так. (Панда)

50. У грецькій міфології це чудовисько — напівжінка-напівзмія, а в нас — це яйцекладний ссавець. (Єхидна)

Тема. Папуга

10. Він не тільки носив кеди й пив «пепсі-колу», але навіть брав інтерв'ю у свині й утопив трактор. (Кеша)

20. Його папуга виголошував лише слово «Піастри». (Джон Сільвер).

30. Саме так звали короля в королівстві кривих дзеркал. (Агу пап)

40. За даними європейської асоціації орнітологів, у цьому, так би мовити, «класі» птахів папуги становлять 74%. (Птахи, що можуть говорити)

50. Саме так звали паугу в повісті братів Стругацьких «Понеділок починається в суботу». (Фотон)

Тема. Зоопарк

10. Так називається гібрид зубра з бізоном. (Зубробізон)

20. «Філе з палтуса», «Перевантажений ковчег», «Моя родина й інші звірі» — ось лише деякі з його книг про тварин. (Д. Даррелл)

30. У цьому біосферному заповіднику в Херсонській області є зебри, антилопи, страуси та ін. (Асканія-Нова)

40. Одержавши в 1895 році замовлення на ілюстрування його творів, художник Серов багато годин провів у зоопарку. (І. А. Крилов)

50. Вони водяться на деяких солоних озерах Казахстану. А їх називають «червонокрилі». (Фламінго)

Тема. Риби

10. Цієї риби бояться навіть крокодили. (Піранья)

20. У цієї небезпечної для людини риби знярядям нападу слугує верхня щелепа. (Меч-риба)

30. Такими бувають, якщо судити з класифікації за способом життя, не тільки пішаки, але й риби. (Прохідними). За способом життя всі риби діляться на морських, прісноводних і прохідних. До прохідних належать риби, які для метання ікри йдуть із морів у річки, або навпаки).

40. Він був предком золотої рибки. (Срібний карась)

50. Це не тільки акваріумна рибка, але й музичний лад. (Мінор)

Тема. У світі тварин

10. Зі шкіри саме цієї тварини були вперше виготовлені напилки, якими полірували дерево й навіть мармур. (Акула)

20. Саме ця тварина, яка вважається символом працьовитості, заповзятливості й миролюбства, був зображений на першій канадській марці. (Бобер)

30. Згідно з легендою, Клеопатра вибрала собі саме таку смерть. (Укус змії аспіда)

40. Ці два мешканці Австралії — єдині на планеті отрутоносні ссавці. (Східна й качкодзьоб)

50. У Давньому Єгипті вважалося, що саме ця тварина мала владу над життям і смертю, і тому вона стала символом влади фараона. (Кобра)

Тема. Змії

10. Одиницею вимірювання довжини саме цієї змії був пауга. (Удав)

20. Так називають орла, який харчується зміями. (Орел-зміїд)

30. Саме під нею перебуває змія згідно з російською ідіомою. (Під колодою)

40. Саме у цьому календарі є рік змії (у китайському)

50. Морська змія з роду Ластохвості посідає перше місце за цим показником. (За отруйністю)

«ПЕНТАГОН»

Цю гру можна назвати «Питаннями навиворіт». Як ставлять запитання в «Що? Де? Коли?»? Наводять якісь факти, а потім повідомляють, що, власне,

необхідно визначити. У «Пентагоні» все навпаки: спочатку ставлять запитання («Що це за рослина?», «Хто цей учений?»), а потім повідомляють п'ять фактів, які мають до нього відношення.

Гра, природно, передбачає інтригу. Тому підказки потрібно складати так, щоби з першого-другого повідомленого факту відповідати було можна, але дуже ризиковано. Для цього повідомте про задумане щось таке, що знати можуть тільки одиниці. Або те, що не відрізняє правильну відповідь від ще декількох можливих.

Потім - інформацію, достатню для відповіді найкращим командам. Потім - ще більш просту інформацію. Остання з підказок має пояснити все переважній більшості аудиторії, тому що тим ця гра й гарна, що мало кого кривдить, - до відповіді додумуються всі, але деякі набагато раніше інших.

Правила гри

1. У грі беруть участь команди чисельністю не більше шести осіб.
2. Завдання команд - набрати максимальну кількість ігрових балів.
3. Гра складається з декількох раундів (зазвичай 8-10).
4. Кожний раунд містить у собі одне питання й п'ять послідовно оголошуваних підказок.
5. Ведучий спочатку повідомляє саме питання, а потім читає підказки. Після кожної підказки командам надається 20 секунд на обмірковування (плюс зворотний відлік часу 3-2-1) і відповіді.
6. Відповіді даються в письмовому вигляді.
7. За правильну відповідь здану після першої ж підказки, команда одержує 5 балів, після другої підказки 4 бали, після третьої - 3, після четвертої - 2, після п'ятої - лише 1 бал.
8. За кожну неправильну відповідь команда одержує мінус один бал.
9. Допускається будь-яка кількість відповідей від однієї команди.
10. Дві однакові відповіді від однієї команди не приймаються.
11. Якщо команда не впевнена у відповіді, вона може не відповідати. У цьому випадку вона одержує 0 балів за цей раунд.

Питання

Що це за тварина?

1. Була священною в Давньому Єгипті.
2. Якщо сниться - говорять, що то до сліз.
3. Представлена Пушкіним як співак-оповідач.
4. В одному з мультфільмів дотримується пацифістських поглядів.
5. Гуляє сама по собі. Відповідь: кішка.

Що це за птах?

1. Цей домашній птах на коротких ділянках може бігти швидше скакового коня.
2. У Європу ці птахи були завезені з Америки.
3. Ці птахи традиційно подаються за святковим столом в Америці.
4. Це найбільший домашній птах.

5. Самці мають м'ясистий нарост над дзьобом.

Відповідь: індик.

Що це за хижак?

1. В одному художньому творі він одержав травму на рибному лові.
2. Описувалося, як заради добування їжі він брав уроки вокалу.
3. Навіть дитині відразу видно, що він має дуже великі очі, вуха й рот.
4. Російський живописець запам'ятав його як транспортний засіб високопоставленої особи.

Як його не годуй, він однаково в ліс дивиться. Відповідь: вовк. [7]

ВИСНОВКИ

Під час гри створюються умови для спілкування вихованців, виникає можливість проявити при цьому ті якості, які недоступні їм у повсякденному житті. Спілкування дітей в ігрових ситуаціях дає їм відчуття реальності, вносить іронію, гумор, знижує навантаження, одноманітність, посилює мотивацію до навчальної діяльності. При цьому у грі мотивація набуває цілого комплексу пізнавальних, естетичних, моральних, соціальних спонукань, які потребують від вихованців прийняття рішень.

Застосування ігор на заняттях дає змогу стимулювати як пізнавальну, так і творчу активність вихованців, під час гри між вихованцями відбувається обмін знаннями і наявним практичним досвідом, створюється позитивний емоційний настрій, що сприяє більш ефективному вирішенню поставлених освітніх завдань.

Застосування на заняттях елементів ігрової діяльності дає можливість вихованцям самостійно опрацьовувати нову навчальну інформацію в процесі практичної (пошукової або творчої) дії. А це перші кроки виявлення серед гуртківців обдарованої дитини.

Отже, гра як провідний вид діяльності дитини поєднує в собі як загальні для будь-якої соціальної діяльності ознаки (цілеспрямованість, усвідомленість, активна участь), так і специфічні (свобода і самостійність, самоорганізація, наявність творчої основи, почуття радості і задоволення).

Під час проведення занять з використанням дидактичних ігор, рольових ігор, встановлено, що активізувалась пізнавальна діяльність вихованців, підвищився їх інтерес до вивчення зоології та зріс рівень навчальних досягнень.

Список використаних джерел:

1. Анджеєвська А., Беднарек Ю., Янкович О. Освітні технології сучасних навчальних закладів: навчально-методичний посібник. Тернопіль : ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2015. 212 с.
2. Бабійчук Ольги Ярославівна Використання ігрових форм та методів навчання на заняттях гуртків у закладі позашкільної освіти. Скалат, 2022р.
3. Гончаренко С. Український педагогічний словник. Київ : Либідь, 1997.
4. Дуткевич Т.В. Дитяча психологія : навч. посібник. Київ : Центр учбової літератури, 2012. 424 с.

5. Ковальова С.М. Різноманітні підходи до класифікації кейсів [Електронний ресурс] /С.М. Ковальова // Вісн. Житом. держ. ун-у. – 2014. – Вип. 2(74). Педагогічні науки. – Режим доступу : <http://eprints.zu.edu.ua/11683/1/4.pdf>
6. Масюк Микола Степанович, вчитель біології опорного закладу загальної середньої освіти «Люб'язівський лицей» Любешівської селищної ради Волинської област. <https://naurok.com.ua/igri-na-urokah-biologi-283199.html>
7. Медвіль Л.А. Історія національної освіти і педагогічної думки в Україні : навч. посібник. Київ :Вікар, 2003. 335 с.
8. Савченко О.Я. Дидактика початкової освіти : підручник. Київ : Грамота, 2012. 504 с.
9. Тлумачний словник сучасної української мови / уклад. І.М. Забіяка. Київ : Арій, 2007. 512 с.
10. Толмачова І.М., Олійник К.О. Змістова характеристика дидактичної гри як методу навчання. Молодий вчений. 2016. № 2 (29). С. 344–347.
11. Чепка О.В. Наступність ігрових форм навчальної діяльності в умовах навчально-виховного комплексу «школа – дошкільний заклад» : автореф. дис... канд. пед. наук : 13.00.08 / Ін-т пробл. виховання АПН України. Київ, 2006. 19 с.
12. Щербань П. Застосування ігрових технологій в освіті: історія і перспективи. Витоки педагогічної майстерності. 2014. Випуск 13. С. 286–291.

МАЙСТЕР-КЛАС **„Проектування педагогічного процесу на основі ігрових технологій навчання”**

Валентина ДУЛІЙ, заступник директора з навчально-виховної роботи Полтавського обласного еколого-натуралістичного центру учнівської молоді

Науково-методична діяльність закладу позашкільної освіти нерозривно пов'язана з процесом формування творчої особистості педагога, розвитку його професійної діяльності, а також ефективності освітнього процесу. Оволодіння педагогами інструментарієм навчальних технологій, в тому числі і ігрової, передбачає основні завдання поінформованість педагога про дану інноваційну технологію, особисту переконаність у необхідності її застосування та високу культуру використання у освітньому процесі.

Метою є: підвищення рівня компетентності педагогів в питанні проектування педагогічного процесу на основі ігрових технологій навчання.

Завдання:

- сприяти рівня підвищення теоретичної та методичної підготовки педагогів з питання впровадження в освітній процес ігрових технологій навчання;
- удосконалити професійний рівень педагогів через використання творчих форм активізації і осмислення своєї педагогічної діяльності;
- розвивати професійні навички і уміння педагогів;
- показати необхідність науково обґрунтованого впровадження сучасних технологій у практику роботи; стимулювати прагнення педагогів до пошуку, творчості; створити умови для обміну досвідом роботи, педагогічних знахідок.

Обладнання: технічні засоби, презентація, картки, таблиці, алгоритми, фішки, заохочувальні нагороди.

Хід

Вправа „Активне слухання”

Педагог-майстер. Ігрова технологія навчання – інноваційна модель. Їй притаманні такі характеристики: концептуальність, системність, ефективність, керованість, відтворюваність. Щоб оволодіти даною технологією, сучасний педагог має володіти здатністю до інноваційної діяльності. Ось тому в концептуальній моделі ігрової технології присутня модель професійності педагога та його компетентності, здатності до ефективної та успішної діяльності.

А саме:

- педагогічна майстерність;
- професійна зрілість;
- професійні здібності;
- кваліфікація.

ПРОБЛЕМНЕ ЗАПИТАННЯ

– Які три елементи відрізняють одну технологію від іншої?

Вправа „Асоціація”

Мета: налаштувати педагогів на роботу, зняти психологічну напругу.

Хід:

Педагог-майстер. Я почну фразу, а ви продовжте її.

Якщо педагог – це колір, то який?...

Якщо педагог – це геометрична фігура, то яка?...

Якщо педагог – це настрої, то який?...

Якщо уявити, що педагог це казковий герой, то який?...

Якщо пора року, то яка?...

Якщо педагог – це вид спорту, то який?...

Якщо педагог – це квітка, то яка?...

Якщо педагог – це дорогоцінне каміння, то яке?...

Якщо педагог – це планета, то яка?...

Якщо педагог – це гра, то яка?...

Вправа „Сходи до вдосконалення”

Мета: визначити самооцінку та власну компетентність з певного питання.

Хід:

Педагог-майстер. Кожен учасник отримує аркуш зі «Сходами до вдосконалення». Кожна сходинка – це крок до досконалості. Потрібно зобразити себе на тій сходинці, де кожен себе уявляє відповідно до своїх професійних досягнень. На нижніх сходинках потрібно означити словами вже досягнуте, а на верхніх - те, чого прагнете досягнути. Орієнтуєтесь на власну компетентність з визначеного питання.

Організаційний момент: для виконання запропонованих завдань нам необхідно розділитися на три групи (на рахунок 1,2,3-й). Відповідно кожна група має свого координатора, який лише консулює учасників, але відповіді на запитання не дає.

Оцінювання: за правильні відповіді команди отримують фішки. Підсумки підводяться вкінці заходу.

Вправа „Хто швидше?”

Мета: знайти шляхи та засоби втілення даної технології.

Хід:

Педагог-майстер.

Умови гри: На шаховій дошці зображені літери. Вам необхідно визначити

„ключове слово” навчальної технології.

Відповідь: Інструменти.

Або іншими словами „Інструментарій” - засоби діяльності які ми використовуємо при впровадженні освітніх технологій навчання. Це – прийоми, методи, методики.

Вправа „Вікторина”

Мета: ознайомитися з теоретичними основами ігрової технології, класифікацією методів та прийомів навчання.

Хід:

Педагог-майстер. Я ставлю запитання, команда, яка знає відповідь, піднімає руку та відповідає.

- Що означає термін „технологія”? (*наука про майстерність*);
- Які функції виконує ігрова технологія? (*розвивальну, комунікативну, самореалізацій, ігротерапевтичну, діагностичну, корекцій, соціалізацій*);
- Які ви знаєте педагогічні ігри за класифікацією? (*навчальні, інтелектуальні, пізнавальні, розвиваючі, творчі, предметні, сюжетні, рольові, ділові, імітаційні*). Отже, за загальною класифікацією ігри можна поділити: (*ЗА ПРАВИЛАМИ (настільні, змагальні) І ТВОРЧІ;*)
- Ігри, які проводяться за правилами? (*дидактичні і змагальні: мають чіткі правила і конкретні завдання на основі зразка, інструкції, умов*);
- Широко розповсюджений тип дидактичної гри? (*настільні: лото, доміно, шаради, ребуси, чайнворди, кросворди*).
- Ігри на основі яких базуються нетрадиційні форми навчання (творчі: рольові, ділові)

Вправа „Логічна павутина”

Мета: практичне опанування ігрових методів навчання.

Хід.

Педагог-майстер. Кожній групі даються картки з надписами та умовами проведення різних типів ігор. Учасникам, скориставшись загальною класифікацією, зазначеною у попередній вправі, необхідно розподілити їх застосування відповідно до запропонованих вікових категорій дітей.

- Група №1 – діти дошкільного та молодшого шкільного віку;

- Група №2 – діти середнього шкільного віку
- Група №3 – діти старшого шкільного віку.

Відповідь:

Група №1 Ігрові методи: за правилами (дидактичні настільні (розвиваючі, пізнавальні), змагальні).

Діти дошкільного віку – лото, доміно, вікторина, загадки.

Діти молодшого шкільного віку – лото, доміно, шаради, чайнворди, кросворди, вікторини, загадки, КВК.

Група №2 Ігрові методи: за правилами (дидактичні настільні, змагальні (інтелектуальні), творчі (рольові).

Діти середнього шкільного віку – ребуси, головоломки, кросворди, шаради, чайнворди, турніри, вікторини, КВК, рольові (казки).

Група №3 Ігрові методи: за правилами (дидактичні настільні, змагальні (інтелектуальні), творчі (ситуативно-рольові, імітаційні, ділові).

Діти старшого шкільного віку – кросворди, головоломки, ребуси, вікторини, інтелектуальні: „Найрозумніший”, „Що, де, коли?” „Ерудит”, „Щасливий випадок”, „Поле чудес”; заняття-суд, прес-конференція, мандрівка, екскурсія.

Вправа „Логічний ланцюжок”

Мета: розглянути шляхи втілення ігрових методів навчання в поєднанні з іншими (за методикою Підласого)

Хід:

Педагог-майстер. Якщо уявити Сонячну систему і порівняти з освітньою, то дитина – це Сонце, навколо якої повинні обертатися всі прийоми, методи і форми навчально-пізнавальної діяльності. Так як реалізація в освітньому процесі навчально-ігрової діяльності найчастіше відбувається епізодично і не вибудовується в чітку систему, то кожній групі, скориставшись методикою І.П. Підласого, пропонується виконати вправу поетапно:

- заповнити таблицю, зазначити ефективність використання різних методів навчання, які впливають на формування та розвиток творчої особистості вихованців

-поєднати метод навчально-ігрової діяльності з іншими оптимальними методами у логічний ланцюжок для різних вікових категорій дітей.

Порівняльна характеристика ефективності використання різних методів навчання, які впливають на формування творчої особистості вихованців
(по Підласому І.П.)

№ п/п	Метод навчання	Формування					
		світотгляду	теоретичних знань	Практичних вмінь	Вмінь добувати, систематизувати, використовувати знання	Вміння вчитися, навички самоосвіти	Навички зміцнення знань, вмінь
1	Пояснювально-ілюстративний	+	+				
2	Бесіда	+	+				
3	Розповідь	+	+				
4	Демонстрація		+				
5	Дискусія	+	+				
6	<u>Відеометод</u>		+	+			
7	Інтерактивний				+		
8	Пошуково-дослідницький			+	+		+
9	Практичний			+			+
10	Ігровий		+		+		+
11	Ситуаційний		+			+	
12	Метод <u>проектів</u>		+	+		+	
13	Інші						

Порівняльна характеристика ефективності використання різних методів навчання, які впливають на розвиток творчої особистості вихованців (по Підласому І.П.)

№ п/п	Метод навчання	Розвиток					
		мислення	пізнавального інтересу	активності	пам'яті	здібності висловлювати думку	емоції
1	Пояснювально-ілюстративний		+		+		
2	Бесіда		+			+	
3	Розповідь	+	+				
4	Демонстрація		+				+
5	Дискусія		+			+	+
6	<u>Відеометод</u>		+				+
7	Інтерактивний	+	+	+			
8	Пошуково-дослідницький	+	+				
9	Практичний	+	+	+	+		
10	Ігровий	+	+	+	+	+	+
11	Ситуаційний	+					
12	Метод <u>проектів</u>	+	+			+	
13	Інші						

Після закінчення вправи – кожна група презентує свій логічний ланцюжок.
 Психологічна розминка
 Вправа-руханка „Малюємо цифри”

Мета: зняття фізичного та емоційного напруження, покращення настрою в групах.

Хід .

Педагог-майстер пропонує учасникам намалювати в повітрі цифри (в межах 9) різними частинами свого тіла: 1 — намалювати носом, 2 — ротом, 3 — лівим плечем, 4 — правою ногою, 5 — лівою ногою, 6 — ліктем правої руки, 7 — правою ногою, 8 — лівою ногою, 9 — сідницями.

Вправа „Зелений салат”

Мета: розглянути шляхи втілення ігрових технологій в практику роботи.

Хід:

Педагог-майстер пропонує алгоритм дій по вирішенню проблеми, як умовити людину їсти зелений салат.

- Детально очистити його.
- Додати в салат незвичайні продукти, наприклад трюфелі.
- Подати в незвичайній сервіровці.
- Прикрасити салат.
- Придумати інтригуючу назву.
- Переконатися в простоті приготування в домашніх умовах.
- Переконатися в корисності складу інгредієнтів.

А тепер давайте спробуємо розібрати схожу ситуацію, і перенести її по *аналогії на ігрову технологію*, щоб визначити, які *засоби* необхідні для її реалізації в системі.

Педагог-майстер пропонує виконати тест на відповідність: дібрати до кожної позиції алгоритму, які зазначені цифрами, засоби реалізації ігрової технології на занятті, які прописані на окремих картках і зазначені літерами.

По закінченні роботи для перевірки правильності підбору карток, педагог-майстер пропонує звіритися з таблицею аналогії на екрані.

1. Детально очистити його	К. Сконструювати педпроцес протягом дня, тижня, самовизначитися відносно цінностей і цілей
2. Додати в салат незвичайні продукти Наприклад: трюфелі	І. Впроваджувати різні види дитячої діяльності і різні форми їх організації, дотримуючись смислового контексту
3. Подати в незвичайній сервіровці	Д. Організувати діяльність в цікавій формі з метою створення комфортних умов для успішної та інтелектуальної спроможності кожної дитини
4. Прикрасити салат	Г. Використати наочність, ІКТ
5. Придумати інтригуючу назву	В. Перетворити нудні теми організаційної діяльності в захоплюючі „смачні для дітей”
6. Переконатися в простоті приготування в домашніх умовах	Б. Додати цікаві і творчі самостійні завдання, які дитина зможе виконати, зможе експериментувати, розвивати понятійне мислення
7. Переконатися в корисності складу інгредієнтів	А. Зробити набуті знання актуальними і корисними в житті, що забезпечують дитині цілісне сприйняття світу.

Вправа-модель створення структури заняття з використанням ігрових технологій навчання.

Мета: створити модель ігрової технології навчання

Хід:

Педагог-майстер. Готуючись до заняття, необхідно чітко уявити, які знання слід повідомити дітям насамперед, які нові поняття розкрити і яким чином їх розвивати. Продумати, що з матеріалу, засвоєного раніше, необхідно повторити для глибшого його закріплення в пам'яті дітей. Поміркувати, якими новими вміннями озброїти школярів і які з них відпрацювати до перетворення в навички. Отже, кожна команда отримує алгоритм проведення певного типу заняття. Необхідно створити модель такого заняття з використанням ігрових технологій навчання.

Структура різних типів занять.

І. Засвоєння нових знань:

1. Початок заняття (актуалізація опорних знань, зв'язок з попереднім матеріалом).
2. Повідомлення теми, мети заняття; мотивація навчальної діяльності.
3. Сприймання та первинне усвідомлення матеріалу.
4. Узагальнення та систематизація вивченого, первинне застосування знань.

5. Підсумки заняття.

II. Засвоєння умінь та навичок:

1. Початок заняття (актуалізація та корекція опорних знань).
2. Повідомлення теми і мети заняття; мотивація навчання.
3. Вступні вправи (вивчення нового матеріалу, правил для виконання певних дій).
4. Пробні вправи (використання вивченого в стандартних умовах).
5. Тренувальні вправи (використання вивченого в стандартних умовах)
6. Творчі вправи
7. Підсумок заняття.

III. Використання знань, умінь та навичок:

1. Корекція опорних знань, умінь, навичок.
2. Повідомлення мети, мотивація навчальної діяльності, загальний інструктаж.
3. Усвідомлення змісту й використання практичних дій.
4. Самостійне виконання дітьми завдань під контролем і за допомогою педагога.
5. Узагальнення й систематизація результатів роботи.
6. Звіт про способи та результати виконаної роботи.
7. Підсумки заняття.

IV. Узагальнення й систематизація знань:

1. Повідомлення теми, мети, мотивація пізнавальної діяльності.
2. Відтворення та корекція опорних знань.
3. Повторення й аналіз основних фактів.
4. Узагальнення й систематизація понять; засвоєння системи знань та їх використання для пояснення нових фактів.
5. Засвоєння провідних ідей та основних теорій на основі широкої систематизації.

V. Перевірки та корекції знань, умінь, навичок:

1. Мотивація навчальної діяльності, повідомлення теми, мети заняття.
2. Перевірка знань фактичного матеріалу.
3. Перевірка знань основних понять.
4. Перевірка глибини усвідомлення знань.
5. Використання знань у стандартних умовах.
6. Використання знань у змінених мовах.
7. Збір виконання завдань (перевірка, аналіз).
8. Підсумки заняття.

VI. Комбіноване заняття:

Має дві або декілька дидактичної мети. Тому можливе використання різних комбінацій структурних елементів відповідних типів заняття.

Дидактами встановлено, що такий тип заняття доречний, якщо на ньому виділяється невеликий обсяг матеріалу. В середніх класах можливостей для комбінованих занять менше, ніж у молодшій школі, а в старшій школі вони зовсім незначні.

Педагог-майстер. Створену модель заняття учасники команд презентують і роблять висновки.

ЗАПАМ'ЯТАЙ:

Формула ефективності й успішності завжди складається:

- з глибоких теоретичних знань з предмета, педагогіки та психології;
+
- з ретельного планування та підготовки;
+
- з творчого підходу педагога.

Педагог-майстер. Повертаємось до проблемного запитання на початку нашого заходу.

- Які три елементи відрізняють одну технологію від іншої?

Відповідь: засіб, спосіб використання засобу, певний алгоритм дій.

Підведення підсумків.

- Перерахуйте будь ласка фішки, які ви отримали за відповіді. Отже, найбільше фішок у команди № ____, вона отримує звання „Найактивніших”, команда № ____ - „Творчих”, команда № ____ „Креативних”.

Рефлексія

Педагог-майстер пропонує повернутись учасникам до вправи „Сходинок до вдосконалення” і переоцінити рівень своєї компетентності з даного питання та зобразити себе зараз на сходинокці вдосконалення. Чи досягли ви того, до чого прагнули?

„Письменник живе у своїх книжках, художник – у картинах, скульптор – у створених ним скульптурах, а педагог – у думках і справах вихованців”.

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ФОРМУВАННЯ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ

Людмила КАЛАШНИКОВА, керівник гуртків Полтавського обласного еколого-натуралістичного центру учнівської молоді

*«Кожна людина має навчитися жити так,
щоб не заподіяти шкоди ані своєму здоров'ю,
ані здоров'ю оточуючих, і завжди пам'ятати,
що людина – найвищий продукт природи, але для того,
щоб отримати насолоду від скарбів природи,
вона має бути здоровою, сильною та розумною».*
(І. Павлов)

Одним із напрямів розвитку освіти в Україні є збереження здоров'я школярів, що визначає ступінь їх життєздатності та можливості реалізувати свої потенційні біологічні та соціальні функції. У зв'язку з цим збереження та зміцнення здоров'я молоді визначаються пріоритетними завданнями соціальної політики нашої держави. Здоров'я стає педагогічною категорією, а його збереження об'єктом педагогічного впливу.

Чому ми звертаємося сьогодні до теми здоров'язбереження? Тому, що здоров'я дітей одне з основних джерел щастя, радості і повноцінного життя суспільства в цілому. Для України головною проблемою, яка пов'язана з майбутнім держави, є збереження і зміцнення здоров'я дітей та учнівської молоді. Турботу викликає різке погіршення стану фізичного та розумового розвитку підростаючого покоління, зниження рівня народжуваності й тривалості життя, зростання смертності, особливо дитячої, пасивність, апатія та навіть агресивне ставлення до навчання, а також відсутність мотивації до збереження та зміцнення здоров'я. Сьогодні особливо негативний вплив на здоров'я має воєнний стан в Україні. Діти часто переживають стресові ситуації, що негативно відображається як на психічному, так і на фізичному здоров'ї. Проблема збереження та формування здоров'я дітей та молоді у важких сучасних умовах розвитку України має велике значення та актуальна, тому я обрала її для більш ретельного вивчення.

У позашкільній освіті збереженню здоров'я вихованців потрібно приділяти більше уваги, і для цього є більше можливостей, ніж у вчителя. Вихованці приходять на заняття гуртка вже після уроків у школі. Вони втомлені, напружені, часто виснажені, і завдання керівника гуртка полягає не тільки у формуванні нових знань і умінь, а й у створенні позитивних емоцій, стану розслаблення, довіри. Необхідно створити умови, за яких вихованці могли б вчитися відпочиваючи, оволоділи методиками покращення свого психоемоційного стану та фізичного здоров'я, формували відповідальне ставлення до свого здоров'я. Особливу увагу потрібно приділяти підліткам та формуванню у них потреби вести здоровий спосіб життя.

Таким чином, сутність означеної компетентності полягає в оволодінні спеціальними валеологічними знаннями, розвинутою життєвих умінь і навичок

щодо ведення здорового способу життя, а також у сформованості свідомого ставлення особистості до власного здоров'я та його збереження.

Здоров'язбережувальна компетентність - здатність учня застосовувати в умовах конкретної ситуації сукупність здоров'язбережувальних компетенцій, дбайливо ставитися до власного здоров'я та здоров'я інших людей. [10].

Досягнення цієї мети можливе за умов використання підходів здоров'язбережувальної педагогіки, які розглядаються як сукупність прийомів і методів організації освітнього процесу без шкоди для здоров'я, а саме: забезпечення дітям можливості збереження здоров'я за період навчання, формування у них необхідних знань, умінь і навичок зі збереження й зміцнення здоров'я, використання отриманих знань у повсякденному житті, формування валеологічного мислення. Важливим є впровадження до системи освіти здоров'язбережувальних методик, які базуються на таких принципах: організація особистісно орієнтованого та діяльнісного підходів у навчанні з урахуванням психологічних особливостей та індивідуальних можливостей особистості; вибір ефективних педагогічних технологій та навчальних програм з урахуванням вікових та індивідуальних особливостей школярів; діагностика рівня індивідуального здоров'я вихованців; оволодіння методами самодіагностики, самооцінки, самоконтролю й самокорекції психосоматичного стану організму на різних етапах життя; оптимізація соціально-гігієнічних умов життєдіяльності дітей. Мета здоров'язбережувальних технологій навчання – забезпечити вихованцям можливість збереження здоров'я за період навчання, сформувати у них необхідні знання, вміння і навички зі збереження й зміцнення здоров'я, навчити використовувати отримані знання у повсякденному житті, сформувати валеологічне мислення. Формування основ валеологічного мислення полягає у тому, щоб знаючи необхідні шляхи й засоби у повсякденному житті, прагнув до попередження хвороби. Воно виявляється також і в умінні ефективно використовувати валеологічні знання й різні оздоровчі технології при розробці й виконанні індивідуальної системи оздоровлення. Тому важливим при проведенні занять є використання різних методів і прийомів інтерактивного навчання, що базуються на принципі активної участі самих учнів: моделювання, програвання та обговорення різних життєвих ситуацій, робота у парах і групах, виконання вправ, рольові ігри, тренінги, диспути, інсценування, екскурсії, спільне виготовлення наочності (в т. ч. презентації, виготовлення плакатів тощо), проведення конкурсів, змагань та ін. Обов'язковим є зв'язок із життєвим досвідом. [9].

Здоров'язберігаючі технології є невід'ємною складовою заняття гуртка. Вихованці повинні мати можливість не тільки отримати нові знання, а й відпочити від напруженого навчального дня у школі, отримати заряд бадьорості та гарного настрою. Мета цих освітніх технологій забезпечити дитині можливість збереження здоров'я, сформувати необхідні знання, вміння й навички здорового способу життя, навчити використовувати отримані знання у повсякденному житті.

До здоров'язберігаючих технологій ми відносимо:

- арттерапію;
- музикотерапію;
- ігротерапію;
- фітотерапію;
- аромотерапію;
- казкотерапію;
- релаксацію;
- ритмічну гімнастику;
- пальчикову гімнастику;
- повітряні процедури, спілкування з природою;
- дихальну гімнастику;
- нейробіку;
- тренінги;
- диспути;
- лекторії.[11].

Дані технології можливо адаптувати до різних вікових категорій та використовувати на будь - якому занятті, не зважаючи на особливості теми. Це дає можливість забезпечити безперервну, наскрізну роботу керівника гуртка для збереження та зміцнення здоров'я вихованців, виховання валеологічної свідомості у дітей та підлітків.

У своїй роботі я використовую такі здоров'язбережувальні технології як арттерапію, музикотерапію та релаксацію, пальчикову гімнастику, дихальну гімнастику, вправи на почуття ритму, повітряні ванни з любов'ю до природою, рухливі ігри, ігри на розвиток логічного мислення. Використання таких технологій дає можливість налаштувати позитивні емоції, зменшити прояви стресу, підтримувати та покращувати фізичне, психічне та соціальне здоров'я.

У підлітковому віці важливо сформувати потребу вести здоровий спосіб життя, навчити прогнозувати наслідки дій та усвідомлювати відповідальність за власні вчинки. У сучасному світі, на жаль, підлітки все частіше виявляють схильність до депресій, самогубств. У них відсутня мотивація до життя. Тому використання таких технологій як тренінги, тестування, диспути, лекторії допомагає виявити проблеми та почати працювати над їх подоланням.

Сьогодні тренінг є одним з найбільш ефективних методів навчання дітей. І не дивно, адже основне його завдання – не так опрацювати теоретичну інформацію, як сформувати в учасників нові вміння і навички, розвинути особистісні якості. Розв'язуючи під час тренінгу різні змодельовані ситуації і проблеми, аналізуючи їх, учасники набувають нового цінного досвіду. Це сприяє підвищенню їхньої мотивації до саморозвитку та самовдосконалення.

Тренінг – це активний метод отримання нової інформації, теоретичних знань людиною з практичною перевіркою запропонованих умінь та навичок у безпечному середовищі. [14].

Виникнення тренінгового навчання пов'язують з діяльністю Курта Льовіна. Хоча елементи сучасних тренінгів застосовувалися ще сотні років тому для підготовки релігійних діячів, військових і митців. На початку ХХ століття

численні вправи для тренінгу акторів були запропоновані К. Станіславським і його послідовниками. Упродовж минулого століття тренінг отримав широке визнання і впровадження у різні сфери людської діяльності. У 70-і роки минулого століття в Лейпцігському і Йенському університетах під керівництвом М. Форверга був розроблений метод, названий соціально-психологічним тренінгом. Засобами тренінгу виступали рольові ігри з елементами драматизації, що створюють умови для формування ефективних комунікативних навичок. На сьогодні тренінг є незамінним елементом системи навчання. Це навчання, що спирається на досвід людини, і, що є визначальним, дає можливість відразу використовувати його на практиці, виробляючи нові навички. Тренінг передбачає розвиток креативного мислення й інтелектуальних здібностей особистості. Тренінгове навчання має істотні відмінності порівняно з традиційними формами навчання. Традиційне навчання за своєю суттю є формою передавання інформації та засвоєння знань. Натомість тренінг — це цікавий процес пізнання себе та інших; спілкування; ефективна форма опанування знань; інструмент для формування умінь і навичок; форма розширення досвіду. Традиційне навчання не є саме по собі чимось негативним, проте у світі швидких змін і невпинного "старіння" знань традиційна форма передачі знань має звужені рамки застосування. Тренінгові технології визнані в усьому світі і з огляду на їх науково-методичну розробленість, практичну спрямованість і доступність вважаються ефективними у площині розвитку особистості, набуття знань й особливо формування практичних навичок і умінь. Тренінги, мають стати одним із визначальних засобів формувального навчання. [6]

Під час тренінгу створюється неформальне, невимушене спілкування, яке відкриває перед групою безліч варіантів розвитку та розв'язання проблеми, заради якої вона зібралася. Як правило, учасники у захваті від тренінгових методів, тому що ці методи роблять процес навчання цікавим, не обтяжливим.

Тренінг і традиційні форми навчання мають суттєві відмінності. Традиційне навчання більш орієнтоване на правильну відповідь, і за своєю суттю є формою передачі інформації та засвоєння знань. Натомість тренінг, перш за все, орієнтований на запитання та пошук. На відміну від традиційних тренінгові форми навчання повністю охоплюють весь потенціал людини: рівень та обсяг її компетентності (соціальної, емоційної та інтелектуальної), самостійність, здатність до прийняття рішень, до взаємодії тощо. Звичайно, традиційна форма передачі знань не є сама по собі чимось негативним, проте у світі швидких змін і безперервного старіння знань традиційна форма навчання має звужені рамки застосування.

Так само, як і будь-яке навчальне заняття, тренінг має певну мету. Нею можуть бути:

- інформування та набуття учасниками тренінгу нових професійних навичок та умінь;
- опанування нових технологій у професійній сфері;
- зменшення чогось небажаного (проявів поведінки, стилю неефективного спілкування, особливостей реагування тощо);

- зміна погляду на проблему;
- зміна погляду на процес навчання, аби зрозуміти, що він може давати наснагу та задоволення;
- підвищення здатності учасників до позитивного ставлення до себе та життя;
- пошук ефективних шляхів розв'язання поставлених проблем завдяки об'єднанню у тренінговій роботі різних спеціалістів, представників різних відомств, які впливають на розв'язання цих проблем;
- активізація громадськості щодо розв'язання актуальних проблем;
- здобуття альтернативної громадянської освіти.

Тренінг має свої «атрибути». До них належать:

- тренінгова група;
- тренінгове коло;
- спеціально обладнане приміщення та приладдя для тренінгу (фліпчарт, маркери тощо);
- тренер;
- правила групи;
- атмосфера взаємодії та спілкування;
- інтерактивні методи навчання;
- структура тренінгового заняття;
- оцінювання ефективності тренінгу.

Отже, тренінг - це:

- група, яка допомагає стати кожному її учаснику більш компетентним;
- процес, під час якого учасники вступають у взаємодію;
- процес, у центрі якого є проблема та її розуміння учасниками групи, а не компетентність ведучого щодо зазначеної проблеми;
- навчання, під час якого активність учасників вища, ніж активність ведучого;
- навчання, яке дає учасникам задоволення, активізує їх, стимулює інтерес до пізнання;
- навчання, результат якого досягається у взаємодії всіх учасників тренінгу;
- відкриття учасниками в собі нових можливостей, відчуття того, що вони знають і вміють більше, ніж до цього часу думали про себе;
- можливість відкриття інших людей, навчання через взаємодію з ними, розуміння того, на що здатні люди, від яких раніше не очікувалося нічого цікавого;
- можливість у безпечних, з одного боку, трохи штучних, а з іншого - наближених до реальності умовах взаємодії з іншими людьми досягти бажаних змін.

Тренінг є ефективною технологією формування здоров'язбережувальної компетентності, оскільки це інтерактивний метод навчання, спрямований на практичне засвоєння знань та навичок учасниками. Основними характеристиками тренінгу є активна позиція учасників, взаємодія та обмін досвідом, а також спільна робота над розв'язанням практичних завдань. Під час застосування елементів тренінгу формується здоров'язбережувальна

компетентність шляхом активного впливу на свідомість та поведінку здобувачів освіти. [8].

Затосування тренінгу як форми заняття гуртка « Біологія людини».

Тема заняття: «Вплив тютюнопаління на організм людини»

Мета: Пізнавальна: розширити знання учнів про історію виникнення звички у людей палити, шкідливий вплив тютюнопаління на організм людини та його наслідки для здоров'я.

Розвиваюча: розвивати вміння аналізувати інформацію, критично мислити, робити висновки, висловлювати власні думки, аргументовано доводити свою точку зору, працювати в команді.

Виховна: виховувати критичне ставлення до шкідливих звичок, відповідальне ставлення до свого здоров'я та здоров'я оточуючих людей.

Обладнання та матеріали: папір, олівці, фломастери, інформаційні картки, презентація по темі, відео.

Форма проведення: тренінг

Вік вихованців : 15-17 років

Хід заняття

1. Організаційний етап

Привітання вихованців. Налаштування позитивного емоційного стану .

- Добрий день. Рада Вас бачити. Як ваші справи?

- Назвіть, будь ласка, хорошу подію, яка сталася у вашому житті за останній тиждень.

- Пригадайте хоча б одну причину вашої посмішки сьогодні.

- Посміхнімося один одному, побажаємо гарного дня.

II. Мотивація пізнавальної діяльності

- Що частіше бажають близьким людям?

(Щастя, удачі, кохання, здоров'я.....).

- Чому саме здоров'я є в цьому переліку?

Сьогодні на нашому занятті ми будемо говорити про значення здоров'я та важливість його збереження.

- А зараз я пропоную вам розділитися на дві групи (вихованці дістають із торбинки білі та червоні картки).

- Давайте домовимося про правила роботи у групах.

- За яких умов ви будете почувати себе комфортно під час роботи?

Проговорюємо правила та записуємо їх на дошці.

Завдання для груп:

Для кожної групи видаю аркуш та пропоную скласти список життєвих цінностей (гроші, кохання, друзі, подорожі, сім'я, здоров'я.....)

- Розташуйте цінності у порядку значущості для вашого життя. (вихованці складають перелік цінностей від найважливіших до менш важливих.)

- На якому місці ви розташували здоров'я? Чому?(Обговорення)

Кожна група записує від чого, на їх думку, залежить здоров'я.
(представник групи зачитує результати роботи)

У своїх відповідях ви називаєте спосіб життя. Дійсно, наше здоров'я на 50% залежить від того, який спосіб життя людини. І сьогодні ми обговоримо дуже поширену звичку людей – це тютюнопаління.

Оголошення теми заняття.

III. Основна частина

Для проведення даного заняття використовую презентацію за посиланням:https://docs.google.com/presentation/d/1qwjlqvvhD_cFKYyB7fITAI4amF8YRZN/edit?usp=drive_link&oid=105304228597360104486&rtpof=true&sd=true

Історія розвитку куріння. 12 жовтня 1492 року іспанська флотилія, яку очолював Христофор Колумб, приплила до невідомого острова, який вони вважали східним берегом Індії. Коли матроси висадилися на сушу, їх зустріли місцеві жителі.

Європейців вразив вигляд аборигенів, які випускали з рота дим, після того як втягували його з рулонів скрученого тютюнового листа. Ці рулони іспанці називали „сигаро”. Куріння було невід’ємною частиною релігійних церемоній аборигенів. Вони вдихали дим і випускали його через ніздрі до тих пір, поки з ними не починав спілкуватися „Великий Дух”.

Коли експедиція повернулась додому, то серед багатьох дивовижних подарунків, привезених з Нової Землі, було і листя тютюну.

Європа в різний час по-різному ставилася до тютюну і куріння. Спочатку цій рослині приписували дивовижні цілющі властивості. Наприклад, французький посол Жан Ніко (від його імені походить слово „нікотин”) призначив нюхання тютюну французькій королеві як засіб від головного болю. В Англії, під час епідемії чуми, тютюн заставляли курити для профілактики.

У 1571 році іспанський лікар Ніколас Мондарес написав книгу про цілющі властивості тютюну, в якій описав 36 хвороб, від яких лікує тютюн. Через 17 років житель Вірджинії Томас Харріет почав пропагувати щоденне паління тютюну як шлях до загального оздоровлення організму. Проте він сам помер від раку.

Проте йшов час, і люди стали помічати негативну дію тютюну, особливо те, що він викликає залежність. У різних країнах почалися заборони на куріння.

Наприклад, в 1680 році король Франції Людовік XIII видав наказ, згідно з яким торгівля тютюном дозволялася виключно аптекарям. У цьому ж році в Туреччині вийшов закон султана Мурада IV про смертну кару за куріння. Там за цей злочин саджали на кілок.

В Англії в XVI столітті курцям відрубували голови і виставляли їх на площі з люльками в роті. В Персії — виривали ніздрі.

В Італії вживання тютюну вважалося диявольською звичкою і курців відлучали від Церкви. А одного разу був випадок, коли п'ятьох монахів, яких звинуватили у курінні, замурували живцем у стіну, як урок для нащадків. У Царській Росії до тютюнопаління ставилися також негативно. Особливо після того, як у 1634 році, внаслідок паління, згоріла дерев'яна Москва.

Цар Олексій Романов наказав катувати тих, у кого буде знайдено тютюн, бити батогами на „козі” до тих пір, поки не скажуть, де взяли бісівське зілля. В інший період історії курцям відрізали носи і відсилали на каторгу до Сибіру.

Амністію для тютюну ввів цар Петро I після поїздки до Голландії. Від тоді справа вирощування тютюну стала державною і оскарженню не підлягала.

В Україні до тютюну відношення було також лояльне. Лише згадайте слова з пісні: „А тютюн та люлька козаку в дорозі знадобиться”. Навряд чи користь від тютюну в поході або на війні була великою, але життя не одного козака він загубив.

«Тютюн заважає розумовому розвитку та одурює народ», - Оноре де Бальзак

Через 100 років після Бальзака в ХХ столітті фашист Адольф Гітлер пояснював своїм підлеглим принципи окупаційної діяльності на Сході: „Для них, для слов’ян, жодних щеплень, жодної гігієни. Лише горілка і тютюн”. [12]

Сьогодні ця згубна звичка стала надзвичайно поширеною серед чоловіків та жінок.

Завдання для груп

- Запишіть причини, через які люди починають курити. (виступ груп з подальшим обговоренням)

- Що ви знаєте про шкоду тютюнопаління? (Бесіда)

Групам роздаю інформацію про хімічний склад цигарок. (Додаток 2.)

- Назви яких речовин вам відомі?

- Що ви про них знаєте?

- Як вони впливають на організм?

Групам видаю інформаційні листки про вплив тютюнопаління на організм та ілюстрацію будови організму людини (Додаток 1), (Додаток 3.) Після ознайомлення з інформацією вихованці позначають на малюнку органи, які вражаються внаслідок куріння. (Групи демонструють результати роботи, обговорення)

Розповідь про наслідки тютюнопаління та можливі захворювання, які виникають внаслідок цієї звички.

(Демонстрація слайдів презентації про наслідки тютюнопаління)

- Як ви думаєте, електронні цигарки менш шкідливі? (Обговорення)

Перегляд відео про шкоду електронних сигарет за посиланням:

https://drive.google.com/file/d/1ZMIImCZp3y_WpJdtrq_dP9fNPsd2u4ols/view?usp=drive_link

- Який висновок ви зробили після перегляду відео? (Обговорення)

- Давайте підрахуємо скільки людина витрачає коштів на цю звичку (вихованці підраховують витрати за рік.)

- На що ви могли б витратити ці кошти? (Обговорення)

IV. Підсумок.

Групи отримують завдання створити антирекламу (плакат)

- Представте ваші роботи.

(Представники кожної групи захищають свої роботи)

- А зараз розглянемо рекомендації для відмови від куріння

(презентація)

V. Рефлексія

- Чи змінилося ваше ставлення до куріння?
- Що ви порадите людям, які палять?

ВИСНОВКИ

Здоров'я дітей - одне з основних джерел щастя, радості і повноцінного життя суспільства в цілому. Для України головною проблемою, яка пов'язана з майбутнім держави, є збереження і зміцнення здоров'я дітей та учнівської молоді, тому вивчення сучасних технологій формування здоров'язберігаючих компетенцій у вихованців є актуальною у наш час. Збереження та зміцнення здоров'я молоді визначаються пріоритетними завданнями соціальної політики нашої держави. Здоров'я стає педагогічною категорією, а його збереження – об'єктом педагогічного впливу.

Здоров'язбережувальна компетентність - здатність учня застосовувати в умовах конкретної ситуації сукупність здоров'язбережувальних компетенцій, дбайливо ставитися до власного здоров'я та здоров'я інших людей.

Важливим є впровадження здоров'язбережувальних методик, які базуються на таких принципах: організація особистісноорієнтованого та діяльнісного підходів у навчанні з урахуванням психологічних особливостей та індивідуальних можливостей особистості

До здоров'язберігаючих технологій ми відносимо: кольоротерапію, арт-терапію, музикотерапію, ігротерапію, фіготерапію, аромотерапію, казкотерапію, релаксацію, психогімнастику, ритмічну гімнастику, пальчикову гімнастику, повітряні ванни, дихальну гімнастику, нейробіку, тренінги, диспути, лекторії.

Тренінг- це активний метод отримання нової інформації, теоретичних знань людиною з практичною перевіркою запропонованих умінь та навичок у безпечному середовищі.

Тренінгові технології визнані в усьому світі. З огляду на їх практичну спрямованість і доступність вважаються ефективними у площині розвитку особистості, набуття знань й особливо формування практичних навичок і вмінь. Тренінги мають стати одним із визначальних засобів здобування нових знань та формування здоров'язбережувальної компетентності вихованців.

Представлена у роботі розробка заняття у формі тренінгу може успішно застосовуватися для проведення занять чи виховних заходів у гуртках еколого-натуралістичного профілю. Використання тренінгу дає можливість вихованцям самостійно аналізувати матеріал та робити висновки, висловлювати свою точку зору, відстоювати свою позицію та формувати власне ставлення до проблеми, дає перевагу у формуванні стійких переконань та здоров'язберігаючої свідомості.

Список використаних джерел:

1. Бойченко Т. Навчити головного. Формування здоров'яформувальної та здоров'язбережувальної компетентності учнівської молоді. Профтехосвіта. 2009. № 1. С. 40–43.

2. Ващенко О.М. Готовність вчителя до використання здоров'язбережувальних технологій у навчально-виховному процесі. Здоров'я та фізична культура. 2006. № 8. С. 1–6.
3. Воронін Д. Є. Здоров'язберігаюча компетентність в соціально-педагогічному аспекті. Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту. 2006. № 2. С. 25-28.
4. Долинський Б. Т. Теоретико-методичні засади підготовки майбутніх учителів до формування здоров'язбережувальних навичок і вмінь у молодших школярів у навчально-виховній діяльності: монографія. Одеса. 2010. С. 269.
5. Малашенко М.П. Шляхи реалізації здоров'язбережувальних освітніх технологій у початковій школі. Основи здоров'я. 2012. №2. С.12-18.
6. Підгурська В.Ю. Використання навчальних тренінгів у професійній підготовці майбутніх учителів початкових класів. Система підготовки майбутніх фахівців у контексті становлення Нової української школи: монографія / за заг. редакцією В. Є. Литнєва, Н. Є. Колесник, Т. В. Завязун. Житомир: Вид. О. О. Євенок, 2019. 344 с. (С. 54-70)
7. Смирнов Н. К. Здоров'язберігаючі освітні технології та психологія здоров'я. Харків: Просвіта, 2006. 264 с.
8. Бевз О., Гловник О. Основні положення щодо проведення тренінгів: вебсайт. URL: <https://osvita.ua/school/method/technol/598/>
9. Гнатюк О.В. Формування здоров'язбережувальної компетентності учнів початкової школи в сучасних умовах. навчання. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/718145/1/%D0%A2%D0%B5%D0%BA%D1%81%D1%82%20%D0%BF%D0%B4%D1%84.pdf>
10. Державний стандарт початкової загальної освіти, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 21 лютого 2018 р. № 87. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/87-2018-%D0%BF#Te>
11. Опара Н. М. Здоров'язберігаючі технології: шляхи до гармонійного розвитку особистості. Полтавська державна аграрна академія м. Полтава URL: <https://dspace.pdau.edu.ua/server/api/core/bitstreams/9b73c3ef-523c-4a45-ac3e-7359e7c16223/content>
12. Тютюнопаління. Історія виникнення. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A2%D1%8E%D1%82%D1%8E%D0%BD%D0%BE%D0%BF%D0%B0%D0%BB%D1%96%D0%BD%D0%BD%D1%8F#%D0%86%D1%81%D1%82%D0%BE%D1%80%D1%96%D1%8F_%D1%80%D0%BE%D0%B7%D0%B2%D0%B8%D1%82%D0%BA%D1%83_%D0%BA%D1%83%D1%80%D1%96%D0%BD%D0%BD%D1%8F
13. Уляна Супрун. Блог. Список хвороб, які викликає куріння, безкінечно довший. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/2514157-spisok-hvorob-aki-viklikae-kurinna-bezkinечно-dovsij.html>
14. Що таке тренінг та яким він може бути? Дистанційний курс. Секрети успішного тренінгу. URL: <https://teach-hub.com/scho-take-treninh-ta-yakym-vin-mozhe-buty/>

РОЗДІЛ 3. Освіта сталого розвитку Донеччини

Ми живемо у непрості часи, але саме сьогодні, коли довкілля потерпає від руйнівних наслідків війни, питання екологічної освіти та виховання набуває особливої ваги. Адже лише формуючи у підростаючого покоління екологічну свідомість та культуру поваги до природи, ми зможемо гарантувати майбутнє нашому регіону та всієї України.

Ситуація в Донецькій області особлива і не зважаючи на це педагоги області активно працюють.

Наразі екологічну освіту у Донецькій області з 4-х закладів здійснюють два еколого-натуралістичних центри: Донецький обласний і Великоновоселківський, де навчаються 720 вихованців.

У 2021 році відбулося оновлення кадрового потенціалу Донецького обласного еколого-натуралістичного центру (ДООЕНЦ). Сьогодні педагогічний колектив ДООЕНЦ – це команда однодумців, які, перебуваючи у різних куточках України, здійснюють свою діяльність, активно використовують сучасні технології дистанційної освіти. Адаптують проведення занять до умов сьогодення, пропонують вихованцям цікаві майстер-класи, фотопленери, віртуальні подорожі та екскурсії, квести, мультимедійні презентації, відеозаняття, психологічні хвилини, онлайн-зустрічі з дітьми, під час яких проводять екологічні дослідження, розробляють нові творчі та патріотичні проєкти.

Уся робота нашого закладу направлена на те, щоб створити активні форми діяльності, які необхідні для виховання молодого покоління, а також направлена на те щоб навчити дітей бережливому ставленню до навколишнього середовища, набуття ними навичок, які потрібні їм для подальшого життя.

Шановні колеги, сьогодні ми хочемо поділитися з вами досвідом педагогів Донеччини у синергії позашкільля, школи, вузу, громади – це дистанційний формат, реалії сьогодення.

Відео роботу можна переглянути відсканувавши QR або за посиланням

<https://youtu.be/Lp59YMW6HUM>

Формування екологічної свідомості та активної громадянської позиції здобувачів освіти в умовах дистанційної освіти (з досвіду співпраці Шандриголівського ліцею Лиманської міської ради Донецької області та Донецького еколого-натуралістичного центру)

Любов БАРАБАШ, директор закладу загальної середньої освіти Шандриголівського ліцею Лиманської міської ради Донецької області.

Катерина МАЛІКОВА, заступник директора закладу загальної середньої освіти з навчально-виховної роботи Шандриголівського ліцею Лиманської міської ради Донецької області

«Школа – це тонкий і чутливий музичний інструмент, який творить мелодію людської гармонії, що впливає на думку кожного вихованця, але творить тоді, коли інструмент добре настроєний».

Василь Сухомлинський

Активация Windows
Чтобы активировать Windows, перейдите в раздел "Параметры".

24 лютого 2022 року росія розпочала повномасштабну війну проти України. Ніким неочікувану війну, яка не обійшла і прекрасне, квітуче село Шандриголове, що на Лиманщині.

Війна, яка привнесла нові виклики – зруйнований заклад освіти унеможлиблював звичайну освіту дітей, вимушено переселені учні та педагоги, які продовжують навчатися і працювати, тимчасово проживаючи на більш безпечних територіях, по всій Україні та за її межами. Важко було відчувати, що це відбувається у XXI столітті, столітті прогресу та високошвидкісних технологій.

Шандриголівська загальноосвітня школа I-III ступенів Лиманської міської ради Донецької області з 01 вересня 2022 року об'єднала три заклади освіти:

Шандриголівська загальноосвітня школа I-III ступенів

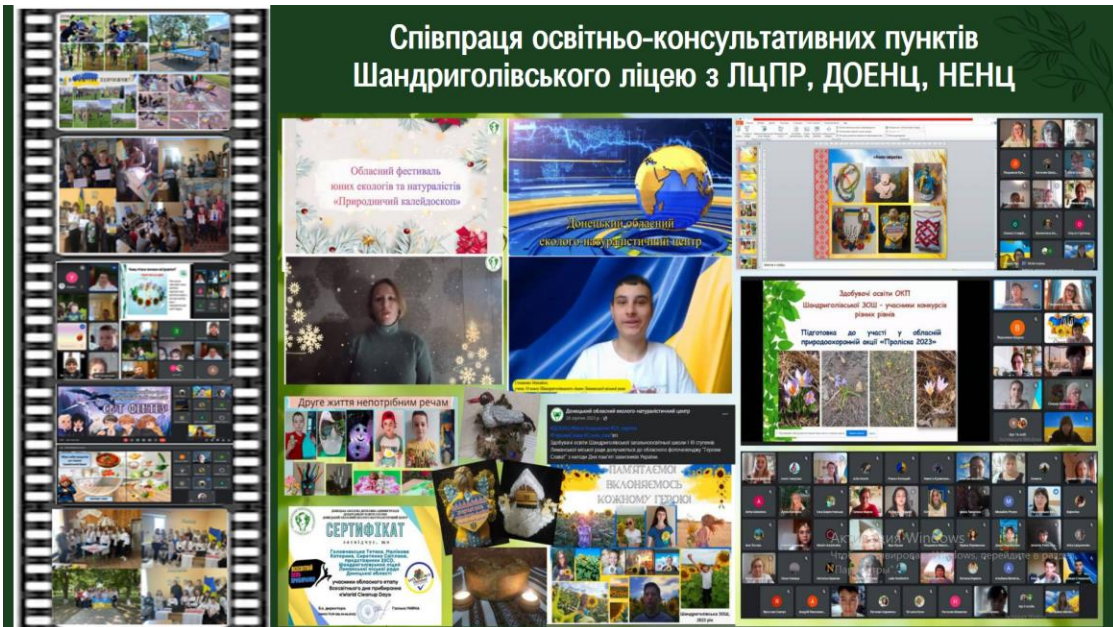
Рубцівська загальноосвітня школа I-III ступенів

Коровоярський навчально-виховний комплекс «загальноосвітня школа I – II ступенів – дошкільний навчальний заклад»

З 01 вересня 2023 року змінено тип та назву закладу освіти Шандриголівська загальноосвітня школа I-III ступенів Лиманської міської ради Донецької області на «Шандриголівський ліцей Лиманської міської ради Донецької області»

Співпраця освітньо-консультативних пунктів Шандриголівського ліцею з ЛЦПР, ДОНЦ, НЕНЦ

Освітня локація Лиманської ТГ в місті Київ

Постійно працюючи з обдарованими дітьми, намагаємось пам'ятати слова В. Сухомлинського:

«У дитині ми повинні бачити завтрашню дорослу людину, - ось в цьому, мені здається, і полягає життєва мудрість батька, матері, педагога, іншими словами - потрібно вміти любити дітей».

ДОСЯГНЕННЯ УЧНІВ

ДОСЯГНЕННЯ ПЕДАГОГІВ

Війна змінює наше життя, освітнє середовище, форму здобуття освіти. Але, це не зламає нас – українців! Ми розуміємо, що це все важко, незручно, некомфортно, але наш освітній фронт потребує згуртованості, чіткості, порозуміння на тому місці, де працюємо, навчаємось та проживаємо.

Заклад освіти – це місце, де народжується майбутнє нашої країни

Прифронтова громада: екологічна просвіта та сталий розвиток, шляхи взаємодії та віра в майбутнє

Олена ГНИБДА, секретар Комарської сільської ради Волноваського району Донецької області.

Комарська сільська територіальна громада розташована у 30 км від лінії розмежування у зоні можливих бойових дій. Наряду з цим на сьогодні п'ять із 24 сіл громади майже повністю зруйновані, окупованою територія громади не була. Із 7000 довоєнного населення громади наразі залишилося лише 56 %, включаючи 700 внутрішньо переміщених осіб із окупованих територій сусідніх громад. Територія громади потерпає від періодичних обстрілів.

Комарська сільська територіальна громада почала свою історію з 2020 року. Дуже приємно, що в громаді підібрався колектив однодумців (працівників сільської ради, депутатів, представників громадськості), які змогли взяти курс на

сталий розвиток, тому одними із перших кроків молодії громади стало прийняття важливих рішень у напрямку розвитку громади та охорони навколишнього природного середовища. Адже відразу прийшло розуміння, що майбутнє нашої громади, як і майбутнє України, залежить від підростаючого покоління, тому намагалися залучати до прийняття важливих рішень і дітей громади.

А розпочали зі створення символіки громади, діти взяли активну участь у конкурсі на створення герба, логотипу, прапору та гімну громади. Планували ще і розроблення брендбука громади в майбутньому (але завадила війна).

Найперше – розробили Програму охорони навколишнього середовища Комарської сільської ради на 2021-2025 рр. Діти надають пропозиції природоохоронних ініціатив, беруть участь у реалізації, проведенні природоохоронних акцій, конкурсів, екологічних десантів, рейдів, надали пропозиції до програми енергозбереження.

Дослідження дітьми біорізноманіття території громади протягом 2008-2020 рр., накопичені матеріали досліджень довели необхідність формування запитів на створення нових об'єктів природно-заповідного фонду на території громади. Так у 2021-2022 рр. були узгоджені питання щодо створення ботанічних заказників місцевого значення «Орлата Балка» та «Сухий Лиман» поряд із уже діючим ландшафтним заказником місцевого значення «Щуча заводь».

Робота зі створення об'єктів природно-заповідного фонду продовжується і після повномасштабного вторгнення рф. Ми розуміємо, що повинні дивитися у майбутнє. Війна закінчиться і людям треба буде жити далі. І хоча на перший план вийдуть питання відновлення територій – розчищення від завалів, розмінування земель, ми вже зараз робимо кроки до збереження природного біорізноманіття на нашій території, щоб не допустити ще більшого знищення природного рослинного покриву унікальних степових ділянок, які ще маємо. Ми мріємо про великий регіональний ландшафтний парк на території громади, оскільки громада є туристично привабливою у відношенні унікальних природних комплексів. Тому у 2024 році ми розробили екологічну мережу громади із резервуванням унікальних ділянок під створення ландшафтного парку близько 6000 га.

Вже на початку 2022 року з подачі юних натуралістів затвердили Програму збереження біорізноманіття степової зони на території Комарської сільської ради «Комарський степ» на 2022-2030 рр., яка включає і дослідження біорізноманіття території громади, і проведення інформаційної (створення відеороликів, листівок, постерів) та агітаційної кампанії на захист степів (виступи агітбригади). Спільними зусиллями дітей та дорослих створили відеоролик «Не будь байдужим! Зупинимо розорювання степів та луків».

Цього ж року прийняли Програму «Зелений туризм» Комарської сільської ради на 2022-2027 рр, у рамках якої уже створені і активно працюють туристичні об'єкти: Куточок живої природи&Центр реабілітації диких тварин «Країна добра», екологічна стежка «Піддубненщина», музей широкого історичного профілю «Шляхами героїв – шляхами батьків», музейна кімната с. Іскра, у перспективі мріємо про створення вольєрного господарства,

тепліці&оранжереї, дендропарку, притулку для бродячих тварин, Музею Природи рідного краю тощо. Незважаючи на воєнний стан, продовжується робота екскурсійного осередку «Подорожуємо Україною» (восени 2023 організували подорож для дітей пільгових категорій до Буковелю, планується у травні 2024 року поїздка Тернопільської, Львівської та Волинської області). В організації поїздок активну участь беруть педагоги разом з гуртківцями Донецького обласного еколого-натуралістичного центру (далі – ДОЕНЦ): розробляють програму подорожей, складають програму досліджень, беруть пряму участь в самій подорожі).

На території громади до повномасштабного вторгнення функціонувало п'ять закладів загальної середньої освіти, наразі працює лише три з них. І хоч навчання відбувається у дистанційному форматі, але проводяться спільні природоохоронні агітаційні заходи, діти разом з дорослими створюють агітаційні відеоролики, буклети, листівки, постери тощо), проводяться масові заходи за можливості у змішаному форматі, частково проводяться гурткові заняття офлайн на базі Пунктів Незламності, яких на території громади відкрито чотири. Працюють гуртки ДОЕНЦ: «Друге життя речей, або художня переробка сміття», «Фотоекологи», «Природа рідного краю», «Фотонатуралісти», «Основи натуралістичної відеозйомки», «Студія образотворчого мистецтва «Обличчя природи».

Осередок ДОЕНЦ працює в громаді з 2015 року, в орендованому приміщенні був створений Куточок живої природи&Центр реабілітації диких тварин, який наразі працює дистанційно. Частково тварини були евакуйовані до Дніпра, частково роздані дітям та педагогам на утримання вдома.

У Куточку утримувалися морські свинки, папужки, черепахи червоновухі та середньоазіатські, декоративні кролики, щури, равлики Ахатіни, хом'ячки, шиншили. Періодично вихованці займалися і реабілітацією диких тварин. Так, певний час відбувалася реабілітація дикого зайченяти, пташеняти сича хатнього, дорослого сича, канюка, маленьких кошенят.

До війни планувалося створення у селі Піддубне парку відпочинку і дозвілля для всієї родини – туристичного об'єкту, місця для проведення фестивалів, виставок, різноманітних заходів, спортивних змагань, усі разом почали складати проекти по його створенню, вишукувати ідеї, але процес зупинився лише на створенні дитячого майданчика.

А натомість на перше місце вийшла волонтерська діяльність: залучення гуманітарної допомоги для місцевих мешканців та військових частин, створення та робота пунктів незламності, створення банку теплих речей, розселення військових та переселенців з інших громад, догляд за бездомними тваринами (здебільшого, котами та собаками), допомога людям, що опинилися у складних життєвих умовах, допомога в евакуації, збір тканини для маскувальних сіток, збір продуктів харчування для переселенців із зони активних бойових дій.

Але ми не зупиняємося, бо розуміємо, що необхідність встановлення балансу між задоволенням сучасних потреб людства і захистом інтересів майбутніх поколінь, включаючи їх потребу в безпечному і здоровому довкіллі,

повинна стати нашою першочерговою задачею після закінчення бойових дій та нашої ПЕРЕМОГИ!

Екологічне виховання молоді на засадах стратегії сталого розвитку та в контексті екологічного світогляду

Олена ЛОЗИНСЬКА, вчитель біології

ЕКОЛОГІЧНІ ЦІННОСТІ

01 відповідальність за природокористування та збереження природних ресурсів

02 шанобливе ставлення до довкілля

03 розширення і поглиблення знань про предметний світ, сферу людських відносин та про себе

04 критичне оцінювання результатів людської діяльності у природному середовищі

05 усвідомлення природи, як джерела свідомості і духовності

06 формування ставлення до природи, як універсальної цінності

07 усвідомлення людини як частини і результату еволюції природи

08 визнання за об'єктами природи права на існування незалежно від привнесеної користі

ВИКЛИКИ СЬОГОДЕННЯ ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКІСНОГО ЕКОЛОГІЧНОГО ВИХОВАННЯ

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКИ ЗДОБУВАЧАМ ОСВІТИ

ДИСТАНЦІЙНИЙ ФОРМАТ ПРОВЕДЕННЯ ЗАХОДІВ

ПОШУК НОВИХ ПІДХОДІВ, ІННОВАЦІЙНИХ ФОРМ, ЕФЕКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ, ІДЕЙ ТА РІШЕНЬ

НЕСТАБІЛЬНІ УМОВИ ПРОВЕДЕННЯ ЗАХОДІВ

НЕДОСТАТНЯ ЗАБЕЗПЕЧЕНІСТЬ ТЕХНІЧНИМ ОБЛАДНАННЯМ УЧАСНИКІВ ОСВІТНО-ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ

ПЕРЕМІЩЕННЯ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТНО-ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ ПО ТЕРИТОРІЇ УКРАЇНИ ТА ЗА КОРДОН

НЕСТАБІЛЬНИЙ ПСИХОЛОГІЧНИЙ ТА ЕМОЦІЙНИЙ СТАН УЧАСНИКІВ ОСВІТНО-ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ

ІНФОРМАЦІЙНА ВІЙНА ТА РІВЕНЬ МЕДІАГРАМОТНОСТІ УЧАСНИКІВ ОСВІТНО-ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ

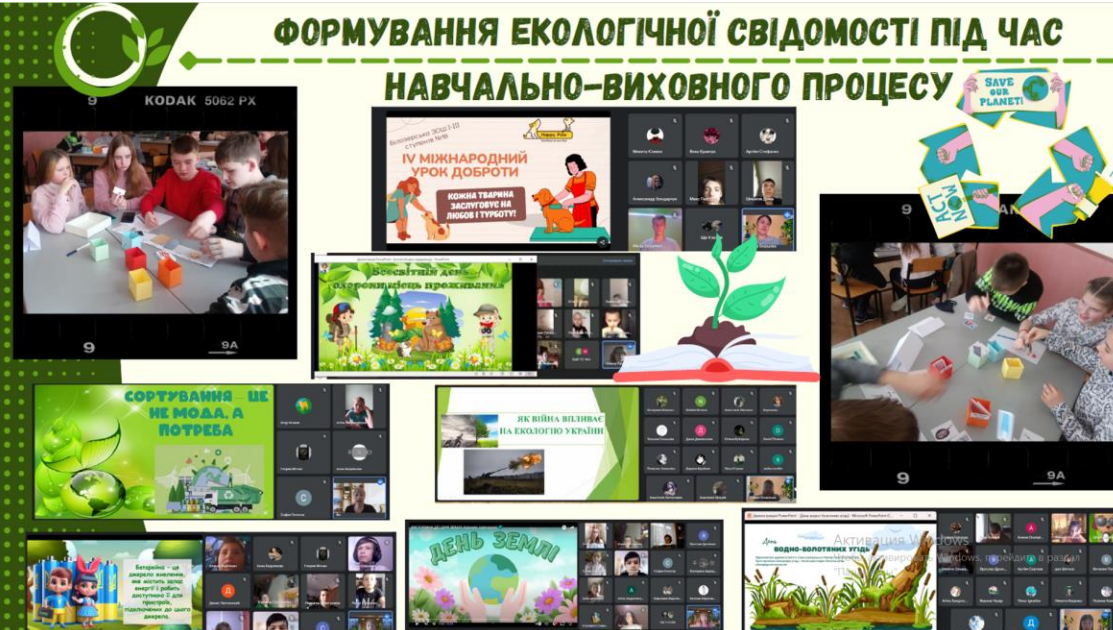
Активация Windows
Чтобы активировать Windows, перейдите в раздел "Параметры".

ФОРМИ ТА МЕТОДИ ОРГАНІЗАЦІЇ ЕКОЛОГІЧНОГО ВИХОВАННЯ

<ul style="list-style-type: none"> -відверті розмови -консультаційні пункти -Story-time 	<ul style="list-style-type: none"> -відеогортанки -bookфреші -стрічки часу -World-cafe 	<ul style="list-style-type: none"> -віртуальні виставки -уроки доброти
<ul style="list-style-type: none"> -екологічні години -дискусійні майданчики -диспути 	<ul style="list-style-type: none"> -віртуальні мандрівки -вебхвести -брейн-строми 	<ul style="list-style-type: none"> -усні журнали -онлайн-подорожі -лібмови -ігри
<ul style="list-style-type: none"> -уроки спостереження -уроки дослідження -благодійні акції 	<ul style="list-style-type: none"> -художні галереї -трудоі десанти -Quiz -відео-челенджи 	<ul style="list-style-type: none"> -фотомарафони -просвітна діяльність -дартс-вікторини

ФОРМУВАННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ СВІДОМОСТІ ПІД ЧАС НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ

The collage illustrates various educational activities for environmental awareness:

- Sorting Waste:** A slide titled "СОРТУВАННЯ ЦЕ НЕ МОДА, А ПОТРЕБА" (Sorting is not a fashion, it's a need) shows children sorting colorful blocks.
- International Lesson of Kindness:** A slide titled "IV МІЖНАРОДНИЙ УРОК ДОБРОТИ" (4th International Lesson of Kindness) features a cartoon about kindness towards animals.
- Recycling:** A slide titled "ЯК ВІЙНА ВІПЛИВАЄ НА ЕКОЛОГІЮ УКРАЇНИ" (How war affects the ecology of Ukraine) shows a recycling symbol.
- Earth Day:** A slide titled "ДЕНЬ ЗЕМЛІ" (Earth Day) shows hands holding a globe.
- Waste Reduction:** A slide titled "Активуймо відно-воловитих утиць" (Let's activate reusable waste) shows a recycling symbol.
- Classroom Activities:** Photos show children working with recycled paper, drawing, and using waste as art materials.

ФОРМУВАННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ СВІДОМОСТІ ШЛЯХОМ ПРОСВІТНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

ПРОЄКТНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЕКОЛОГІЧНОГО НАПРЯМКУ

Всеукраїнський освітній діджитал-проект «Zero Waste School Ukraine» Big Klitschko Foundation за підтримки фундації Кока-Кола

ПРОЄКТНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЕКОЛОГІЧНОГО НАПРЯМКУ

Всеукраїнський проєкт «Zero Waste School Ukraine» в умовах війни

челендж-рішення
«Еко-місто»

TikTok тренд
«Я сортую»

Наймасштабніше
прибирання країни
«World Cleanup Day»

ПРОЄКТНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЕКОЛОГІЧНОГО НАПРЯМКУ

Всеукраїнський проєкт «Zero Waste School Ukraine» в умовах війни

✕ — Акція "Кришечки доброти" в рамках всеукраїнського могозбору пластикових кришечок ПЛАСТИК РЯТУЄ ЖИТТЯ 2.0

Мета - закупівлю БПЛА для ЗСУ (за підтримки ГО "Місто Майбутнього" и Odessa)

ПРОЄКТНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЕКОЛОГІЧНОГО НАПРЯМКУ

Всеукраїнський проєкт «Мішечок» від молодіжного руху «School Recycling World» та «Let's Do It Ukraine»

ПРОЄКТНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЕКОЛОГІЧНОГО НАПРЯМКУ

Всеукраїнський благодійний освітній проєкт
«Flowers4school» від БФ «Флоріум Фундація»

квітень-вересень 2023
збір благодійних внесків

жовтень 2023
отримання цибулин від організаторів

листопад 2023
всадка цибулин
на території
школи

весна 2024
квітуча школа

Квіти – це символ відродження
Нової України!

ПРОЄКТНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЕКОЛОГІЧНОГО НАПРЯМКУ

Всеукраїнський проєкт «Калина пам'яті» від ГО «Меморіал»

УЧАСТЬ У ОБЛАСНИХ ТА ВСЕУКРАЇНСЬКИХ АКЦІЯХ, КОНКУРСАХ, ЧЕЛЕНДЖАХ

ВИСНОВКИ

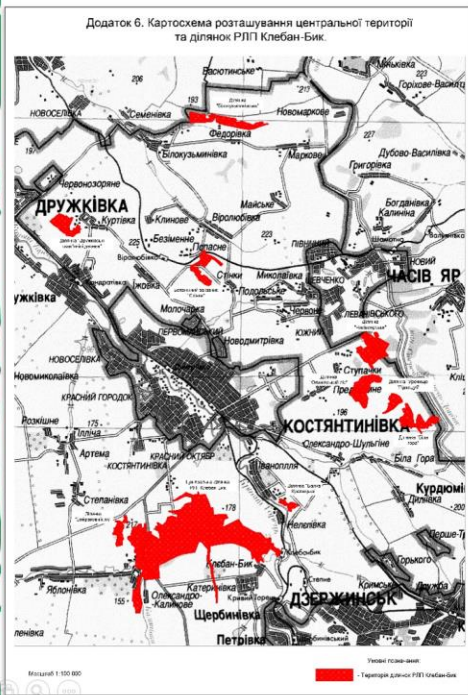

- ✓ Екологічні знання людини набувають сьогодні не лише теоретичного значення, але й практично необхідного характеру.
- ✓ Екологічна освіта та виховання, які спираються на екологічну свідомість особистості, здатні формувати всебічно розвинену Людину з раціональним, науково обґрунтованим ставленням до Природи.
- ✓ Найважливішим чинником вирішення екологічної освіти стає виховання та формування екологічної свідомості, яка в умовах сьогодення повинна формуватися і реалізовуватися на засадах стратегії сталого розвитку суспільства та природи.
- ✓ Основні тенденції розвитку екологічної освіти та виховання сучасної молоді пов'язані зі створенням єдиного простору, який орієнтований на взаємодію знань та вмінь щодо стійкого розвитку суспільства у взаєморозумінні людини та природи.

Активация Windows
Чтобы активировать Windows, перейдите на сайт
"Параметры"

Екоосвіта в Донецькій області. Співпраця з ДООНЦ регіональний ландшафтний парк «КЛЕБАН-БИК» (Донецька область)

Галина СЕМЕНІХІНА, Провідна фахівчиня з екологічної освіти

РЛП «Клебан-Бик» створено в 2000 році, загальна площа 2900,1 га, має 10 відділень, 4 геологічні пам'ятки, 38 видів рослин ЧКУ, 11 видів тварин ЧКУ.

Напрямки діяльності РЛП «Клебан-Бик»

Екологічна освіта

Природоохоронна діяльність

Рекреаційні послуги

Господарча діяльність

Активация Windows
Чтобы активировать Windows, перейдите на сайт «Параметры».

Напрямки екологічної освіти

Експедиції екологічними стежками (до 24.02.2022р)

Тематичні уроки в офлайн та онлайн форматах

Вікторини, конкурси, квести

Наслідки бойових дій з 2022 року

№ з/п	Порода дерева	Діаметр дерева у корі біля кореня (см)	Кількість дерев
1	Дуб звичайний	30	10
2	Дуб звичайний	40	5
3	Ясень звичайний	15	10
4	Ясень звичайний	30	10
5	Тополя біла	40	5
6	Тополя біла	55	5
7	Липа серцелиста	20	5
8	Липа серцелиста	25	3
9	Робінія біла	20	7
10	В'яз	20	7
11	В'яз	25	3
12	Сосна	15	10
	Сума збитків		1506010,00

Назва рослин	Площа (га)	Кількість (шт)
ковила дніпровська	0,4 га	80 шт
ковила волосиста	0,6 га	108 шт
ковила відокремлена	0,5 га	75 шт
ковила пухнатолиста	0,5 га	85 шт
сон чорніючий	0,5 га	100 шт
тюльпан Шренка	0,5 га	15 шт
Сума збитків		25 391,00

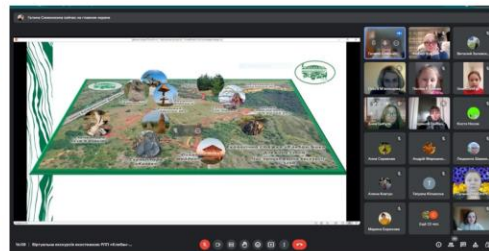
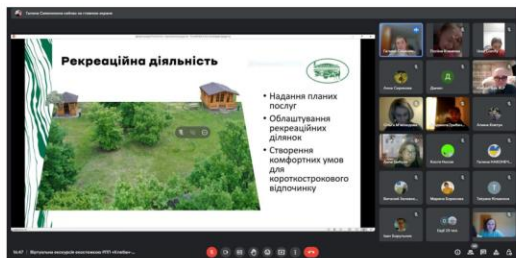
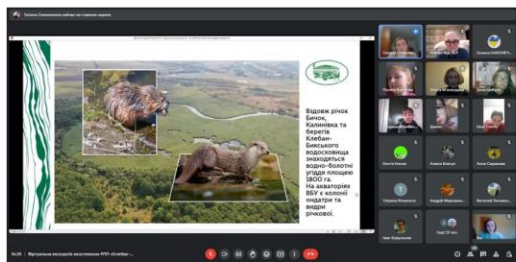

Внаслідок ворожих обстрілів, які задокументовано, було пошкоджено майно парку.

У серпні 2022 року внаслідок ворожого обстрілу сталася масштабна пожежа площею **11 га (4 га – лісу, 7 га – степу)**.

Збитки, завдані внаслідок забруднення атмосферного повітря території парку становлять **243 621 056,80 грн**

Зараз проводимо онлайн екскурсії

Активация Windows
Чтобы активировать Windows, перейдите в раздел "Параметры".

Екологічні уроки

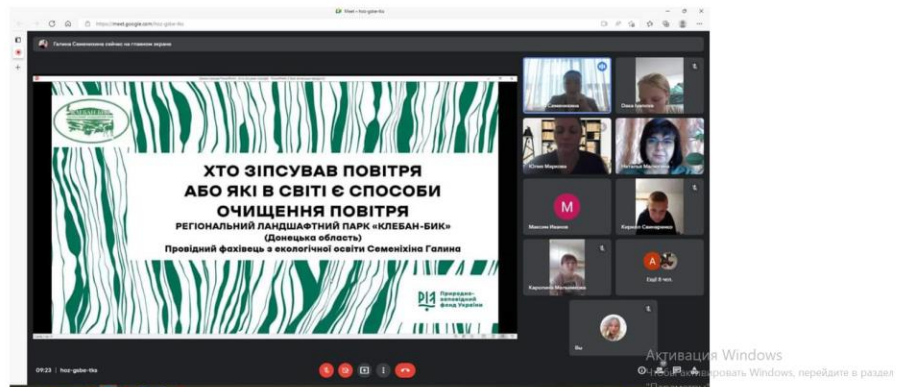
Протягом 2021 року було проведено більше 120 офлайн тематичних уроків

Активация Windows
Чтобы активировать Windows, перейдите в раздел "Параметры".

Екологічні уроки

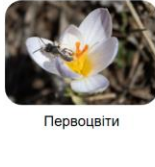
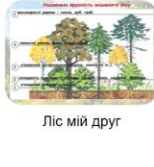
Протягом 2023 року було проведено більше 220 онлайн тематичних уроків

Також є можливість проводити екологічні заняття наживо

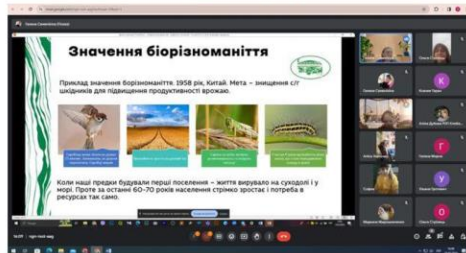

Основні теми екологічних уроків

Активация Windows
Чтобы активировать Windows, перейдите в раздел
Параметры.

Співпраця з ДООЕНЦ

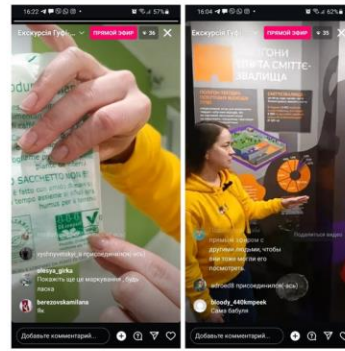
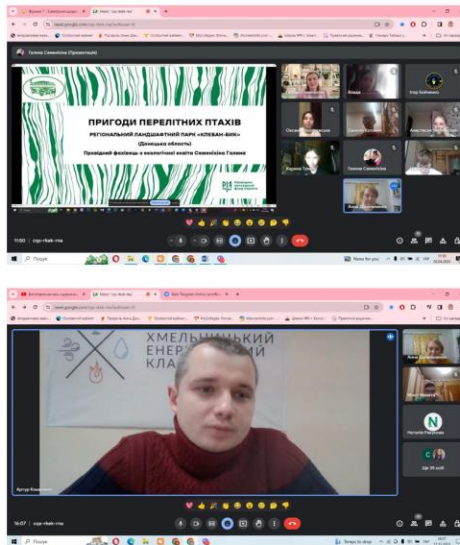

Активно співпрацюємо Донецьким обласним еколого-натуралістичним центром.

Беремо участь у заняттях Школи юних дослідників (молодша група).

Дитячий обласний екологічний парламент

Часто беремо участь у якості спікерів в Дитячому обласному екологічному парламенті. Запрошуємо спікерів з партнерських організацій. Зокрема офісу проекту «Розумне довкілля. Хмельницький».

Сталий розвиток в умовах воєнного стану: екологія та позашкільна ініціатива молоді Донеччини

Олександр ПАРАЩЕНКО, в. о. директора Донецького обласного еколого-натуралістичного центру, військовослужбовець ЗСУ

Вітаю, шановні освітяни України, та, мій улюблений колектив! Щойно ви побачили фрагменти величі краси унікальної природної спадщини Донецького краю. На превеликий жаль, сурове випробування війною лишило двій пагубний слід й на екосистемі. Під окупацією знаходяться: Хомутовський степ, Кальміуський заповідник, значна частина НПП «Меотида», РЛП залікує свої рани від боєприпасів.

Війна завдає нищівного удару. Збитки, завдані війною, - колосальні. Вже сьогодні маємо низку викликів: пошкоджена, зруйнована інфраструктура, екологічні проблеми, соціальна напруженість. Відбудувати нам та молодому поколінню. Причому робити це потрібно з урахуванням принципів сталого розвитку - енергоефективності, екологічності, довготривалості.

Популяризація екологічних знань та практик допоможе зберегти природні ресурси. Розвиток «зеленої економіки» має стати пріоритетним. Сталий розвиток територій, що постраждали від бойових дій, вимагає спільних зусиль, небайдужості громадян, підтримки влади, інвестицій, відповідальності та віри в майбутнє.

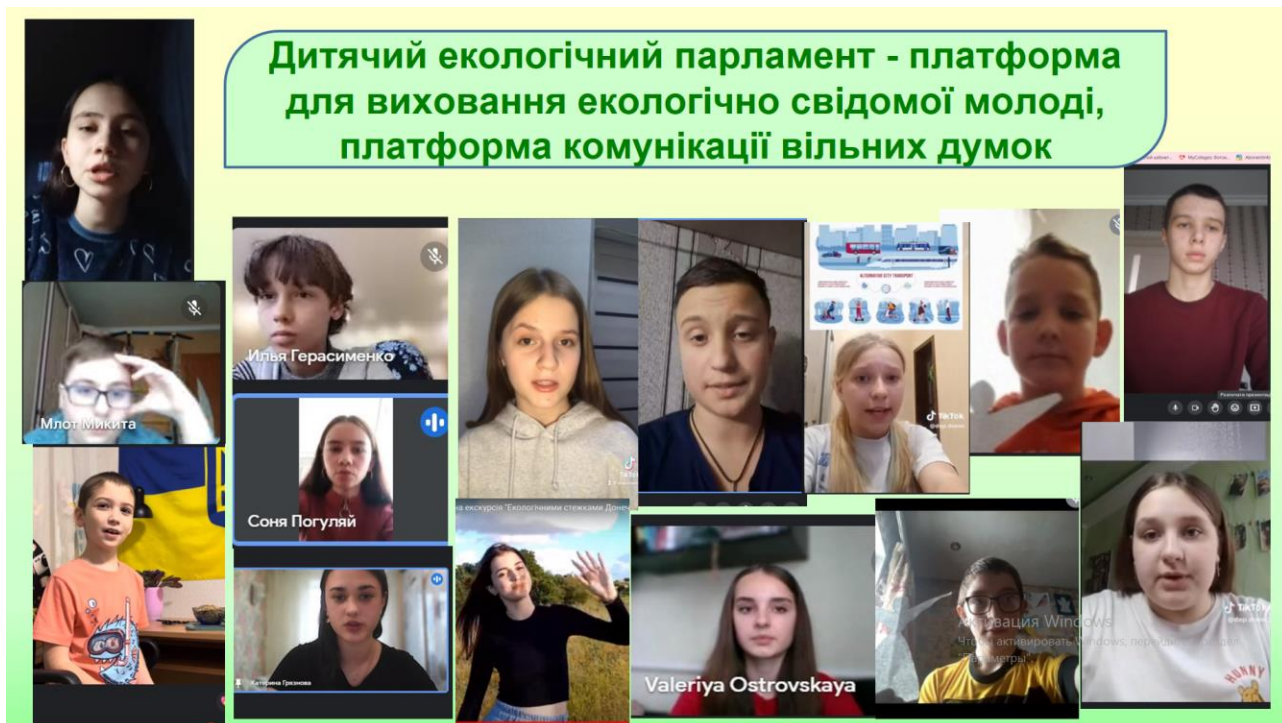
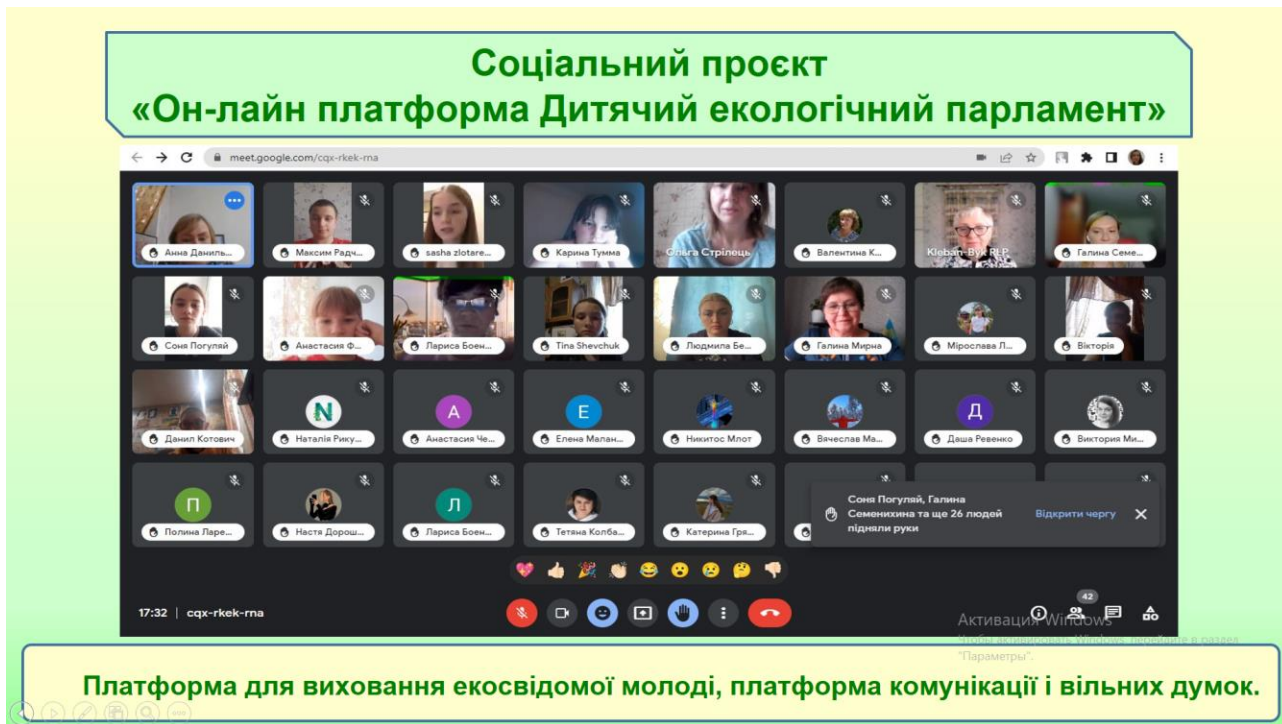
Кожен на своєму фронті! Брати ініціативу в свої руки, займатися проектною діяльністю, долучатися до волонтерських рухів, пропонувати рішення — цьому наразі навчають педагоги Донеччини переважно у дистанційному форматі. Позашкільні проекти — це важливий інструмент для залучення молоді до активної участі у відбудові нашого регіону.

Вірмо у власні сили та діємо! А ще мріємо! Мріємо про нашу Перемогу! Про відбудову! Про власну земельну ділянку для центру; бо маємо ідеї, потужну команду, небайдужу молодь. І обов'язково зустрінемося очно у неповторно-казковому краї — на Донеччині.

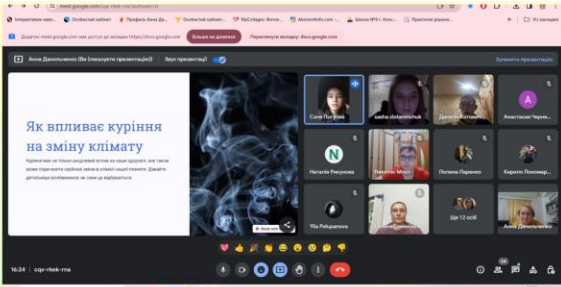
9
У
М
W
6
Н
U
M
"

Проектна діяльність як засіб формування екологічно активних навичок у молоді Донеччини

Анна ДАНИЛЬЧЕНКО, керівник гуртка-методист, керівник гуртка Донецького обласного еколого-натуралістичного центру

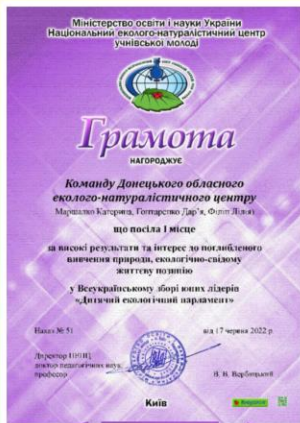
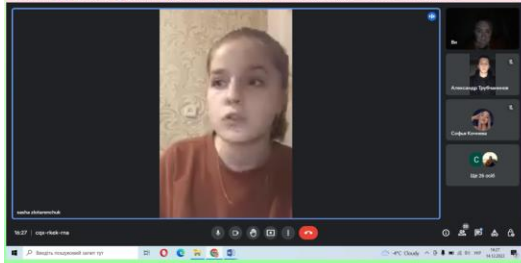

Діяльність ДЕП будується на принципах: рівності і взаємоповаги. Спрямовується на розвиток здібностей дітей і молоді

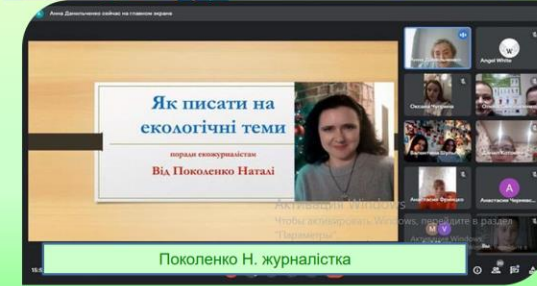
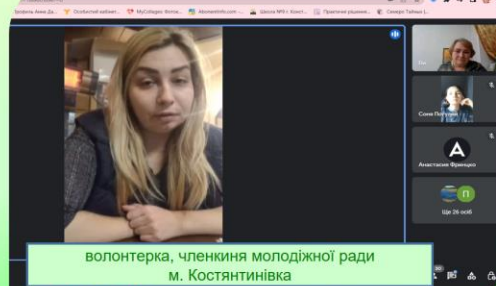
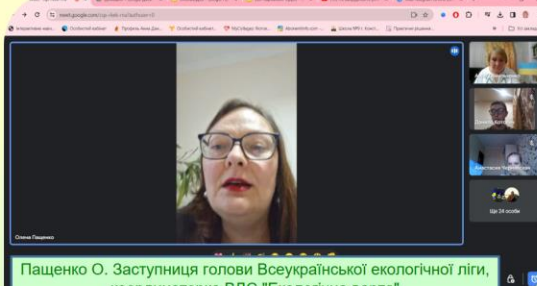
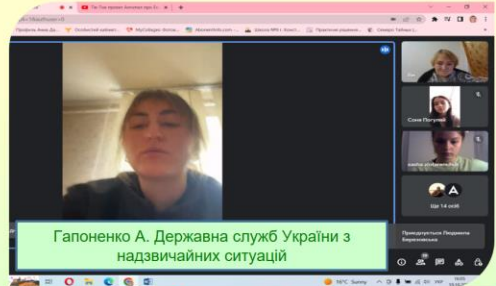
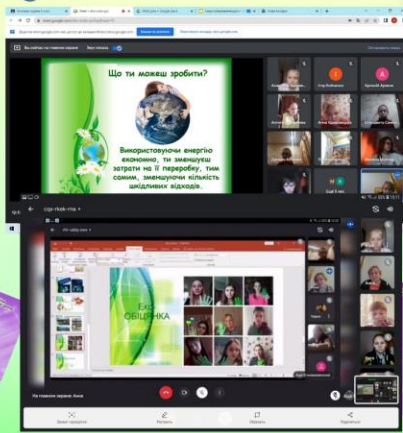

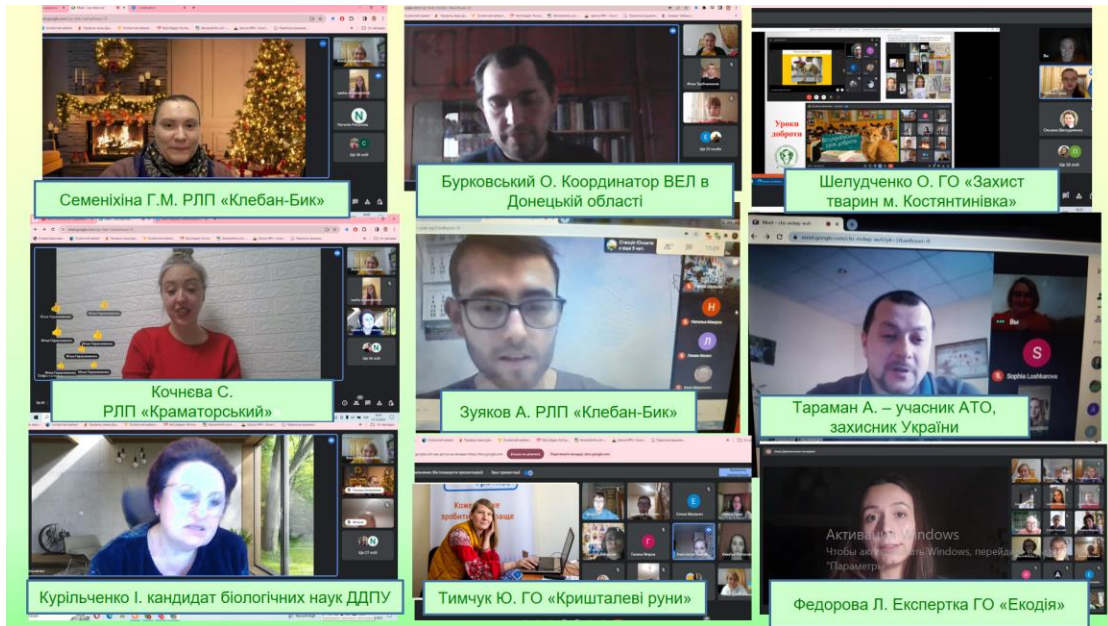
Завдання ДЕП

- формування у дітей та молоді екологічної культури та екологічного мислення;
- обмін досвідом щодо провадження природоохоронної діяльності;
- формування навичок самоврядування та соціальної активності.

Проект «ДЕП – платформа відкритих думок»

Проект «Антипал»

Міністерство освіти і науки України
Видільництво еколого-натуралістичної олімпіади професійної молоді

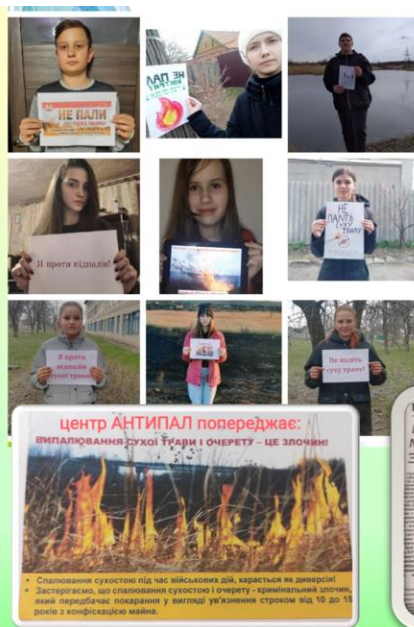
Грамота нагороджує

Команду Донецького обласного еколого-натуралістичного центру (Злогаренчук Олександр Олександрович, Кучеренко Марина Андріївна, Радченко Максим Дмитрович, Трубаанов Ілля Олександрович, Францаєва Анастасія Дмитрівна)

Тема проекту — «Проект «Антипал» — система протидії підпалам очерету, стерні і сухої трави та опалого листя» за найкращу роботу проекту та активну інноваційну роботу в напрямі «Твої дії змінюють світ» Всеукраїнського форуму учнівської молоді «Країні практики природознавці»

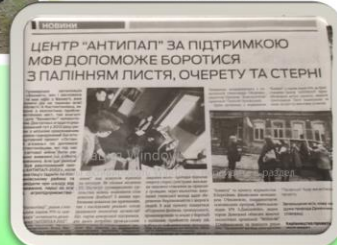
Наказ №86 від 01 грудня 2022 р.

Директор НЕНЦ, доктор педагогічних наук, професор, академік Академії наук вищої освіти України
В.В. Вербицький

Мета проєкту

- Протидія підпалам очерету, стерні, сухої трави, через створення центру «Антипал 2022». Виховання свідомого ставлення до природи у громадян, через екологічне виховання учнівської молоді за для збереження біорізноманіття і здоров'я людей.

ЕКО-ФАКТ ДОНЕЧЧИНА
ЕКО-ЗЛОЧИНИ РФ

Досліджуємо еко-злочини

Фіксуємо еко-факти

Переможемо! Відбудуємо! Відновимо!

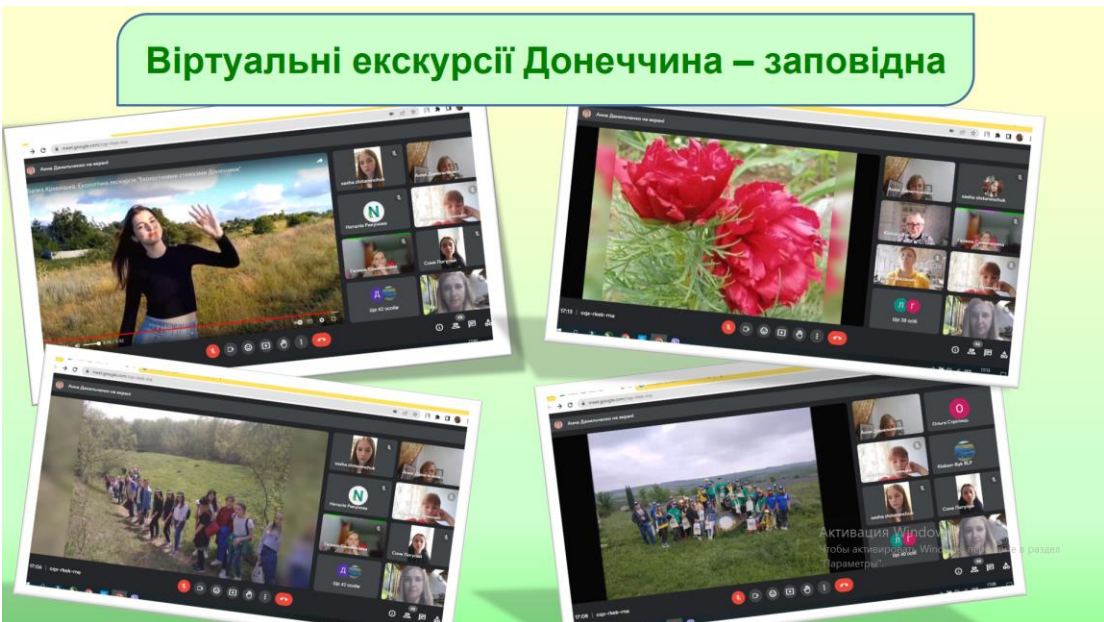
Стан ґрунтів у районі бойових дій Костянтинівської ТГ Донецької області

Робота викона в межах проекту ДЕП
«МОЛОДЬ ТЕСТУЄ ЯКІСТЬ»

Млот Микита, Погуляй Софія,
лідери дитячого екологічного парламенту ДОНЦ
вихованці гуртка «Основи фенології»,
учні Костянтинівського ліцею № 9
Костянтинівської міської ради

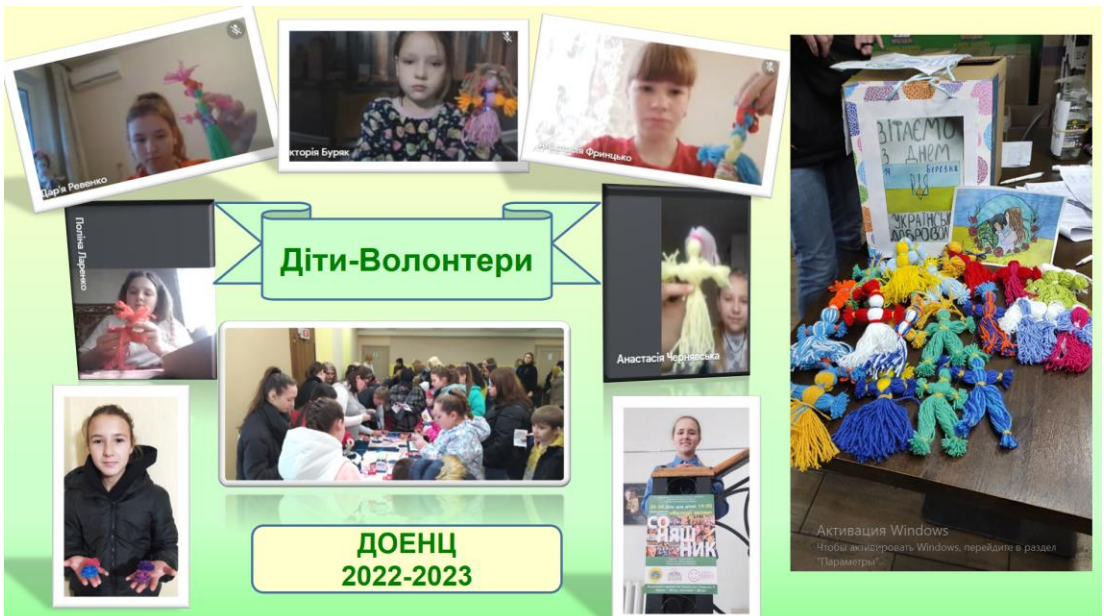

Віртуальні екскурсії Донеччина – заповідна

Діти-Волонтери

**ДОНЦ
2022-2023**

Проект ГМО –ЗА І ПРОТИ

Кодифіковані ГМО

- Об'єктами дослідження є генно-модифіковані продукти на ринку країни
- **Прямі дослідження** – маркування продуктів на наявність ГМО, вивчення продуктів харчування з імовірним вмістом ГМО.
- **Мета:**
 - Вивчити особливості ГМО та їх використання у продуктах харчування Чи є в Україні ГМО, бо на продуктах країни стоїть маркування «без ГМО»

Без ГМО

Опитування, що ви знаєте про ГМО

1. Чи вважаєте ви інформацію про генно-модифіковані продукти надійною?

2. Чи вважаєте ви інформацію про генно-модифіковані продукти надійною?

Проект Планети Б – не існує

Планети Б не існує
Як аргументи ти, що є?

Як зменшити вплив людини на клімат?

Чому парникових газів в атмосфері стає більше?

Екологічний Тік-Ток Деп ДОЕНЦ

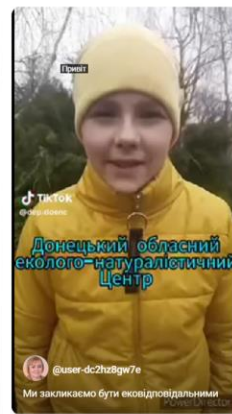
Еко двіж

ДЕП «ДОЕНЦ»

Отсканіруйте QR-код, чтобы подписаться на аккаунт

TikTok

Майбутнє держави в руках розумної, надійної та екологічно-свідомої молоді!

Активация Windows
Чтобы активировать Windows, перейдите в «Панель Параметров»

Створення майстерні апсайклінгу з подальшим глобальним розвитком і поширенням

Навіщо апгрейдити старе, якщо можна купити нове?

З такою думкою я зіткнулася при розробці даного проекту. Щоб відповісти, задам питання: а чи знали ви, що друге місце у забрудненні нашої планети посідає саме швейна промисловість?

Тема нашої сьогоднішньої зустрічі "Планета - смітник, чи чисте довкілля?" Апсайклінг допомагає не тільки заощадити ваші кошти, а й зберегти навколишнє середовище.

Давайте дізнаємося про це більше!

Активация W

Апсайклінг

#стиль
#одяг
#екологія
#переробка вторсировини
#ресайклінг
#хобі

Альтернативою купівлі нового одягу є вторинне використання старих речей, наділення їх новими характеристиками і перетворення їх на щось унікальне. В цій сфері кожен може спробувати себе у ролі дизайнера та модельєра. Переробка своїх речей – це не просто перешивання старих речей. Це допоможе кожному розвинути своє креативне мислення!

Тепер коли ми побачили проблему,
треба знайти рішення!

До вашої уваги пропоную!

творчий та екологічний
підхід до моди

Майстерня другого життя

нова історія
улюбленого одягу

Основна ідея

За умовами, що в нас буде середнє за квадратурою приміщення, 3 швеї, 1 технолог конструктор і мінімальне (на перший час) обладнання, ми зможемо переробляти старі речі на абсолютно нові без залишків!

+ це те, що ми пропонуємо використовувати сонячні батареї - як засіб самозабезпечення, для більшої екологічності

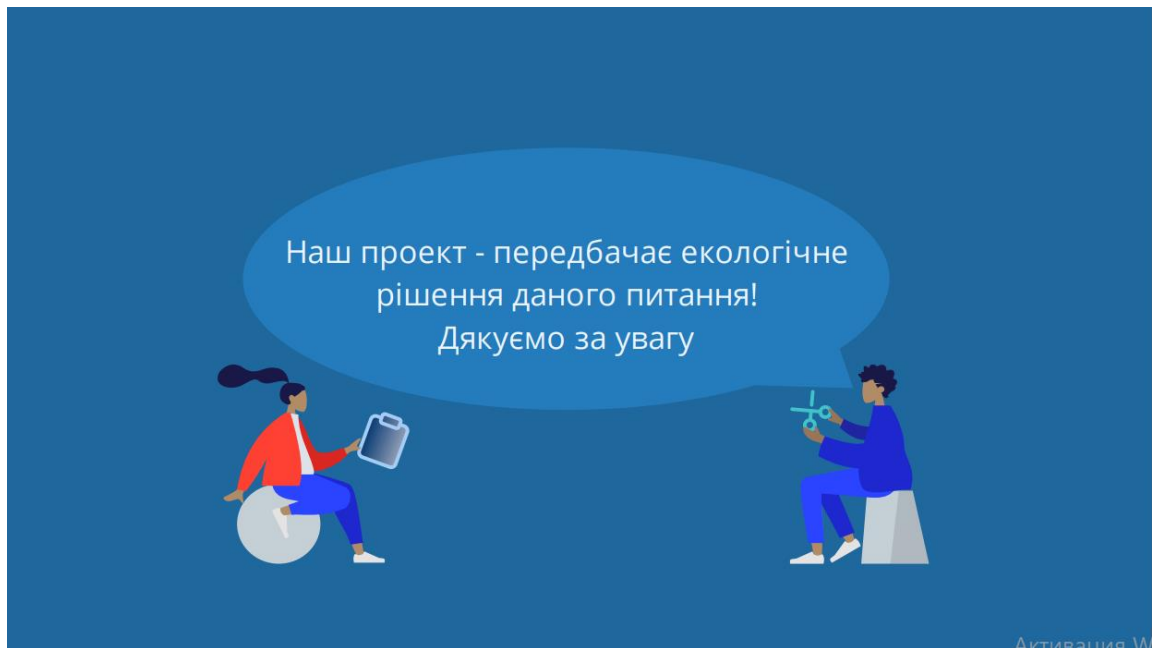

Де ми будемо брати сировину?
Пропонуємо ставити в містах баки для збору одягу, а також біля майстерні будуть пункти прийому. Таким чином, кожен бажаючий зможе перетворити щось, і внести свій вклад у спасіння нашої планети від захламлення.

Так я пропоную використовувати залишки:

Екологічна варта краматорського фахового коледжу технологій та дизайну

Ганна ПОГРЕБНЯК, викладач спецдисциплін Краматорського фахового коледжу технологій та дизайну

Однією із фізіологічних потреб людини є потреба в одязі. Однак його споживання давно переросло із суто фізіологічної потреби, що необхідна для виживання, в екологічну проблему глобального масштабу - проблему “швидкої моди”.

ФАБРИКА ОДЯГУ У БАНГЛАДЕШ

Фото: Joy Saha/ZUMA Press Wire/picture alliance

Активация

Швидка мода - поняття, що вперше було вжито у статті “Fashion; Two New Stores That Cruise Fashion’s Fast Lane” авторства Анн-Марі Широ. Стаття була опублікована у газеті New York Times, 31 грудня 1989 року. Авторкою акцентувалася увага на відкритті двох нових магазинів; “Zara Internationale” та “Compagnie Internationale Express”. Зокрема зазначається: “В Zara робиться акцент на швидку моду”. Автор підмічає, що між появою нової ідеї у модній індустрії до появи її реалізації на полицях магазинів проходить лише 15 днів. Основними якостями такої моди є доступність та великий асортимент одягу.

Швидка мода - велика проблема екологічного масштабу. Так за даними Mc Kinsey and Company, Nielsen, Forbes, 2020: “Загальний обсяг викидів парникових газів від текстильної промисловості становить 1,2 млрд тонн на рік – більше, ніж від усіх авіаперельотів і морських перевезень разом узятих, а загалом на індустрію моди припадає 8% викидів вуглецю на планеті”.

Актуальність

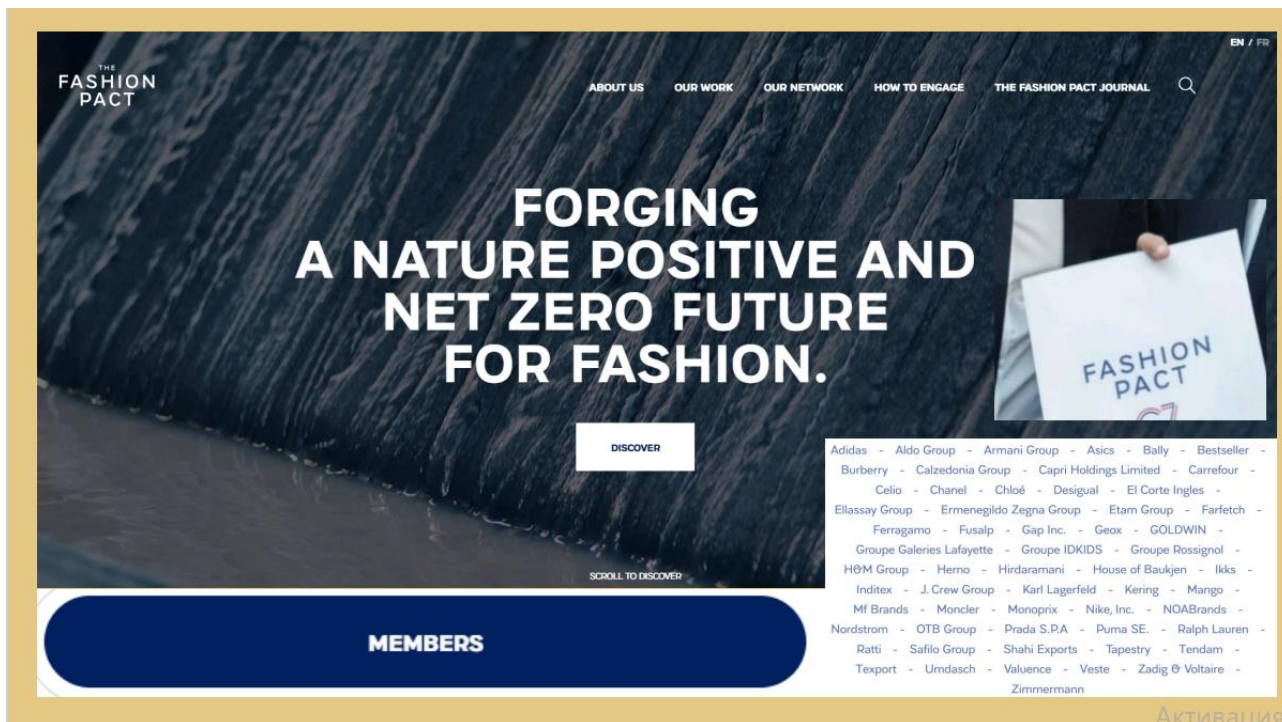
За останні 50 років виробництво поліестеру, який використовується для виготовлення дешевого та спортивного одягу, зросло в дев'ять разів.

Окрім того, виробництво одягу потребує великих затрат прісної води (приблизно 93 мільярди кубічних метрів щороку), а приблизно 20% світових стічних вод забруднені токсичними хімікатами від фарбування текстилю.

60%

одягу люди просто викидають протягом першого року після придбання.

З'ясовано, що 60 відсотків одягу люди викидають протягом першого року придбання.

Активация

Актуальність проблеми потребує нагальної реакції з її вирішення. Як приклад, уряд Франції вже готує закон, який має стримати розвиток швидкої моди. Починаючи від 2019 року на основі Цілей сталого розвитку ООН і спільної ініціативи ООН, WWF, WFI і Carbon Disclosure Project - Science Based Targets було укладено Пакт про моду (Fashion Pact G7). Відповідно до нього 32 модні компанії зобов'язалися виконувати основні принципи сталої моди. За даними 2023 року кількість учасників зросла вдвічі.

Активация
тобы активир
Параметры".

Зважаючи на загальні тенденції переходу моди від швидкої до сталої, Краматорський фаховий коледж технології та дизайну впродовж останніх 5 років проваджує ідеї апсайклінгу одягу, які найбільш активно реалізуються студентами напряму підготовки “Моделювання та проектування промислових виробів”.

Використовуючи речі, що вже були у використанні, здобувачі освіти, майбутні дизайнери одягу створюють унікальні речі починаючи від предметів вжитку до повноцінних колекцій. На слайді ви можете побачити друге життя джинсових речей, створення сумки-шоперу.

власний досвід

Друге життя речам
Роботи студентки 2 курсу
Горгуленко Ольги

Друге життя речам
Роботи студентки 2 курсу
Поповкіної Катерини.

Друге життя одягу.
Роботи студентки 2 курсу
Коцубанової Варвари

Власний досвід показаний на слайдах, роботи студенток 2 курсу з переробки старих речей у прекрасні коврики і навіть на облаштування зручного місця для котика.

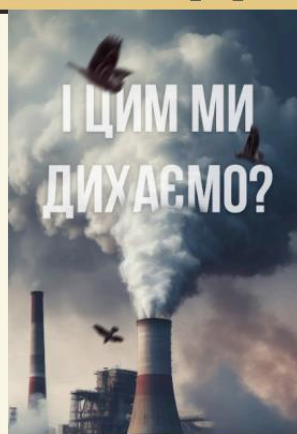
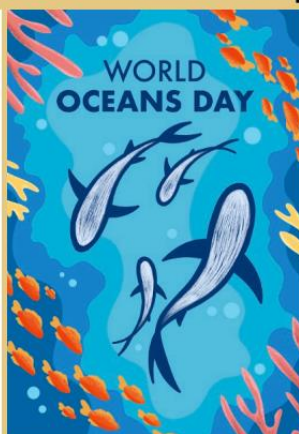
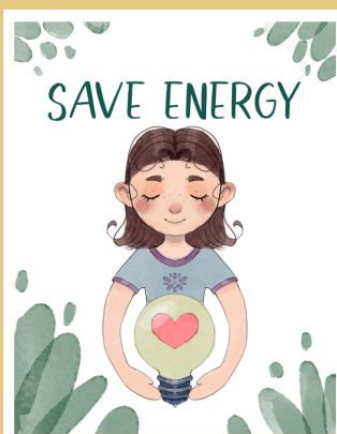
Наразі триває створення колекції одягу майбутніми фахівцями спеціальності “Моделювання ат конструювання промислових виробів”, основна концепція якої полягає в перешитті вживаного одягу.

Екологічна варта Крам ФКТД

Краматорський фаховий коледж технологій та дизайну приділяє значну частину екологічному вихованню молоді. Так, з 2020 року у стінах коледжу проходив збір батарейок та акумуляторів з метою подальшої, свідомої їх утилізації. До дня захисника України 2021 року студентами коледжу за підтримки громадської організації “Активна громада” у сквері м. Краматорська було висаджено трояндову “Алею вільних людей”. Цього ж року викладачі коледжу взяли участь у першому круглому столі “Екологія в Fashion індустрії” (м. Святогірськ), що стало своєрідним стартом у розвитку напрямку ресайклінгу.

Екологічна варта Крам ФКТД

Роботи студентів спеціальності дизайн (графічний)

Активация
Чтобы активир

Навчання в системі онлайн сприяло залученню студентів до усвідомлення необхідності чистоти віртуального середовища. Так, 2023 року студенти долучилися до акції “Всесвітній день прибирання” здійснивши цифрове прибирання та звільнивши більше 74 гектрів пам'яті.

Щорічно студенти беруть участь у Міжнародних, Всеукраїнських та обласних творчих конкурсах з дизайну та живопису закликаючи суспільство до дій своїми плакатами та постерами на тему екології.

Підводячи підсумки, зазначимо, що екологічне виховання є неодмінною частиною розвитку майбутнього свідомого громадянина України. Еко-варта Краматорського фахового коледжу технологій і дизайну не має наміру зупинятися, та сприймає нові виклики, як поле для реалізації творчих ідей.

Проактивна роль Донецького обласного еколого-натуралістичного центру у підвищенні екосвідомості для сталого розвитку

Олеся ГРКА, завідувач відділу організаційно-масового ДООЕНЦ

Міцне здоров'я і благополуччя

Міцне здоров'я і благополуччя

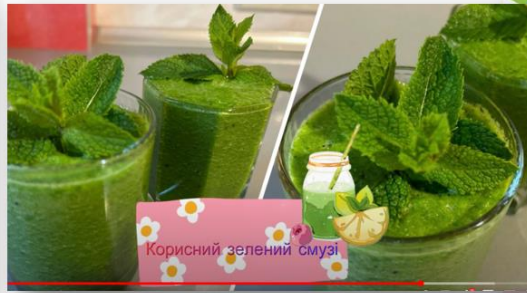
04 / 1:10

Активация Windows
Чтобы активировать Windows
Параметры

Міцне здоров'я і благополуччя

Це чудово смакує!

Корисний зелений смузі

Молочні смузі від

Прохолодний малиновий напій

Малина - 250гр
Сік одного лимона
Цукор - 150гр

Все це помістити у чашу блендера та подрібнити. Суміш перелити у графин та додати мінеральної газованої води, шматочки льоду, листя м'яти або мелиси

Смузі "Тропик"

1 банан
1 нектарин
1 яблуко
200 мл соку ліо

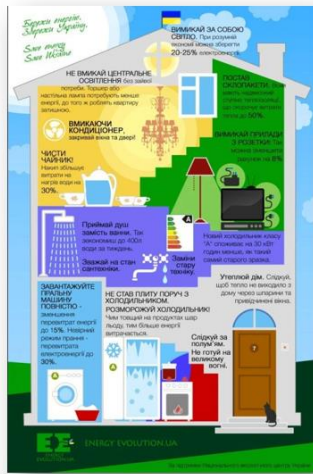
Відповідальне споживання та виробництво

Буряк Вікторія

Відповідальне споживання та виробництво

Захист та відновлення екосистем суші

Війна вже стала найбільшою екологічною катастрофою в Україні, наслідки якої поки що складно оцінити. Візуалізація постраждалих природних територій, внаслідок військового зторнення за даними ГО "Українська природоохоронна група" представлена на карті.

Як війна впливає на природу України

Війна спричинила значні наслідки для природи України. Найбільше постраждали території, які були оголошені національними парками. Крім того, внаслідок війни в Україні відбулися значні зміни в екосистемах. Найбільше постраждали території, які були оголошені національними парками. Крім того, внаслідок війни в Україні відбулися значні зміни в екосистемах.

БОЄВОЙ МУХАМЕД сейчас на главном экране

Атмосферні дощі мають негативний вплив і на природу, і на здоров'я людини. Вони можуть пошкодити рослини та тварини. Впливають на структуру ґрунту та організм людини.

ДОНЕЦ
Кізяк Тугарна

Пожежно-небезпечні райони. Фіксація...

- М. Костянтинівка
- М. Костянтинівка
- М. Костянтинівка
- М. Костянтинівка
- М. Костянтинівка
- М. Бахмут
- М. Бахмут
- М. Святогірськ
- с. Іванопілля
- с. Христе
- Клебан-Бик
- Вуглегорська ТЕС
- Заповідник "Крейдяна флора"
- Національний природний парк "Святі гори"
- Лиманські ліси
- Ямпільське лісництво
- Оскільське водосховище
- с. Довгенке
- с. Мазанівка
- с. Слов'янськ

Що карту створив один із наших користувачів. Дізнайтесь, як це зробити.

15 ЗАХИСТ ЕКОСИСТЕМ СУШІ

Активация Windows
Чтобы активировать Windows, перейдите на сайт activation.microsoft.com

Насильський зоопарк та структура Ферма

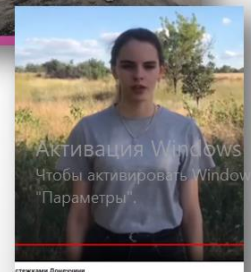
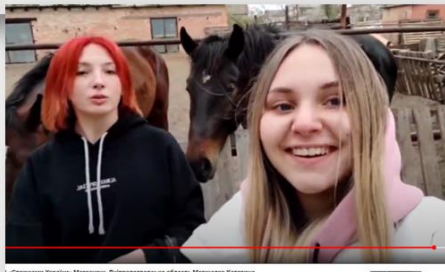
Насильський зоопарк та структура Ферма. Це місце, де можна побачити різні види тварин та рослин. Це місце, де можна побачити різні види тварин та рослин.

Партнерство заради сталого розвитку

17 ПАРТНЕРСТВО
ЗАРАДИ СТАЛОГО
РОЗВИТКУ

Активізація діяльності
робочих активностей Windows
метри

ДОНЦ у соціальних мережах:

Підвищення якості екологічної освіти з урахуванням викликів сьогодення

Ольга ХЛЕСТОВА, канд. техн. наук, доцент, завідувачка кафедри промислових теплоенергетичних установок та теплопостачання ДВНЗ "ПДТУ" (секція охорони праці й навколишнього середовища). Гарант за освітньою програмою 183 Технології захисту навколишнього середовища (бакалаврський рівень освіти)

ПРИАЗОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Виклики сьогодення в Україні, які впливають на якість освіти:

- Війна та її наслідки
- Економічні проблеми
- Демографічні зміни
- Реформи освітньої системи
- Наслідки пандемії COVID-19
- Вплив інформаційних технологій
- Недостатня профорієнтаційна робота
- Слабо розвинена інклюзивна освіта

Активация Windows
Чтобы активировать Windows, перейдите в раздел "Параметры".

ПРИАЗОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Взаємодія освітньої спільноти з позашкільної освіти з ВНЗ є базовою основою для подолання викликів сьогодення та подальших перетворень в Україні в напрямку сталого розвитку
Для досягнення Цілей Сталого Розвитку (ЦСР) на національному рівні Україна здійснюватиме нові програми і проекти, які на практиці забезпечать макроекономічну стабільність, екологічний баланс та соціальну згуртованість. ЦСР служитимуть в якості загальної основи для подальших перетворень в Україні»

Цілі Сталого Розвитку (ЦСР) стосовно освіти та екології

4 **Якість освіти**
Ціль 4. Забезпечення всеохоплюючої і справедливої якості освіти та залучення можливості навчання впродовж усього життя для всіх

5 **Рівність**
Ціль 5. Забезпечення гендерної рівності, розширення прав і можливостей усіх жінок та дівчаток

7 **Чиста енергія**
Ціль 7. Забезпечення доступу до надійних, надійних, стійких і сучасних джерел енергії для всіх

12 **Справедливе споживання і виробництво**
Ціль 12. Забезпечення переходу до раціональних моделей споживання і виробництва

14 **Життя під водою**
Ціль 14. Збереження та раціональне використання океанів, морів і морських ресурсів в інтересах сталого розвитку

6 **Чиста вода та санітарія**
Ціль 6. Забезпечення наявності та раціонального використання водних ресурсів і санітарії для всіх

11 **Устойливі міста і населені пункти**
Ціль 11. Забезпечення відкритості, безпеки, життєвості й екологічної стійкості міст і населених пунктів

13 **Діяльність**
Ціль 13. Вжиття невідкладних заходів щодо боротьби зі зміною клімату та його наслідками

15 **Життя на суші**
Ціль 15. Збереження та відновлення екосистем суші та сприяння їх раціональному використанню, боротьбі з опустелюванням, припинення і повернення деградації

Актуальність екологічної освіти	Виклики екологічної освіти	Напрямки підвищення якості екологічної освіти	Впровадження інноваційних методів навчання
<ul style="list-style-type: none">• Зростаючі екологічні проблеми• Зміна клімату• Забруднення навколишнього середовища• Виснаження природних ресурсів• Потреба в екологічно свідомих громадянах	<ul style="list-style-type: none">• Недостатнє усвідомлення екологічних проблем• Відсутність знань та навичок• Недосконалість навчальних програм• Нестача кваліфікованих кадрів• Недосконалість матеріально-технічної бази	<ul style="list-style-type: none">• Оновлення навчальних програм• Впровадження інноваційних методів навчання• Підготовка кваліфікованих кадрів• Покращення матеріально-технічної бази• Розвиток співпраці з екологічними організаціями• Залучення громадськості до екологічних проектів	<ul style="list-style-type: none">• Використання інтерактивних методів навчання• Застосування проектних методів навчання• Проведення екологічних екскурсій• Залучення до екологічних досліджень• Використання інформаційно-комунікаційних технологій

Активация Windows
Чтобы активировать Windows, перейдите в раздел "Параметры".

Актуальність співпраці педагогічних працівників закладів позашкільної освіти екологічного напрямку, шкільної освітньої спільноти з ВНЗ

Відобразити все різноманіття досягнень науки в межах жорсткого календарного плану школи без серйозного збитку для базової підготовки дуже важко, і до того ж для коректної і одночасно доступної розповіді про ці досягнення переважній більшості викладачів шкіл потрібна допомога фахівців, безпосередньо причетних до світу сучасної науки

Активация Windows
Чтобы активировать Windows, перейдите в раздел "Параметры".

Досвід, на який ми спираємось

Графік проведення лекцій, практичних та лабораторних занять для учнів Маріупольського міського технологічного ліцею 2020-2021 навчального року (Екології)

Потрібна мотивація на знання?
На кафедрі охорони праці й навколишнього середовища є досвід й цікаві об'єкти

Лабораторія охорони праці й безпеки життєдіяльності - це багатофункціональна лабораторія вивчення впливу на здоров'я людини. Екологічність та безпека. Інформаційна лабораторія "Біоресурси Азовського моря". Електроінструмент на та екологічне середовище.

ІНТЕРАКТИВНА ЛАБОРАТОРІЯ «БІОРЕСУРСИ АЗОВСЬКОГО МОРЯ»

В березні 2019 року в Приазовському державному технічному університеті відбувся ювілейний конкурс "Місто знань та мрії". Інформаційний центр МЕТІЗІСЕТу для створення інформаційного пункту, освітнього простору в місті Маріуполь, який зможе жителі Маріуполя зможуть повноцінно користуватись морською екосистемою. Програма, її потенційні можливості та організаційні заходи впроваджені.

Освітня платформа лабораторії "Біоресурси Азовського моря"

важливі наступні етапи: інформаційні стада з унікальними організмами фауни та фауни Азовського моря, які перебувають в університеті під час науково-технологічних досліджень.

- співпраця з унікальними екосистемами національної природоохорони, іншими та регіональними;
- для наукових активностей для навчання вчених, викладачів, фахівців підготовки фахівців на території міста Маріуполя для впровадження науково-технологічних презентацій.

3	Монін Володимир Львович	«Останні наукові дослідження природних ресурсів як лімітуючих факторів існування людини»	2-й тижень (05.10-09.10) лекція	13:45-15:05	2,177а (3,25б)
4	Хасцова Ольга Анатоліївна	«Останні наукові дослідження глобальних екологічних проблем»	3-й тижень (12.10-16.10) лекція	13:45-15:05	1,23б (3,25б)
5	Монін Володимир Львович	«Сучасний науковий погляд на екологічні проблеми Азовського моря та шляхи їх випливання»	4-й тижень (19.10-23.10) лекція	13:45-15:05	2,177а (3,25б)
6	Хасцова Ольга Анатоліївна	«Науковий підхід для розв'язання екологічних проблем України»	1-й тижень (02.11-06.11) лекція	13:45-15:05	1,23б (3,25б)
7	ХІМІЯ	«Методи розв'язання екологічних проблем, пов'язаних з металургійним виробництвом»	2-й тижень (09.11-13.11) лекція	13:45-15:05	1,23б (3,25б)
8	ХІМІЯ	«Сучасна інженерна екологія і раціональне природокористування»	3-й тижень (16.11-20.11) лекція	13:45-15:05	1,23б (3,25б)
9	Хасцова Ольга Анатоліївна	«Методи вивчення біогенних факторів навколишнього середовища у м. Маріуполь»	4-й тижень (23.11-27.11) лекція	13:45-15:05	1,23б (3,25б)

Наші можливості на сьогодні

- На кафедрі реалізується освітня програма бакалаврського рівня **183 Технології захисту навколишнього середовища.**

Спіраючись на наш досвід, зв'язки й співпрацю з вишами України та Європи, Індії, кваліфікацію в межах цієї освітньої програми ми можемо запропонувати нашим студентам можливість в багатьох містах України залучитись до практичних занять

- Ми можемо також запропонувати підвищення кваліфікації з екологічної освіти

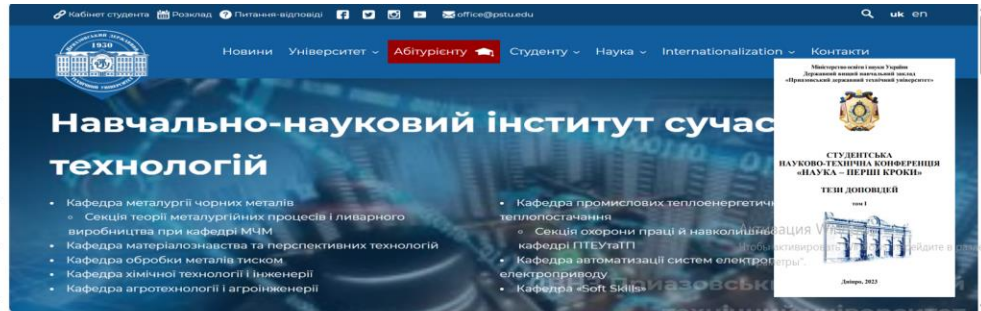
Інститут підвищення кваліфікації ПДТУ - ДВНЗ "ПДТУ"

Науково-практичні конференції для молоді

- Щорічна науково - технічна конференція «Наука - перші кроки»
- Всеукраїнська науково-технічна конференція «Сучасні технології: досягнення, виклики і перспективи»
- Публікація збірки тез доповідей за підсумками конференції, видання сертифікатів учасників

Міжнародна співпраця

Кафедра є організатором та учасником в освітнім проєкті Erasmus+ KA220-NED "Трансформаційна навчальна мережа для забезпечення стійкості - Сприяння українській вищій освіті у забезпеченні стійкої та надійної реконструкції (післявоєнної) України (TransLearnN)" NA DAAD: 2023-1-DE01-KA220-NED-000157119. З метою впровадження досвіду аналогічних вітчизняних та іноземних освітніх програм відбуваються щотижнія робочі онлайн зустрічі

- Ми приймаємо участь й в офлайн роботі. Так доцент кафедри ПТЕу та ТП, канд. техн. наук, Бурко В.А. зустрівся з партнером за проєктом професором Raimondas Grublauskas, доктором наук з екологічної інженерії Вільнюського Технічного університету імені Гедимінаса, завідувачем кафедри охорони навколишнього середовища та водної інженерії и dr. Vaida Šerevičienė. На зустрічі обговорювалися питання щодо формулювання цілей та програмних результатів навчання за освітніми програмами ОП 183 (бакалаврський рівень), можливостей впровадження надбань зі сталого розвитку європейського вишу в освітній процес ДВНЗ «ПДТУ»

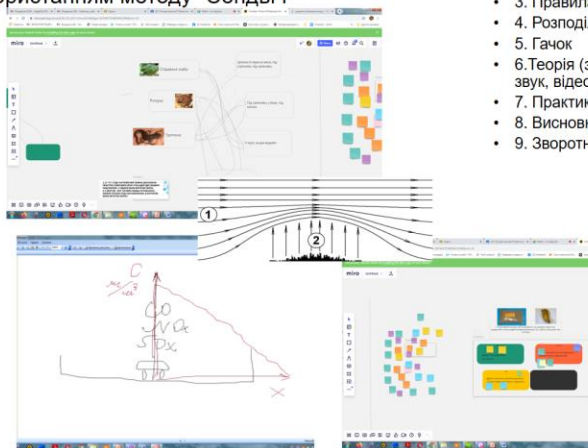
Кафедра ПТЕу та ТП продовжує працювати з підвищенням якості освіти, залученням студентів до європейського досвіду з питань ресурсоенергозбереження за ОП 183 «Технології захисту навколишнього середовища» (бакалаврський рівень). Було зніціновано проведення гостьових онлайн-лекцій провідного фахівця з Нідерландів, Martijn Beerhuizen, який є головою компанії SOPHYSYS BV THE NETHERLANDS нл. Лекції тривали місяць (з 22 лютого), в якій прийняли участь студенти Навчально-науково інституту сучасних технологій з метою поглибленого вивчення систем управління відходами в Європейському Союзі, та впровадження ефективних стратегій енергоощадження, особливостей поводження з відходами в Європі, процесами їх переробки, а також важливістю цього процесу для ресурсозбереження. Лекції проходили англійською мовою з синхронним перекладом.

Інтерактивні методи навчання

Структурування он-лайн лекції-презентації з використанням методу "Сендвіч"

- 1. Правила спілкування онлайн
- 2. Руханка
- 3. Правила курсу (Оголошення теми)
- 4. Розподіл балів, що отримують студенти (на початку лекції)
- 5. Ганок
- 6. Теорія (з використанням застосунків Microsoft PowerPoint: звук, відео, чат) застосунків Microsoft PowerPoint: звук, відео, чат
- 7. Практика з використанням застосунків
- 8. Висновки
- 9. Зворотній зв'язок (Рефлексія, чат PowerPoint, Google Клас)

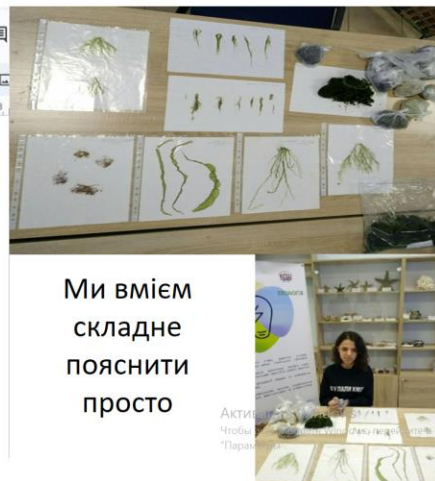
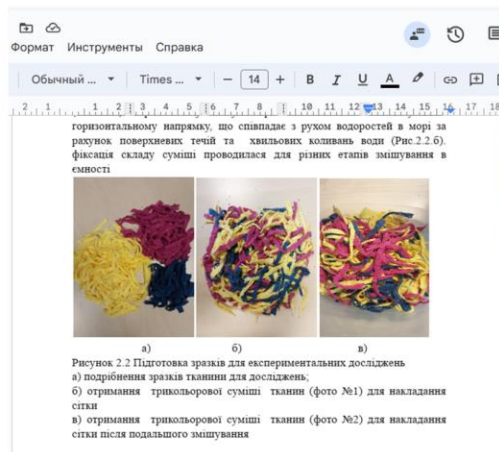

Застосування

Microsoft PowerPoint
Застосування Microsoft PowerPoint: звук, відео, чат
Руханка (енерджайзер, лінійний фітнес, Microsoft Paint
Sli.do
Онлайн-дошка Miro
Рефлексія
Вікторина

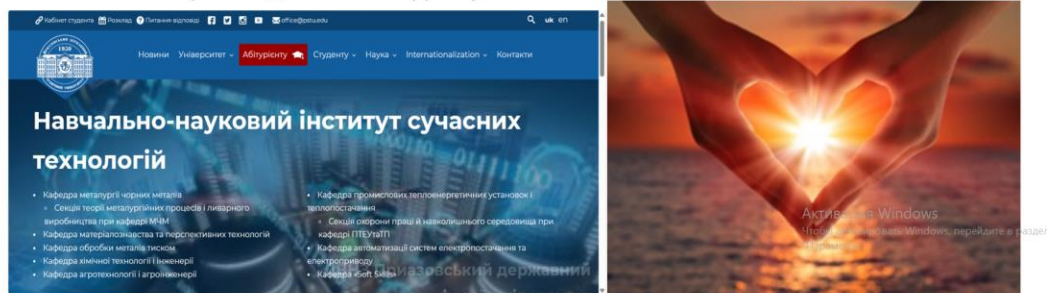
Активация Windows
Чтобы активировать Windows, перейдите в раздел "Параметры".

Активна студентська науково-дослідна робота

Навчально-науковий інститут сучасних технологій ДВНЗ "ПДТУ", кафедра промислових теплоенергетичних установок та теплопостачання, секція охорони праці й навколишнього середовища відкриті для співпраці та взаємодії з усіма представниками освітньої спільноти з шкільної та позашкільної освіти, зацікавленими в підвищенні якості викладання питань з охорони довкілля з урахуванням викликів сьогодення.

Співпраця з еколого-натуралістичним підрозділом одеського обласного гуманітарного центру позашкільної освіти та виховання в умовах воєнного стану, як еклемент сталого розвитку

Василь ШУБЧИНСЬКИЙ, завідувач відділу екології та природоохоронної роботи Донецького обласного еколого-натуралістичного центру

Ірина ГУСАК, методист еколого-натуралістичного підрозділу Одеського обласного гуманітарного центру позашкільної освіти та виховання

Нагальною потребою XXI століття стає формування такого способу життя, який був би основою довготривалого ощадливого гармонійного розвитку людства. Потрібна сучасна філософія, нова політика, нові моральні орієнтири – відповідальність за майбутнє планети кожної людини і людства в цілому. Загалом ідеться про систему цінностей, складову культурного світобачення кожної людини і суспільства в цілому, яка не залежала б від економічних сплесків чи занепадів, зміни політичної влади, у якій би захист і збереження природи, турбота про людину, її життя і дотримання її прав вважались такими ж важливими, як і саме життя. Саме на таких засадах сформувалося поняття «сталий розвиток». (англ. – sustainable developmen).

Третій рік, від початку військового вторгнення росії в Україну, позашкільна освіта забезпечує психологічну рівновагу та організацію змістовного дозвілля здобувачів освіти в позаурочний час, сприяє розвитку творчих здібностей, розширює та поглиблює знання молодого покоління. Незважаючи на введення воєнного стану, заклади позашкільної освіти (ЗПО) активно працюють над створенням усіх можливих умов для здобуття освітніх послуг дітьми життя яких ускладнила війна. Багато з них стали, разом з цілими колективами педагогів-позашкільників, стали вимушеними переселенцями не тільки на території нашої країни, але виїхали за кордон.

В таких умовах воєнного стану, що позначається на всіх сферах людського життя, надає освітні послуги Донецький обласний еколого-натуралістичний

центр (далі – ДОЕНЦ). Незмінним лишилося те, що усі ми маємо працювати заради дітей, нашого майбутнього. Важливим завданням постає об'єднання зусиль держави, закладів освіти, громадськості з метою забезпечення необхідних умов для розвитку освіти, соціалізації здобувачів освіти та створення безпечного освітнього середовища.

У цей непростий час заклади освіти мають стати осередками, які дають здобувачам освіти змогу працювати в очному режимі, отримувати не лише знання та практичні вміння, а й психолого-педагогічну підтримку, відчуття приналежності до спільноти. Таким осередком є Одеський обласний гуманітарний центр позашкільної освіти та виховання, зокрема його еколого-натуралістичний підрозділ. Тому, можливість співпраці ДОЕНЦ з таким потужним закладом позашкільної освіти та виховання (далі – ЕНП ООГЦПОВ), яка почалася з 2022 року – це виклик часу щодо можливості користування всіма наявними формами та методами взаємодії між учасниками освітнього процесу відповідно до конкретної ситуації; організацією та проведенням спільних заходів і налагоджування комунікації закладів позашкільної освіти з учасниками освітнього процесу в умовах воєнного стану.

Співпраця для вирішення проблем формування інноваційного, інформаційного, комунікативного, полікультурного, екологічно доцільного, гуманітарного середовища виступає інтегруючим фактором всіх аспектів організації позашкільного освітнього простору. Головним замовником освітніх послуг у сфері позашкільної освіти є діти та їх родини. Необхідно враховувати зміни, які стосуються кожного окремого напрямку позашкільної освіти. Акцент необхідно робити на діяльній співпраці та її практичній складовій, що продемонструвала наша воєнна сучасність. Сфера позашкільної освіти як різновид соціальної практики відчуває вплив культури, науки, економіки, політики і техніки в ході їхнього сталого розвитку.

Тому ключове завдання сьогодення нашої співпраці – це сталий розвиток екологічної культури, підтримка моральної, соціальної, інформаційної безпеки вихованців і збереження їх національної ідентичності.

Спільне бачення освітніх викликів має за основу такі складові освіти сталого розвитку:

- висока якість життя, екологічна безпека, соціальна справедливість і рівноправність у відповідності до міжнародних норм і стандартів щодо дотримання прав людини та громадянських прав;
- збереження культурного, соціального та біологічного розмаїття;
- збереження та відтворення екосистем;
- гармонійний взаємний розвиток суспільства, економіки та довкілля;
- виховання екологічної свідомості та відповідальності за стан природи та довкілля перед майбутніми поколіннями на засадах екобіоцентричного світогляду;
- розвиток громадянського суспільства через співпрацю урядових, освітянських і суспільних організацій, залучення компаній різної форми власності, а також місцевих громад і різних неурядових громадських

організацій до вирішення освітніх, екологічних, природоохоронних і соціальних питань;

- забезпечення права майбутніх поколінь на екологічно чисте довкілля.

І ці питання є на часі, адже елементи стратегії Нової української школи такі як: особистісно орієнтована модель навчання, розвиток критичного мислення у дітей, інтеграція освітніх напрямків та педагогіка партнерства повністю відповідають концепції сталого розвитку. Сфера позашкільної освіти як різновид соціальної практики відчуває вплив культури, науки, економіки, політики і техніки в ході розвитку співпраці ДООЕНЦ та ЕНП ООГЦПОВ.

Така синергія співпраці Донецького обласного еколого-натуралістичного центру та еколого-натуралістичного підрозділу Одеського обласного гуманітарного центру позашкільної освіти та виховання досягла наступних результатів:

- підвищила якість освітнього простору, зробила навчання і спілкування комфортним. За рахунок засвоєння більшої кількості інформації в одиницю часу підвищується ефективність та самоорганізація освітньої діяльності, змінюється позиція всіх суб'єктів підвищується міра відповідальності за освітні результати і процеси їхнього досягнення.
- створила та показала нові моделі більш ефективного освітнього простору, знизивши навантаження на керівника гуртка та його вихованців, дозволяє оптимізувати ресурси закладу;
- об'єднала рівень здобутого досвіду екологічної культури вихованців в роботі з інформацією, технікою і людьми, над собою, роблячи його успішним і толерантним в житті і професії. Володіння загальними компетенціями (навчальними, соціальними, комунікативними, особистими) дозволяє піднімати рівень готовності навчатись протягом всього життя, освоювати нові професії, уміти співвідносити власні інтереси й інтереси різних соціальних груп та працювати з ними допомагаючи організувати не тільки свою власну діяльність, керувати самим собою, власним життям, але і бути успішним у спільній діяльності;
- дала розвиток формуванню високоморальних, духовно розвинутих і готових до інновацій в нестабільних і швидко мінливих умовах із проявом ініціативи і творчості;
- допомогла виділити основні гуманістичні пріоритети в освітніх цілях, а саме:
 - професійну компетентність особистості майбутнього громадянина;
 - реалізовувати і засвоювати державні освітні стандарти, у тому числі, Європейського Союзу.

Наше співробітництво, в умовах воєнного стану, дало мотивацію для розширення позашкільного педагогічного процесу. При безпосередніх контактах збільшується методична, інформаційна, науково-дослідницька база реалізації однієї спільної мети – всебічного і гармонійного розвитку екологічної компетентності вихованців. На цій основі взаємні зв'язки здійснюються за умови спільного вирішення виховних проблем, упорядкування, корекції і координації

зусиль з метою стимулювання розвитку дитячих обдарувань та інтересів і збагачення досвіду соціальних дій, тощо.

Необхідно підкреслити, що взаємодія – двосторонній процес, в ході якого зміни відбуваються не тільки в житті вихованців, а й у їхніх педагогів-вихователів. Дух взаємодії – у взаємній зацікавленості наших закладів у повноцінному розвитку дітей. Цьому сприяють узгодженість і гармонійність запланованих спільних справ і засобів виховання. Створюються нові умови подальшого спільного розвитку, використовуючи при цьому кожний крок до педагогічної співпраці з іншими впливами, що взаємодіють один з одним і справляють єдиний спільний вплив на особистість. Виникають нові можливості для максимального використання і стимулювання тих творчих здібностей, які відповідають природним особистостям кожного вихованця.

Ефективна взаємодія ДООЕНЦ та ЕНП ООГЦПОВ в питаннях наукових досліджень, академічної мобільності та проведення культурних заходів базується на декількох важливих складових, а саме:

- якщо йдеться про наукові дослідження, академічну мобільність чи культурні заходи, ефективна комунікація є вирішальним чинником; доцільно використовувати різні канали комунікації, такі, як електронна пошта, відеоконференції, віртуальні платформи для спілкування та спільної роботи, а також забезпечувати чітку та систематичну комунікацію, враховуючи потреби всіх учасників;
- варто розвивати зв'язки та мережі між учасниками для сприяння співпраці та обміну ідеями, створювати можливості для взаємодії, такі, як наукові семінари, конференції, робочі групи та форуми; це сприятиме обміну знаннями та досвідом, а також стимулюватиме спільні дослідницькі проекти та ініціативи;
- забезпечувати належне планування та координацію дій, встановлювати чіткі цілі та завдання, розподіляти відповідальність та графіки робіт, враховувати різні часові зони та культурні особливості учасників освітнього процесу, щоб забезпечити ефективну роботу команди;
- необхідно забезпечити доступ до ресурсів для проведення наукових досліджень, академічної мобільності та культурних заходів; це можуть бути наукова література, фінансові ресурси, лабораторії, інструменти та технології, що допоможуть учасникам ефективно виконувати свої завдання;
- у взаємодії з академічною мобільністю та проведенням культурних заходів потрібно враховувати культурну чутливість, тобто розуміти різницю у культурних поглядах, традиціях та нормах, приймати різноманітність, стимулювати культурний обмін та сприяти взаєморозумінню;
- потрібно забезпечити систему оцінки результатів ініціатив, досліджень та культурних заходів, встановити чіткі критерії оцінки та звітності, щоб визначити досягнення та виявити можливі шляхи вдосконалення.

У період воєнного стану і дистанційної освіти живе спілкування та співпраця стають надзвичайно ефективними. Важливою перевагою у штучному,

алгоритмізованому, цифровому світі є можливість щось наживо побачити, вічна-віч запитати, доторкнутися і власноруч дослідити.

Розширення навичок культури спілкування для сталого розвитку ДООЕНЦ та ЕНП ООГЦПОВ – це сукупність загальноприйнятих норм поведінки людини в суспільстві на основах: культури висловлювання, культури словесного обговорювання проблем, вміння логічно й лаконічно висловлювати думки, вміння знаходити головну думку, толерантність викладання власної думки, де функція мови є: відтворювальною, пізнавальною, комунікативною та культурно-творчою.

І така робота постійно проводиться педагогічними працівниками ДООЕНЦ та ЕНП ООГЦПОВ. Це процес діалогу з колегами та сприйняття повідомлень за допомогою вербальних і невербальних засобів, що охоплює обмін інформацією між учасниками спілкування, її сприйняття й пізнання, а також їхній вплив один на одного і взаємодією щодо досягнення інноваційних змін у спільній діяльності. Форми налагоджування та осмислення необхідних для діяльності зв'язків спілкування включають:

- *вербальне спілкування* – взаємодія, спілкування словами, промовою, процес обміну інформацією та емоційної взаємодії між людьми або групами за допомогою мовних засобів;
- *невербальне або «спілкування без слів»* – включає спілкування за допомогою жестів, поз, міміки, рухів тіла, інтонації, темпу і тембру мови
- *пряме спілкування* – безпосередній контакт між партнерами, під час дружньої розмови;
- *опосередковане спілкування* має місце, коли між учасниками спілкування існує просторово-часткова дистанція;
- *функції мови*: відтворювальна, пізнавальна, комунікативна, культурно-творча.

ЕНП ООГЦПОВ та ДООЕНЦ спільно впроваджують у гурткову роботу та діляться практичним досвідом розвитку універсальних здібностей *Soft skill*.

В умовах воєнного стану та постійно мінливого ринку праці, на перше місце в оцінці вихованців та потенційних робітників все частіше виходять не специфічні знання, а комплекс загальних, неспецифічних для конкретної професії якостей і навичок. Людина, що володіє ними, ефективніше справляється зі своїми завданнями, будує комунікацію з командою, партнерами і клієнтами, а також успішно просувається по кар'єрних сходах або розвиває свій бізнес.

Важливо враховувати потреби учасників освітнього та наукового процесу, стимулювати співпрацю та створювати сприятливу атмосферу для обміну знаннями та ідеями. Сьогодні заклади позашкільної освіти поставлені перед необхідністю забезпечення високої якості освітніх результатів без особливих фінансових вкладень з боку держави за рахунок пошуку внутрішніх резервів самої системи, а це можливо при активному впровадженні сучасних методів і технологій. Підсилюється потреба в збагаченні арсеналу технологій проведення занять, контролю й оцінки навчальних досягнень, організації самостійної діяльності і проведення консультацій, спілкування під час навчального заняття, технологій розробки нових комплексів і підручників.

SWOT - аналіз співпраці еколого-натуралістичного підрозділу Одеського обласного гуманітарного центру позашкільної освіти та виховання та Донецького обласного еколого-натуралістичного центру за 2022-2024р.р.:

СИЛЬНІ СТОРОНИ		СЛАБКІ СТОРОНИ	
Багаторічний досвід роботи	S	W	Необхідність постійного підвищення високого рівня фахових компетенцій
Позитивний імідж методичного Хабу			Відсутність фінансування модернізації та оновлення комп'ютерної техніки
Створення розвитої межі гуртків еколого-натуралістичного напрямку			Використання наряду з інноваційними також застарілих методів роботи
Ефективна координаційна робота			Відсутність психологічної підтримки інновацій
Надання широкого спектру інформаційних та методичних послуг			Кадровий відтік у зв'язку з агресією рф
Підтримка батьківської громадськості			Труднощі відновлення позашкільної роботи на деокупованих та прифронтових територіях
Створення та розвиток міжобласної співпраці			Не всі територіальні громади підтримують (або не мають ресурсів) для розвитку позашкільної освіти
Взаємодія з закладами вищої освіти, з екологічними та громадськими організаціями			Недостатня кількість приміщень – укриття для проведення навчального процесу офлайн
МОЖЛИВОСТІ		ЗАГРОЗИ	
Подальший розвиток міжобласної кооперації	O	T	Втрати фінансової підтримки держави (скорочення, реорганізація)
Оволодіння новими цифровими технологіями			Бойові дії, непередбачуваність повітряної тривоги
Постійне підвищення рівня фахової кваліфікації (семінари, тренінги)			Нестабільне електропостачання
Впровадження передового педагогічного досвіду			Відсутність Інтернету, неможливість використання онлайн форми роботи
Підвищення рівня методичної продукції			Низька мотивація педагогів для участі в методичній та науково-методичній роботі
Використання всього спектру інструментів дистанційної освіти			Відсутність підготовки кадрів для закладів позашкільної освіти
Збільшення аудиторії семінарського навчання			Тенденція до зростання переміщення дітей за кордон
Організація співпраці з батьківською громадськістю			

Тому наша *співпраця* – це процес спільної роботи для досягнення спільної мети. Якщо взяти приклад ділового співробітництва, якийсь керівник групи або керівник компанії може поставити собі за мету, над якою потрібно працювати

команді. Чим краще члени команди розуміють одне одного, тим легше здійснювати ефективну співпрацю.

Таким чином, існують: *командна робота* – основне поняття, означає спільну роботу кількох осіб; *крос-функціональна співпраця* – коли команди (або члени різних екіпажів) з різною спеціалізацією працюють разом; *соціальне співробітництво* – належить до членів великого громадського співробітництва; *співробітництво у співтоваристві* – основна ознака – обмін знаннями та спільне прийняття рішень.

Освіта для сталого розвитку є не просто трендом ДОЕНЦ та ЕНП ООГЦПОВ. Розуміння екологічних, соціальних, економічних викликів, їх корінних причин та шляхів подолання є основою створення сталого світу. Це потужний інструмент, який допомагає працювати у досягненні цілей сталого розвитку нашого освітнього простору

[Посилання на презентацію: <https://youtu.be/GEuz165oxTo>].

**Формування екологічної свідомості та активної громадської позиції
здобувачів освіти в умовах дистанційної освіти (з досвіду співпраці
Шандриголівського ліцею Лиманської міської ради Донецької області та
Донецького обласного еколого-натуралістичного центру)**

*Любов БАРАБАШ, директор закладу загальної середньої освіти Шандриголівського ліцею
Лиманської міської ради Донецької області*

*Катерина МАЛІКОВА, заступник директора закладу загальної середньої освіти з навчально-
виховної роботи Шандриголівського ліцею Лиманської міської ради Донецької області*

Перша сторінка історії народної освіти на теперішній Лиманщині відводиться по праву закладу загальної середньої освіти Шандриголівському ліцею Лиманської міської ради, найстарішому закладу Ізюмського повіту Шандриголівської волості. Час заснування земської трирічної школи – 1867 рік. Школа – це цілий світ, і є два центри цього Всесвіту – Учитель і Учень. Саме учні та вчителі перетворюють звичайну будівлю в особливий – киплячий, вируючий, гамірний, але добрий дім, де з кожним роком одні стають мудріші, інші розумніші і всі разом – ближче та рідніше один одному.

Василь Сухомлинський писав «Школа – це тонкий і чутливий музичний інструмент, який творить мелодію людської гармонії, що впливає на думку кожного вихованця, але творить тоді, коли інструмент добре настроєний».

На нашу думку, школа – це своєрідний відрізок життя для учнівства, а для педагогів – це не тільки робота, а й можливість самореалізації.

24 лютого 2022 року росія розпочала повномасштабну війну проти України. Ніким неочікувану війну, яка не обійшла і прекрасне, квітуче село Шандриголове, що на Лиманщині. Все те, що створювалось десятиріччями колективом Шандриголівського ліцею, було зруйновано окупантами за декілька місяців. Війна привнесла нові виклики – зруйнований заклад унеможлилював звичайну освіту дітей, вимушено переселені учні та педагоги, які продовжують навчатися і працювати, тимчасово проживаючи на більш безпечних територіях, по всій Україні та за її межами. Важко було відчувати, що це відбувається у XXI столітті, столітті прогресу та високошвидкісних технологій.

Війна – надзвичайно складний час для усіх, а діти потерпають від неї найбільше. У цих обставинах саме школа стає своєрідним осередком, що об'єднує учнів та вчителів як громади, так і дітей та педагогів, які вимушені були покинути свої домівки. Разом з тим роль закладу освіти під час війни значно більша, ніж освітня. Спілкування дітей між собою допомагає їм відволіктися від трагічних подій, а дітям-переселенцям дає можливість легше адаптуватися до нових умов життя, доєднатися до спільноти, поспілкуватися, організуватися на творчу працю.

З листопада 2022 року на території Лиманської ТГ створені Освітні консультативні пункти (ОКП). Діти деокупованих територій отримали психолого-педагогічну підтримку, долучились до різноманітних заходів, конкурсів,

фестивалів, які проводились Лиманським центром позашкільної роботи, Донецьким обласним еколого-натуралістичним центром (ДОЕНЦ), Національним еколого-натуралістичним центром учнівської молоді (НЕНЦ).

З метою соціалізації учнівства, які тимчасово проживають у місті Київ, педагогами Лиманщини та викладачами Донецького обласного інституту післядипломної педагогічної освіти на базі освітнього хабу Донеччина було організовано роботу освітньої локації Лиманської ТГ. Тут діти виявляли свою творчість, долучаючись до створення поробок, які достойно представляли до участі у конкурсах ДОЕНЦ та НЕНЦ.

Результат роботи педагога визначається результатами навчальних досягнень учнів. Мета педагогів нашого ліцею – розвинути здібності і можливості учнівства на основі партнерства між учителем, учнем і батьками. Висока результативність участі учнів в олімпіадах та конкурсах від ДОЕНЦ та НЕНЦ сприяла тому, що 13 учнів ліцею були заохочені відзнаками: 2 стипендіатки Лиманського міського голови, 8 – отримали стипендії та 6 – премії УОМС Лиманської міської ради.

Обдаровані діти – майбутній цвіт нації, її інтелектуальна еліта, гордість і честь України, її світовий авторитет. І наше завдання полягає в тому, щоб дбайливо ростити нові таланти, починаючи з їх найменших літ.

Робота з учнівством здійснювалась за принципом безперервності, дотримуючись вимог Законів держави про освіту і в цілому всі зусилля колективу спрямовувались на формування компетентної особистості випускника.

Про високий рівень екологічної свідомості свідчить і результативність наших здобувачів освіти, які є багаторазовими переможцями та призерами конкурсів, організованих ДОЕНЦ, НЕНЦ та Міжнародних. Близько 80-ми учнів щорічно стають переможцями та призерами Обласного етапу Всеукраїнського заочного конкурсу робіт юних фотоаматорів «Моя країна – Україна!».

Війна змінює наше життя, освітнє середовище, форму здобуття освіти. Але, це не зламає нас – українців. Ми розуміємо, що це все важко, незручно, некомфортно, але наш освітній фронт потребує згуртованості, чіткості, порозуміння на тому місці, де працює, навчається та проживає. Нині і сама доля України залежить від того, як ефективно будуть використані інтелектуальні, творчі можливості її народу, кожного громадянина. Кожна перемога наших дітей на будь якому рівні, кожне досягнення – це крок переможців у майбутнє. Бо саме освіта – це наше майбутнє.

Завдання педагогічної спільноти полягає в тому, щоб створити умови, за яких дитина могла б просуватися шляхом власної досконалості, уміла мислити самостійно, нестандартно, в незалежності від того в сільському ліцеї навчається дитина, чи в ліцеї з поглибленим вивченням окремих предметів.

Наші творчі, креативні, екологічно мислячі, обдаровані діти – це наше майбутнє. А майбутнє повинно бути краще, ніж сьогодні.

Наша сила – у спільному спротиві: кожна наша дія на користь освіти послаблює ворога. Задля нашої перемоги ми маємо продовжувати працювати кожен на своєму місці: навчатися, навчати, допомагати, підтримувати, грамотно і відповідально керувати. Інакше не можна – наше надійне майбутнє народжується в якості сьогоднішньої роботи.

Список використаних джерел:

1. Постанова КМУ від 24 червня 2022 року №711 «Про початок навчального року під час дії правового режиму воєнного стану в Україні» – <https://mon.gov.ua/ua/news/osoblivosti-organizaciyi-202223-navchalnogo-roku>.
2. Бех І. Д. Програма українського патріотичного виховання дітей та учнівської молоді / І. Д. Бех, К. І. Чорна. – Київ, 2014. – 29 с.
3. Як організувати навчання під час війни: досвід ізраїльських шкіл. – <https://zn.ua/ukr/EDUCATION/jak-organizuvati-navchannja-pid-chas-vijni-dosvid-izrajlskikh-shkil.html>.

Проактивна роль Донецького обласного еколого- натуралістичного центру у підвищенні екосвідомості для сталого розвитку

Олеся ГРКА, завідувач відділу організаційно-масового Донецького обласного еколого-натуралістичного центру

У даному матеріалі представлено досвід роботи Донецького обласного еколого-натуралістичного центру (далі – ДООЕНЦ) у підвищенні екосвідомості учнівської молоді для сталого розвитку. Цілей, схвалених на Саміті ООН зі сталого розвитку, – 17. Всі вони універсальні та спрямовані на розвиток стабільності громади, країни, всього світу загалом. Досягнення їх вимагає дій на всіх фронтах!

Міцне здоров'я і благополуччя». У ДООЕНЦ під час проведення обласної екологічної експедиції у дистанційному форматі діти виконували низку завдань, серед яких ділилися рецептами приготування корисних смузі. З метою нагадати людям про те, як важливо зберігати бадьорість духу і хороше самопочуття особливо у «темні часи» напередодні Всесвітнього дня здоров'я вихованці центру запустили челендж «А вам Слабо?». Один гурток передавав естафету іншому, виконуючи фізичні вправи та публікуючи під відповідними хештегами у соцмережах. Ініціативу підхопила і молодь Донеччини. У 2024 році було реалізовано проєкт «Вітаміни на підвіконні». Діти та молодь висаджували насіння на різні основи. Вели спостереження, робили висновки та куштували мікрозелень, додаючи її до салатів. Отже, проведені заходи сприяють зміцненню здоров'я.

Відповідальне споживання та виробництво». В умовах сьогодення на онлайн заняттях у гуртках вихованці виготовляють речі практичного характеру: папір, органайзери, лежанки для пухнастиків тощо, надаючи друге життя речам. Задля економного використання природних ресурсів у межах задоволення тільки необхідних потреб систематично проводиться пропедевтична та просвітницька робота.

Захист та відновлення екосистем суші». На превеликий жаль, напад росії несе загрозу для сталого розвитку в цілому в регіоні: знищення і псування об'єктів природно-заповідного фонду, пожежі, забруднення довкілля тощо. Разом з цим суттєво зріс рівень екологічної свідомості молоді. У ДООЕНЦ розроблена мапа за допомогою вебсервісу Google Maps, наразі вміщує 3 вкладки, одна з них це фіксація екозлочинів в межах проєкту «Антипал», який розробили активісти патріотичної гри «Паросток» значна увага приділялася саме екологічній складовій. Учнівська молодь готувала презентаційні матеріали та в режимі онлайн захищала роботи, пропонуючи шляхи відновлення.

Партнерство заради сталого розвитку». Заклад активно взаємодіє з місцевими громадами, що забезпечує стійкість змін на локальному рівні.

В очному форматі ведеться робота працівниками ДООЕНЦ у Молодіжних центрах,

Пунктах незламності, Молодіжних культурних центрах Олександрівської та Комарської ТГ Донецької області. Ведеться робота й в освітніх хабах у м. Дніпро та м. Київ.

В онлайн режимі для здобувачів освіти Донеччини двічі на місяць проходять заняття школи юних дослідників «Науковий пошук» за участі провідних фахівців з екологічної освіти та провідних наукових співробітників Регіональних ландшафтних парків «Клебан-Бик» та «Краматорський». ДОЕНЦ активно співпрацює з Одеським обласним гуманітарним центром позашкільної освіти та виховання.

Отже, ДОЕНЦ відіграє важливу проактивну роль у підвищенні екосвідомості молоді. Як ключовий елемент у досягненні цілей сталого розвитку, пропонує ґрунтовні знання, мотивує до дій та заохочує співпрацю для забезпечення стабільності у регіоні. Саме молодь є рушійною силою цих змін, і заклад прагне їх підтримати та скерувати на шлях сталого майбутнього.

Проектна діяльність як засіб формування екологічно активних навичок у молоді Донеччини

Анна ДАНИЛЬЧЕНКО, керівник гуртка-методист, керівник гуртка Донецького еколого-натуралістичного центру

Сучасне життя не стоїть на місці. Зміни, події за останні роки в нашій країні, вимагають іншого підходу до навчання і виховання молоді. На перший план виходить особа вихованця, його здібність до самовизначення і самореалізації, до самостійного ухвалення рішень і доведення їх до виконання, до аналізу власної діяльності.

Але для вирішення проблем, які потребують конструктивного підходу у їх вирішення, однієї індивідуальності замало. То перевага в гуртках Донецького обласного еколого-натуралістичного центру (ДООЕНЦ), надається проектній діяльності, яка все ширше входить у освітній процес не тільки навчальних закладів, а й у позашкільля.

Проектна діяльність вихованців гуртків ДООЕНЦ – це конструктивна і продуктивна діяльність, спрямована на розв'язання екологічно значущих проблем, досягнення кінцевого результату в процесі цілепокладання, планування і здійснення проекту.

Задля організації колективної проектної роботи під час дистанційного навчання, ми розробили соціальний проект зі створення відкритого освітнього простору. «Он-лайн платформа Дитячий екологічний парламент» і залучили до нього не тільки вихованців гуртків, а й екоактивну молодь Донеччини.

Дитячий екологічний парламент (ДЕП) – є платформою для виховання екологічно свідомої молоді, платформою комунікації вільних думок. Проект спрямований на організацію позашкільньої освіти еколого-натуралістичного напрямку і дитячого самоврядування, яка дає змогу кожній дитині відчути себе значущою, творчою особистістю, вчить бачити проблему давати їй оцінку приймати рішення і брати на себе відповідальність.

Діяльність ДЕПу будується на принципах рівності і взаємоповаги та спрямовується на розвиток здібностей дітей.

Головна мета проекту: організація просвітницької роботи серед учнівства і прогресивної молоді Донеччини та залучення всіх небайдужих до вирішення екологічних проблем регіону.

Основні завдання:

- формування у дітей та молоді екологічної культури та екологічного мислення;
- обмін досвідом щодо впровадження природоохоронної діяльності, робота в команді;
- формування навичок самоврядування та соціальної активності.

Це довгостроковий проект, який був реалізований протягом 9 місяців у 2021-2022 навчальному році. Результати проекту вразили, наша команда посіла

1 місце у Всеукраїнському зльоті ДЕП, до нас долучалися нові учасники, наша аудиторія розширювалася, тому проєкт вирішено було продовжити і вже майже 3 роки ДЕП працює в дистанційному форматі 1 раз на місяць у кожний третій четвер. Це конференції, круглі столи, обмін досвідом, майстерки, на які запрошуємо представників Державної служби України з надзвичайних ситуацій, волонтерів журналістів.

Заступниця голови Всеукраїнської екологічної ліги, координаторка ВДС "Екологічна варта" Пащенко Олена, навчила дітей, як розрахувати збитки від еко-злочинів, а волонтерка, членкиня молодіжної ради м. Костянтинівка Анастасія Даниленко поділилася своїм досвідом роботи у волонтерському русі і надала дітям рекомендації, як долучитися до волонтерства.

На парламенті розглядаються актуальні питання сьогодення, як допомогти безхатнім тваринам, адже зараз покинутих тварин дуже багато у містах. Як допомогти тваринам і птахам, з цими питаннями ми зверталися до фахівців природоохоронців Регіональних ландшафтних парків «Клебан-Бик» Галиною Михайлівною Семеніхіною і «Краматорський», громадської організації з захисту тварин Шелудченко Оксаною Олександрівною.

Про роботу над розробкою нових законів України, щодо збереження біорізноманіття розповів голова Донецького осередку Всеукраїнської екологічної ліги Олексій Бурковський.

Експертка Лоріна Федорова, Українського центру екологічних ініціатив «Екодія» познайомила юних парламентаріїв з дослідженнями ґрунтів в зоні бойових дій і про те як війна впливає на ґрунти.

У співдружності з ГО Бахмат і за фінансової підтримки МВФ Відродження вихованці гуртка «Основи фенології» розробили і реалізували практично-орієнтований проєкт Антипал, до якого долучилися екоактивні Дєповці. Військові дії на території Донецької області завадили розширити і продовжити проєкт, але ми не зупиняємося і будемо шукати партнерів для нових проєктів, адже пожежна небезпека зараз в області дуже висока

Протягом 2023 року Лідери ДЕП ініціювали і реалізували п'ять проєктів:

- Інформаційний проєкт «Еко факт еко-злочинів рф на території Донецької області». Гуртківці моніторили соціальні мережі, документували і фіксували еко-злочини, які чинять агресори на нашій землі. Зібрані матеріали у відеопрезентації і розміщені на інтерактивній мапі ДООЕНЦ.

- Дослідницький проєкт «Молодь тестує якість зовнішнього середовища». В межах цього проєкту організували:

1. Дослідження впливу бойових дій на ґрунти. Дослідили механічний і хімічний впливи на стан ґрунтів.

2. Зміни в повітрі у районі бойових дій Костянтинівської територіальної

Результати екологічного проєкту були представлені на обласній конференції «Біологічні дослідження і винахідництво», посіла 2 місце і на III обласному етапі Всеукраїнської олімпіади з екології – 3 місце.

- Творчий проєкт - Віртуальні екскурсії «Донеччина – заповідна».

Д
и

Д
о

У своїх роботах діти використали фото і відеоматеріали, які були зроблені раніше. А за допомогою гугл-карт розробили маршрути і як результат були виготовлені відеоролики заповідних місць Донеччини «Дружківські скам'яніли дерева», «Балка Кравецька», «Гектова балка» які викладені у мережі youtube.

- Практично-орієнтований – «Діти – волонтери». Не в усіх була змога долучитися до волонтерства. Наші гуртківці знайшли собі справу. Вихованці гуртка «Основи фенології» з м. Костянтинівка виготовляли листівки і обереги для військових ЗСУ і через волонтерський центр у Костянтинівці, передавали їх у м. Бахмут. Але більше інших долучилися до волонтерського руху вихованці гуртка «Юні овочівники» з м. Мар'їнка. Вони доєдналися до благодійної акції «Підтримка воїна» - разом з необхідними побутовими речами до воїнів ЗСУ були направлені сувеніри, виготовлені своїми руками – браслети зі стрічок. Створили аромоторбинки, які разом з книгами були направлені до шпиталів у м Дніпро, де перебувають поранені воїни, виготовили мило ручної роботи та разом з засобами особистої гігієни направили їх до шпиталів для жінок-військових, що перебувають у шпиталях Дніпропетровської області. Та багато інших сувенірів і оберегів.

Також вихованці гуртків – ДЕПовці розробляють інформаційні короткострокові проєкти:

- «ГМО за і проти».
- «Планети Б не існує. Як врятувати ту, що в нас є?»

Ми започаткували Еко-двіж, і розробили творчій проєкт «Еко Тік-Ток ДЕП ДООЕНЦ», який переріс у постійно діючу сторінку. Діти з різних міст, селищ, територіальних громад, викладають відеоролики на різноманітні теми, це і правила природокористування, 6-R і захист тварин, взимку підгодівля птахів, навесні акція до Дня Землі, «Проліска» та багато цікавого. Дуже часто наші ролики потрапляють до категорії «Рекомендовано» і мають багато переглядів.

Молодь Донеччині тримає екологічний фронт і це наш внесок в перемогу.

Екопросвіта в Донецькій області. Співпраця з Донецьким обласним еколого-натуралістичним центром

Галина СЕМІНХІНА, провідний фахівець з екологічної освіти Регіонального ландшафтного парку «Клебан-Бик»

Донбас завжди вважався промисловим регіоном. В області, що становить лише 4,4% від всієї території держави, сконцентрована 5 частина промислового потенціалу України і найбільші поклади природних ресурсів у державі. Тому гості та навіть жителі Донеччини вважають, що природне біорізноманіття тут просто відсутнє. Та ця думка помилкова. Насправді Донецький регіон дуже багатий на унікальні природні ландшафти, екосистеми, в складі яких є цінні об'єкти рослинного та тваринного світу та геологічні пам'ятки, що мають історичну та біологічну цінність.

Регіональний ландшафтний парк «Клебан-Бик» створено 29 лютого 2000 року на території Донецької області неподалік м. Костянтинівка.

Територія парку складається з 10 відокремлених відділень (які ви можете бачити на карті червоним кольором), які загалом займають площу 2900 га. Всі ділянки парку було створено навколо геологічних пам'яток загальнодержавного значення або природних угруповань, що потребують охорони на законодавчому рівні. Це і степи, і ліси і водно-болотні угіддя.

Окрім природних комплексів територія парку включає 4 геологічні пам'ятки загальнодержавного значення, 38 видів рослин та 11 видів тварин, що включені до Червоної книги України.

В основні напрямки діяльності парку входять охорона природних середовищ. Для цього в парку працює служба охорони, яка і досі слідує за порядком на території парку, проводить боротьбу з браконьєрством та бесіди з населенням відносно поведінки на кризі, правил риболовлі, правил поводження на заповідних територіях та щодо пожежонебезпеки.

Наступний напрямок – рекреаційна діяльність. Тобто діяльність, спрямована на відновлення фізичних та духовних сил людини, а також на її всебічний розвиток у вільний час. Для цього на території парку створені облаштовані зони відпочинку з спеціальними місцями для розведення вогню, зі смітниками, туалетами та альтанками для відпочинку.

І ще одним важливим напрямом роботи парку є екологічна освіта. Це навчання населення знанням, навичкам, цінностям та поведінці, необхідних для розуміння та вирішення екологічних проблем. Сюди входить розуміння взаємозв'язку людини і природи, екологічних проблем, технологій, екологічне право та сталий розвиток. Через призму цих тем ми намагаємось досягти таких цілей:

Підвищити обізнаність про екологічні проблеми.

Розвинути критичне мислення та навички вирішення проблем.

Заохотити до екологічно відповідальної поведінки.

Підготувати людей до життя в умовах змін клімату.

Сприяти сталому розвитку.

Для цього ми використовуємо такі інструменти, як екскурсії, тематичні уроки та різноманітні ігрові формати роботи - вікторини, квести, конкурси.

На жаль, наш парк постраждав внаслідок активних бойових дій з 24 лютого 2022 року. В тому числі це пошкодження майна парку та пожежі через обстріли.

У зв'язку з цим наразі є неможливим приймати відвідувачів на території парку. А неналежна безпекова ситуація у Донецькій області унеможливило проведення будь-яких занять та заходів в очній формі.

Тож зараз ми проводимо екскурсії в онлайн форматі, де збираємо велику кількість бажаючих познайомитись з природою нашого парку і Донеччини в цілому. А для мешканців Донецького регіону це можливість ще раз побачити рідні краї.

Екскурсія ми розробили у вигляді презентації з віртуальною екологічною стежкою, по якій умовно проходять учасники та учасниці екскурсії. Тут велика кількість фотографій флори та фауни парку, геологічних пам'яток та краєвидів. В тому числі і об'ємні фото, які додають такої цікавинки нашій екскурсії.

Що стосується екологічних уроків, то до 2022 року ми проводили їх у закладах освіти Донецької області: заклади загальної освіти (школи, гімназії) та заклади професійно-технічної освіти. Ми охоплювали не тільки Костянтинівку, а й школи Іллінівської громади, міст Торецьк, Краматорськ, Дружківка, Селидове, Авдіївка, Орлівка, Мирноград, Покровськ та ще багато інших.

Наразі, в зв'язку з безпековою ситуацією навчання в цих закладах переведено в онлайн формат. Так само і ми продовжуємо працювати з цими закладами в онлайн форматі. Проводимо уроки, заходи, конкурси, вікторини, тощо. Тобто ми продовжуємо активно співпрацювати із закладами освіти саме Донецької області.

Але ще у нас з'явилась можливість охопити інші регіони України та познайомити їх з природою Донеччини і розвіяти міф про техногенність нашого регіону.

Тож які теми ми охоплюємо під час наших занять?

Це екологічні проблеми та шляхи їх вирішення. Наприклад, виснаження ресурсів, забруднення повітря, води та ґрунтів, зміна клімату, поводження з відходами.

Це знайомство з природно-заповідними територіями та об'єктами охорони довкілля.

Це важливість збереження біорізноманіття, важливість мертвої деревини для лісу та ще багато цікавих і актуальних тем сьогодення.

Окремо хочу виділити співпрацю із закладами позашкільної освіти, зокрема з Донецьким обласним еколого-натуралістичним центром.

Ми беремо активну участь у заняттях Школи юних дослідників. Під час таких занять ми розглядаємо і обговорюємо теми, які я озвучила раніше. А щоб учасники та учасниці занять глибше поринули у ці теми ми виконуємо практичні завдання. Це, наприклад, створити інструкцію по сортуванню сміття, зробити

інфографіку з наслідками засмічення для людини, дослідити продукти вдома та визначити які з них екологічні, а які ні.

Також ми є постійними учасниками Донецького дитячого екологічного парламенту. Тут ми часто виступаємо у ролі спікерів, оскільки теми, що розглядаються на засіданнях парламенту актуальні і для нас.

Та іноді ми теж запрошуємо фахівців з інших партнерських організацій, які якнайкраще можуть висвітлити ті чи інші питання.

Наприклад, це фахівці з офісу проекту «Розумне довкілля. Хмельницький», гіді центру поводження з відходами «Гуфі-центр» в Хмельницькому, де ми зокрема провели екскурсію в прямому ефірі для учасників та учасниць парламенту.

Ми намагаємось всіляко допомагати Донецькому обласному еколого-натуралістичному центру у підвищенні екологічної компетентності молоді всіма доступними способами.

Адже це є однією зі складових сталого розвитку. Якщо подивитись на цілі сталого розвитку, то всього 4 з них є екологічними, та при цьому вони знаходяться в основі всіх цілей. Саме екологічні цілі закривають базові потреби людства. А за їх відсутності всі інші цілі втрачають свій сенс.

Спільними зусиллями наших закладів та молоді ми неодмінно досягнемо чудових результатів. Адже наша молодь – це вже сформовані особистості, які володіють знаннями, відповідальністю, прогресивним мисленням, інноваційними підходами та щирою мотивацією.

Екологічне виховання молоді на засадах стратегії сталого розвитку та в контексті екологічного світогляду

Олена ЛОЗИНСЬКА, вчитель біології Білозерської загальноосвітньої школи I-III ступенів № 18 Білозерської міської ради Донецької області

Сьогодні забруднення і неконтрольоване руйнування біосфери розглядаються фахівцями з питань навколишнього середовища як глобальна екологічна криза, що охопила не лише Україну, але й навіть розвинені країни [1, 6]. Головним фактором, що визначає безпечну перспективу розвитку суспільства, є екологічна стабільність, яка визначається як імовірність стійкого, стабільного функціонування біосфери у просторі та часі при визначених вимогах до забезпечення оптимальних умов збереження і подальшого розвитку життя на нашій планеті [2]. Тому найактуальнішою стає проблема оптимізації взаємодії суспільства та природи шляхом підвищення рівня екологічної культури, що вимагає інтенсивного екологічного виховання всього населення, насамперед учнівської молоді.

Екологічне виховання сьогодні є одним із провідних напрямів виховання молоді, що викликане потребою часу та темпами розвитку економіки. Наявність екологічної освіти та культури, екологічної свідомості та вихованості створює підґрунтя для позитивного ставлення до Природи, а також усвідомлення Людиною себе як її частини [3]. Сукупність знань, явлень людини про її взаємозв'язки, взаємозалежності, взаємодію зі світом природи зумовлює нас ставитися до екологічної освіти не лише як до наукових розробок у галузі природного навколишнього середовища чи збереження біосфери, а й поступово втілювати у щоденну практику цих знань на рівні усвідомленого стилю життя: берегти людство та природне довкілля [5].

Ефективне екологічне виховання шкільної молоді передбачає формування у дітей таких цінностей, як відповідальність за природокористування та збереження природних ресурсів; шанобливе ставлення до довкілля; критичне оцінювання результатів людської діяльності у природному середовищі; усвідомлення природи, як джерела свідомості і духовності; усвідомлення людини як частини і результату еволюції природи; формування ставлення до природи, як універсальної цінності; визнання за об'єктами природи права на існування незалежно від привнесеної користі [4].

Природа формує людину, ставить її на вищий щабель розвитку, вчить людину бути Людиною. А від Людини залежить стан екології, природного багатства, збереження природи від стихійного та неконтрольованого її використання.

На сучасному етапі розвитку суспільства екологія перестала бути просто наукою про природу, вона перетворилася в науку про виживання людства, всіх і кожного на нашій планеті. Порушення екологічної рівноваги зумовило розповсюдження генетичних, алергічних, паразитарних, онкологічних хвороб. Згідно з даними ВООЗ, 24 % усіх захворювань серед дорослих та 33 % дитячих

хвороб спричинені екологічними факторами. В Україні причиною 155 тис. смертей у рік тією чи іншою мірою стає забруднення довкілля [7, 8].

Люди пішли від розуміння Природи, від зв'язку з Землею, від гнучкості Води, від сили Вогню і від піднесеності Повітря. Землетруси, повені, зсуви, селеві потоки, бурі, урагани, снігові заноси, лісові пожежі лише протягом останніх 20 років забрали життя більше трьох мільйонів чоловік. За даними ООН, за цей період майже один мільярд жителів нашої планети зазнав збитків від стихійних лих. Серед надзвичайних ситуацій природного походження в Україні найчастіше трапляються: 1 – геологічні небезпечні явища (зсуви, обвали та осипи, просадки земної поверхні); 2 – метеорологічні небезпечні явища (зливи, урагани, сильні снігопади, сильний град, ожеледь); 3 – гідрологічні небезпечні явища (повені, паводки, підвищення рівня ґрунтових вод та ін.); 4 – природні пожежі лісових та хлібних масивів. Стихійні явища часто виникають у комплексі, що значно посилює їх негативний вплив. В окремих випадках вони мають катастрофічний характер [9]. Ми можемо продовжити наше життя в гармонії з Природою, згадавши, що ми є її частиною, з вдячністю і повагою до Землі, Води, Вогню і Повітря. Медики першими стикаються з негативним впливом екологічних проблем на здоров'я людини. Саме тому формування у школярів високого рівня екологічної свідомості та культури є актуальним на сьогодні. Тому свідоме та бережне ставлення до Природи повинне формуватися з дитинства, в сім'ї, в дитячому дошкільному закладі, в школі, і можливо воно лише за умови формування у дітей екологічного світогляду, згідно з яким Людина здатна взаємодіяти зі світом Природи на основі розуміння його законів, співпрацювати з Природою, а не керувати нею [10,11].

Проблемі екологічної освіти та виховання присвятили свої роботи низка вітчизняних та зарубіжних дослідників, зокрема Л. Білик, Л. Беялова, В. Вернадський, Н. Демешкант, Н. Єфименко, А. Захлебний, І. Зверев, Л. Лук'янова, В. Петрук, Н. Пустовіт, О. Пруцакова, Ю. Саунова, С. Совгіра, І. Суравегіна, В. Сухомлинський, Л. Титаренко, О. Федоренко, С. Шмалей та інші [12, 14].

Метою екологічної освіти і виховання є формування особистості, яка має високий рівень екологічної культури, тобто володіє новою екологічною свідомістю, екологічним світоглядом, згідно з яким людина здатна взаємодіяти зі світом природи на основі розуміння його законів, співпрацювати з природою, а не керувати нею. Основним завданням екологічної освіти та виховання в країні повинно бути формування екологічної свідомості про необхідність гармонійного співіснування людського суспільства з навколишнім природним середовищем та охорону довкілля від техногенного забруднення. На це мають бути спрямовані зміст і методи навчання [14].

В Білозерській загальноосвітній школі I-III ступенів №18 Білозерської міської ради Донецької області екологічне виховання в закладі освіти продовжує набувати системності і є невід'ємною частиною освітньо-виховного процесу. В реаліях сьогодення ми зіпнулися з безлічу викликів у формуванні екологічної свідомості молоді: потреба нового змісту та підходів до впровадження екологічного виховання, пошуку інноваційних форм, ефективних педагогічних та інформаційних технологій, ідей та рішень, нестабільні умови проведення

заходів, недостатня забезпеченість технічним обладнанням та переміщення учасників освітньо-виховного процесу, нестабільний психологічний педагогів та учнів, фейкова епідемія інформаційного простору. Не дивлячись на це, в закладі освіти продовжують впроваджуватися актуальні форми та методи роботи для реалізації екологічного виховання: відверті розмови, консультаційні пункти, story-time, відеогортанки, bookфреші, стрічки часу, world-cafe, віртуальні виставки, уроки доброти, екологічні години, дискусійні майданчики, диспути, віртуальні мандрівки, вебквести, брейн-строми, усні журнали, онлайн-подорожі, лібмоби, ігри, уроки-спостереження, уроки-дослідження, благодійні акції, художні галереї, трудові десанти, Quiz, відео-челенджі, фотомарафони, проєктна діяльність, дартс-вікторини, тощо.

Ефективне екологічне виховання школярів починається з різнопланової екологічної освіти під час уроків біології та екології, позакласних та виховних заходів. Так, в закладі освіти для учнів запроваджено проведення заходів екологічного спрямування до дня середовища існування, дня синички, дня енергозбереження, дня запобігання експлуатації довкілля під час війни та збройних конфліктів, дня водно-болотних угідь, дня Землі, дня лісів, дня води, дня батарейки, тощо.

Важливою якістю екологічного виховання особистості є сформованість у неї екологічної відповідальності, тобто усвідомлення необхідності брати на себе конкретні зобов'язання для гармонізації її зв'язків із навколишнім середовищем та здатність прогнозувати наслідки власної діяльності, що забезпечується шляхом залучення учнівської молоді до активної пошуково-дослідницької діяльності, участі у школі юних дослідників Донецького обласного еколого-натуралістичного центру «Науковий пошук» та науково-практичних конференціях екологічного напрямку.

Завдяки просвітницьким заходам відбувається поширення наукових знань серед шкільної молоді та населення міста про Природу, її ресурси та небезпеку, яку може нести за собою неправильне ставлення до природи. Так, в закладі освіти функціонує колектив екологічної просвіти «ЕкоТайм», який організовує тематичні виступи з екологічної тематики для здобувачів освіти закладу та участі у обласному та Всеукраїнському етапах конкурсу «Земля наш спільний дім», проводить агітаційно-просвітницьку діяльність серед населення міста щодо раціонального природокористування.

Вагомий внесок у формування екологічної культури молоді вносить процес залучення учасників освітнього процесу у проєктну діяльність, під час якої діти можуть розкрити свій освітній потенціал та на практиці застосувати набуті навички та знання.

З січня 2022 року Білозерська ЗОШ-III ступенів № 18 Білозерської міської ради почала реалізацію Всеукраїнського освітнього діджитал-проєкту «Zero Waste School Ukraine» від Klitschko Foundation за підтримки фундації Кока-Кола, покликаною запровадити культуру сортування відходів у школах та громадах і популяризувати екодружній спосіб життя.

В рамках проєкту у закладі було сформовану активну фокус-групу, якою було проведено заходи щодо визначення мети, завдань, алгоритму дій в рамках

проєкту, проведено опитування та агітаційно-просвітницьку діяльність населення щодо проблеми побутових відходів у громаді, організовано виступ агітбригади для учнів школи, проведено навчально-просвітницькі зустрічі зі завідувачкою лабораторії екології, енергозбереження та енергоефективності ДООЕНЦ - Ольгою Стрілець та тренеркою проєкту ZWSUkraine, керівницею учнівської екологічної команди ZWSХерсон, здобувачі освіти доєдналися до онлайн-курсу «Екоакадемія», створено пункт сортування відходів в закладі освіти, організовано співпрацю з виготовлення еко-торбинок з соціальним шкільним підприємством «NoMotloH».

Введення військового стану та перехід закладу освіти у дистанційний формат навчання починаючи з 24 лютого 2024 року, змусило нас переформувати роботу в рамках проєкту «Zero Waste School Ukraine». Ми почали залучати здобувачів до челендж-picture «Еко-місто», організували TikTok тренд «Я сортую», щорічно залучаємо здобувачів освіти до наймасштабнішого прибирання країни «World Cleanup Day», систематично проводимо позаурочні заходи щодо культури сортування відходів.

Протягом 2023-2024 року в межах проєкту «Zero Waste School Ukraine» заклад освіти організував акцію «Кришечки доброти» в рамках Всеукраїнського мегазбору пластикових кришечок «ПЛАСТИК РЯТУЄ ЖИТТЯ 2.0/3.0», за підтримки ГО «Місто Майбутнього» міста Одеси. В рамках акції було зібрано понад 40 кг пластикових кришечок, які направлено до організаторів мегазбору, з метою закупівлю БПЛА для Збройних Сил України.

Навесні 2023 року учні Білозерської загальноосвітньої школи I-III ступенів №18 Білозерської міської ради стали активними учасниками Всеукраїнського проєкту «Мішечок», організованого ГО «Міжнародний молодіжний рух «School Recycling World» спільно з Всеукраїнським молодіжним рухом «Let's do it Ukraine», за сприяння Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України, МОН України, Українського державного центру позашкільної освіти. В рамках проєкту учні, вчителі та батьки долучилися до виготовлення багаторазових торбинок з вживаних речей, рятуючи планету від надмірного засмічення пластиком.

Впродовж 2023-2024 року заклад освіти став учасником Всеукраїнського благодійного освітнього проєкту «Flowers4school» від БФ «Флоріум Фундація» та асоціації квіткових виробників Нідерландів та України, що має на меті навчити дітей правильно висаджувати квіти, прикрасити нашу рідну Україну, щоб вона розквітла й пишноквітом зустріла перемогу. В межах проєкту відбувся збір благодійних внесків, отримання цибулин квітів закладом освіти, висаджування цибулин у листопаді 2023 року із залученням всі охочих учнів та батьків. Навесні 2024 року на території школи розцвіли сотні квітів перемоги!

У жовтні 2023 року заклад освіти реалізував Всеукраїнський проєкт «Калина пам'яті», започаткованого ГО «Меморіал». В рамках проєкту на території закладу освіти висаджено Алею пам'яті Героїв, кожен кущ калини якої символізують загиблих Героїв Білозерської територіальної громади.

Впровадження перелічених спрямованих методів екологічного виховання, надають можливість формувати особистість, яка володіє новою екологічною

свідомістю та світоглядом, що відображається у рівні замученості та високій результативності дітей у обласних та Всеукраїнських природоохоронних конкурсах, акціях, челенджах, вікторинах, конференціях, тощо.

Отже, основні тенденції розвитку екологічної освіти та виховання сучасної молоді пов'язані зі створенням єдиного простору, який орієнтований на взаємодію знань та вмінь щодо стійкого розвитку суспільства у взаєморозумінні людини та природи. Екологічна компетентність особистості має стати умовою та критерієм гармонізації взаємодії в системі «особистість – природа – суспільство». Підхід в екологічній освіті та вихованні повинен суттєво розширюватися та доповнюватися вимогою до виховання «екологічної культури як складової загальної культури людини», а формування «екологічної свідомості як частини світогляду особистості» [13].

І тому найважливішим чинником вирішення екологічної освіти стає виховання та формування екологічної свідомості, яка в умовах сьогодення повинна формуватися і реалізовуватися на засадах стратегії сталого розвитку суспільства та природи. Хотілося б, щоб молоді люди, яким відкриває свої двері сучасність, пам'ятали слова римського мислителя Л. Сенеки, сказані ще в I столітті до нашої ери: «Жити щасливо і жити в злагоді з Природою – одне й те саме».

Якщо екологічна освіта людини визначатиметься сукупністю її знань про особливості взаємодії суспільства та природи, то екологічне виховання, окрім екологічних знань, охоплюватиме широкий спектр людських якостей і характеристик, принципів та норм, певний світогляд і світосприйняття, набуваючи складнішого змісту. Екологічне виховання – це процес систематичного та цілеспрямованого впливу на духовний і фізичний розвиток особистості з метою формування еколого-гуманістичного світогляду, підготовки до виробничої, громадської та культурної діяльності.

Список використаних джерел:

1. Апостолюк О. О. Шляхи подолання екологічного гріха у працях Івана Павла II: магістерська робота (041 «Богослов'я») / О. О. Апостолюк; Український Католицький Університет. Кафедра богослов'я; наук. кер. о. д-р О. Кіндій. – Львів: УКУ, 2021. – 68 с.
2. Гобела В. В. Економіко-безпекова екологізація: теорія і практика: монографія / В. В. Гобела. – Львів: ЛьвДУВС, 2021. – 244 с.
3. Гобела В. В. Особливості стратегічного планування екологізації / В. В. Гобела // Stages of Formation and Development of the Economy of Independent Ukraine: Collective monograph. – Nuremberg: Verlag SWG imex GmbH, 2021. – С. 439–448.
4. Groshovenko O. P. Світоглядно-екологічний підхід до змісту природничої освіти в школі I ступеня / О. П. Groshovenko // Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. – 2017. – № 2 (88). – С. 96–100.
5. Євстїгнеєв А. С. Екологічна безпека спеціального природокористування в Україні у контексті сталого розвитку: теоретико-правові аспекти: монографія / А. С. Євстїгнеєв. – К.: МПБП «Гордон», 2018. – 494 с.

6. Заржицький О. С. Актуальні проблеми правового забезпечення екологічної політики України (теоретичні аспекти) : моногр. / О. С. Заржицький. – Д. : Національний гірничий університет, 2012. – 200 с.
7. Кондратьєв І. В. Глобальні проблеми сучасності : навч.-метод. посіб. для студ. заочної форми навчання гуманітарних спеціальностей ВНЗ III–IV рівнів акредитації / І. В. Кондратьєв. – Чернігів : НУЧК імені Т. Г. Шевченка, 2020. – 28 с.
8. Муромцева Ю. І. Методичні рекомендації до курсу «Глобальні проблеми людства: географічний аспект» для студентів спеціальностей 014 Середня освіта всіх форм навчання / Ю. І. Муромцева. – Х. : ХНПУ ім. Г. С. Сковороди, 2021. – 36 с.
9. Орденов С. С. Формування екологічної свідомості в умовах глобалізації / С. С. Орденов // Вісник Національного авіаційного університету. Серія «Філософія. Культурологія». – 2021. – № 2. – С. 46–50.
10. Павлова Т. Природа людини і її природне право у філософії Спінози / Т. Павлова // Схід. – 2012. – № 5 (119). – С. 127–129.
11. Пономарьов О. С. Духовність і відповідальність як чинник гармонізації взаємовідносин людини і природи / О. С. Пономарьов // Проблеми та перспективи формування національної гуманітарно-технічної еліти : зб. наук. праць / за ред. Л. Л. ТОВАЖНЯНСЬКОГО, О. Г. РОМАНОВСЬКОГО. Вип. 47 (51). – Х. : НТУ «ХП», 2017. – С. 36–45.
12. Савельчук І. Б. Використання технологій зеленої соціальної роботи як механізму забезпечення сталого розвитку громади / І. Б. Савельчук // Соціальне підприємництво: теорія, практика та міжнародний досвід : зб. матеріалів Міжнар. наук.-практ. конф., 18 трав. 2018 р. / М-во освіти і науки України, ДВНЗ «Київ. нац. екон. ун-т ім. В. Гетьмана», ф-т економіки та упр. – К. : КНЕУ, 2018. – С. 152–155.
13. Семигіна Т. В. Чому соціальна робота набуває зеленого кольору? / Т. В. Семигіна // Вісник Академії праці, соціальних відносин і туризму. – 2018. – Т 2. – С. 11–27.
14. Степова О. В. Особливості інтегрування екологічної освіти в навчальний процес закладів вищої освіти / О. В. Степова, В. В. Рома // Екологічні науки. – 2019. – № 1 (24), т. 1. – С. 138–143.

Підвищення якості екологічної освіти з урахуванням викликів сьогодення

Ольга ХЛІСТОВА, канд. техн. наук, доцент, завідувачка кафедри промислових теплоенергетичних установок та тепlopостачання (секція охорони праці й навколишнього середовища) ДВНЗ «Приазовського державного технічного університету»

Сьогодні Україна стикається з низкою викликів, які впливають на якість освіти. Більша частина цих викликів пов'язана з війною, та її наслідками, зокрема, зруйнована інфраструктура шкіл та університетів, переміщені учні та вчителі. Існує низка економічних проблем, що впливають на можливості оновлення матеріально-технічної бази, демографічні зміни. Ці виклики потребують комплексного вирішення як з боку держави, громадськості та й самих освітян. Для їх подолання сьогодні та подальших перетворень в Україні в напрямку сталого розвитку важливим є взаємодія освітньої спільноти шкільної та позашкільної освіти з вищими навчальними закладами. Зусилля освітян мають забезпечувати соціальну згуртованість для досягнення Цілей сталого розвитку, що служитиме базою для подальших перетворень в Україні. Екологічна освіта в умовах сталого розвитку – це освіта, спрямована на набуття знань і навичок, що сприяють формуванню нового екологічно свідомого суспільства, формуванню нового світогляду, позицій, цінностей, сприяє розвитку, який є соціально бажаним, економічно життєздатним і екологічно збалансованим.

Розглядаючи екологічну освіту в контексті викликів сьогодення, а саме при недостатньому усвідомленні екологічних проблем, таких як зміна клімату, забруднення навколишнього середовища, виснаження природних ресурсів та інших зростає актуальність й важливість екологічної освіти в сучасному світі, потреба в екологічно свідомих громадянах. В умовах недосконалості матеріально-технічної бази до надзвичайно важливих напрямків підвищення якості екологічної освіти можна віднести впровадження інноваційних методів навчання, розвиток співпраці з екологічними організаціями та освітніми установами різних рівнів та напрямків, участь в екологічних проектах, забезпечення доступу до екологічних інформаційних ресурсів. Відобразити все різноманіття досягнень науки в межах жорсткого календарного плану школи без серйозного збитку для базової підготовки дуже важко, і до того ж для коректної і одночасно доступної розповіді про ці досягнення переважній більшості викладачів шкіл потрібна допомога фахівців, безпосередньо причетних до світу сучасної науки. В чому є переваги такої допомоги? Фахівці з закладів вищої освіти впевнено спираються на довоєнний досвід, який дозволяв послідовно в межах дошкільних й шкільних закладів району, міста, області передавати знання, навички й компетенції з технологій захисту навколишнього середовища, розуміння впливу діяльності людини на довкілля. Нажаль на сьогодні ми позбулися важливого досвіду послідовного впровадження екологічної освіти від садочка до вишу.

В рамках Освітніх програм ОП183 та ОП144 ми намагаємося не тільки зберегти, але й підвищити якість освіти, залучаючи наших партнерів до освітнього процесу. Наш ВНЗ працює в онлайн-форматі. Але практика студентів

проводиться в закладах вишів- партнерів, або науково-дослідних лабораторіях. Ми можемо запропонувати нашим студентам можливість долучитись до лабораторних занять та наукових досліджень в багатьох містах України, бо маємо активні наукові стосунки, зв'язки й співпрацю як з вишами України та й Європи, Індії. Ми є активними учасниками міжнародного співробітництва, а саме кафедра є організатором та учасником в освітнім проекті Erasmus+ "Трансформаційна навчальна мережа для забезпечення стійкості - Сприяння українській вищій освіті у забезпеченні стійкої та надійної реконструкції (післявоєнної) України". В цьому проекті приймають участь 10 вишів з різних міст України, та представники 4 вишів Європи з Польщі, Литви, Чехії, Німеччини, залучені представники науково-дослідних організацій, природно-заповідного фонду України, громадські організації. Щотижня з метою обміну досвідом відбуваються робочі онлайн зустрічі, до яких ви також можете долучитися, вони відкриті на кшталт громадського обговорення, створена онлайн-платформа проекту. Ми працюємо й офлайн.

Ми активно застосовуємо в навчальному процесі Інтерактивні методи навчання, штучний інтелект й готові поділитися своїми наробками зі спільнотою. Застосовуємо різні методики й форми подання інформації. Така активна позиція дозволяє нам зацікавити студентів, максимально залучити їх до освітнього та наукового процесу. Вони готують поза межами навчальної програми студентські наукові роботи, в яких ми вивчаємо проблеми, дослідження з питань екології та енергозбереження, публікуємо результати.

Ми вміємо складне пояснити просто. Кафедра промислових теплоенергетичних установок та теплопостачання, секція охорони праці й навколишнього середовища відкриті для співпраці та взаємодії з усіма представниками освітньої спільноти з шкільної та позашкільної освіти, зацікавленими в підвищенні якості викладання питань з охорони довкілля з урахуванням викликів сьогодення.

Організація гурткової роботи офлайн формату в умовах воєнного стану (з досвіду гурткової роботи на базі освітнього хабу з підтримки ВПО)

Євгенія Харієнко, керівник гуртка Донецького обласного еколого-натуралістичного центру

Гурток – це основна традиційна форма реалізації змісту позашкільної освіти. За своєю сутністю гурток – це спільність дітей та учнівської молоді, яка ґрунтується насамперед на добровільності, спільності інтересів, спрямованості на певний вид навчальної та практичної діяльності; середовище, де забезпечуються умови інтелектуального, духовного і фізичного розвитку дітей, реалізація їхнього творчого потенціалу в галузі позашкільної освіти і виховання та створюються комфортні умови соціальної адаптації до умов реального життя. Особливістю позашкільної освіти є забезпечення вільного часу особистості, корисним дозвіллям.

В умовах збройної агресії росії проти України заклади позашкільної освіти продовжують активно працювати для розвитку творчих здібностей дітей і молоді, забезпечуючи їх змістовне дозвілля та психологічну підтримку. Позашкільля в більшості регіонів стало тим джерелом, де дитина може відволіктися від страшного повсякдення.

Організація освітнього процесу у воєнний час – це новий виклик для усіх освітян, зокрема і для закладів позашкільної освіти.

Під час воєнного стану заклад позашкільної освіти є осередком, який дає змогу дітям отримувати психологічну підтримку, спілкування, переключення уваги, відволікання від новин. Тому надзвичайно важливо якісно організувати роботу закладу та налаштовувати освітній процес так, щоб він був комфортним і безпечним для дітей та керівників гуртків.

Основні завдання в цей не легкий період повсякдення - це підтримка, відволікання від повсякдення, об'єднання, розвиток та еколого-патріотичне виховання, яке ґрунтується на спільних механізмах формування відповідного ставлення до довкілля, розуміння прямої залежності між любов'ю до природи і до Батьківщини. Вихованці гуртків є активні учасники патріотичних заходів та пам'ятних дат. Це все виховує у підростаючому поколінні патріотичне ставлення до країни, любов та турботи про нашу природу, довкілля та дбайливе ставлення до тварин.

Воєнний стан ввів свої корективи у навчальний процес позашкільної освіти. В Донецькій області найбільш оптимальна форма організації освітнього процесу на даний період є дистанційна. Але завдяки тому що в більш безпечних містах України відкрилися центри та освітні хаби з підтримки внутрішньо переміщених осіб (ВПО), це дозволило освітянам та керівникам гуртків які тимчасово знаходяться в тих містах проводити офлайн-заняття на базі цих центрів.

Особистий досвід гурткової роботи на базі центру підтримки ВПО Краматорського району у місті Дніпро

У стані війни діти належать до найуразливішої категорії населення. Перебуваючи в небезпеці, дитина позбавлена нормальних умов для розвитку та освіти. Діти, які вимушені бути переміщеними із зони активних бойових дій, стикаються з проблемою соціальної адаптації, перебуваючи в нових умовах і це стає для них новим випробуванням. Саме тому, питання організації комунікації з учасниками освітнього процесу посідає ключове місце. Головною метою є зробити час перебування мешканців Краматорського району поза домом комфортним та сприятливим для налагодження і формування нових зв'язків, мотивуючи, об'єднуючи і допомагаючи один одному.

У 2023-2024 навчальному році на базі хату підтримки ВПО Краматорського району «Ми Разом» у м. Дніпро працював гурток еколого-натуралістичного напрямку «Студія образотворчого мистецтва «Обличчя природи» (програма гуртка затверджена наказом департаменту освіти і науки Донецької облдержадміністрації від 18.06.2024 № 57/163-24-ОД). Форма проведення занять у гуртку змішана: два рази на тиждень офлайн формат, 1 раз - дистанційно на платформі Google Meet. Вік вихованців 7-11 років, кількість 15 дітей.

Фото 1. Виховне заняття «Соняхи Пам'яті»

На заняттях в онлайн та офлайн форматі завдяки патріотичному та екологічному напрямку у вихованців формується національна ідентичність. Не можливо нав'язати міцну національну ідентичність, її можна лише виплекати чи виховати з любов'ю та повагою до себе, використовуючи власне українські цінності та знання про мову, історію та культуру. Виховати любов до свого можна за рахунок підкреслення унікальності елементів української мови, культури чи традицій.

Розробка заняття

Тема: День захисників та захисниць України. Виготовлення листівки.

Мета: розвивати пізнавальні інтереси вихованців, виховувати почуття патріотизму, пробуджувати національну самосвідомість і повагу до захисників, моральні та естетичні якості, вдячність тим, хто віддав за неї життя, формувати активну громадянську позицію щодо єдиної, цілісної держави, бажання робити добрі справи.

Тип заняття: комбіноване.

Матеріали та обладнання: демонстраційний матеріал, кольоровий папір, картон, ножиці, клей, олівці, шаблони, серветки, зразок листівки.

План заняття:

1. Організаційний момент.
2. Теоретична частина.
3. Практична частина.
4. Підсумок заняття.
5. Прибирання робочого місця.

Хід заняття:

1. Організаційний момент.
 - 1.1. Привітання, перекличка присутніх вихованців.
 - 1.2. Перевірка готовності робочих місць.
2. Теоретична частина.

1 жовтня Україна відзначає одразу два важливих свята: День захисників і захисниць та День українського козацтва. Під час широкомасштабної війни і дорослі, і діти найбільше мріють про те, щоб кожен воїн та кожна захисниця повернулися додому живими. У цей день ми приєднуємося до привітань на адресу наших славних військовослужбовців. Бажаємо їм міцного фізичного здоров'я, успіхів у бойовій та тактичній підготовці, надійних тилів, кохання і всіх благ! Божих благословень Вам і Вашим родинам! Зі святом!

Сьогодні ми всі разом з вами виготовимо вітальну листівку до Дня захисників і захисниць України, тим самим виразимо свою любов до воїнів-захисників та привітаємо їх з нагоди свята.

3. Практична частина.
 - 3.1. Аналіз готового зразка листівки.
 - 3.2. Обговорення технологічної послідовності виготовлення листівки на основі інструкційної картки.
 - 3.3. Повторення правил безпеки при роботі з ножицями.
 - 3.4. Практична робота, керівник гуртка контролює процес діяльності вихованців.

Майстер-клас «Листівка» від керівника гуртка Харієнко Євгенії Сергіївни – <https://www.youtube.com/watch?v=omeDDYS8W1M&t=1s>

Техніка: аплікація.

Послідовність операцій:

- Виготовлення основи для листівки. Блакитного кольору картон формат А4 перегинаємо навпіл та розрізаємо;

- Оформлення внутрішньої частини листівки. З жовтого паперу вирізати Янгола в техніці в витинанка, вирізаємо по шаблону, клеєм заготовку Янгола на блакитну основу, прикрашаємо сердечками;
- Підпишіть листівку.

Фото. 2. Виховне заняття «Виготовлення листівки»

4. Підсумок заняття.

Все готово! Молодці! Ви всі дуже старалися. Проявили творчість, старанність та практичні здібності. Кожен із вас створив чудові листівки для захисників. Підсумовуючи наше заняття, хочу ще раз підкреслити, що ніщо так не цінується у житті, як воля й свобода. А сила українського народу – в єдності. Ми віримо в мирне майбутнє України!

5. Прибирання робочого місця.

ВИСНОВОК

Національна ідентичність - одна із складових ідентичності людини що відповідає за приналежність людини до етносу чи нації.

Згадуючи традиції та звичаї, пам'ятні дати, патріотичні свята, особливості українського мистецтва через призму гурткової роботи. Підростаюче покоління розуміє свою роль як відповідального українця. Державна єдність і територіальна цілісність України означає, що складові частини держави перебувають в нерозривному взаємному зв'язку. Територіальна єдність та цілісність забезпечують непорушність і стабільність існування держави і не дозволяють посягань на територію, викликає віру у нашому майбутньому поколінні. Ми продовжуємо працювати у складних умовах та виховувати незламне покоління!

Фото. 3. Заняття гуртка «Обличчя природи»

МИ ЄДИНІ ТА НЕЗАЛЕЖНІ І МИ УКРАЇНЦІ!

Список використаних джерел:

1. <https://tsn.ua/other/koli-den-zahisnikiv-i-zahisnic-ukrayini-2024-roku-chomu-zminilasya-data-svyatkuvannya-2666622.html>
2. <https://ips.ligazakon.net/document/KP010433?an=48>
3. <https://www.rvosvita.org.ua/news/pozashkillia-tse-harmoniynyy-rozvytok-dytyny>
4. https://znayshov.com/News/Details/den_zakhysnykiv_i_zakhysnyts_ukrainy_materialy_do_sviata

Розділ 4. Освіта сталого розвитку Івано - Франківщини

Підвищення рівня освіченості здобувачів освіти та педагогі у питаннях сталого розвитку через співпрацю з громадськими організаціями

Уляна АБРАМ'ЮК, начальник відділу еколого-освітньої роботи Карпатського національного природного парку

Карпатський національний природний парк як природоохоронна, науково-дослідна та еколого-освітня установа, активно впроваджує принципи екологічної освіти для сталого розвитку, який орієнтований на системну екологізацію всіх сфер життєдіяльності як ключового фактора досягнення сталої збалансованості інтересів суспільства і природи.

У Стратегії ЄЕК ООН з освіти для сталого розвитку вказано, що ключовим елементом її реалізації мають бути національні плани дій з урахуванням фактичного стану справ країни та положень документів ООН відносно реалізації програм впровадження освіти для сталого розвитку. Національні плани дій мають бути першочерговими як для Міністерства освіти і науки України, так і для Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України.

Останні десятиліття переконливо дали зрозуміти, що для успішного розв'язання екологічних проблем потрібен перехід до нової ідеології життя, екологізації економіки і виробництва, формування екологічно зорієнтованої особистості. Ключову роль у цьому відіграватиме формування високого рівня екологічної культури і розвиток екологічної освіти в інтересах сталого розвитку. Тому для реформування освіти слід утвердити нову позицію стосовно екологічної освіти як інструмента соціалізації індивіда, його адаптації до життя в умовах розвитку громадянського інформаційного суспільства. Крім того, якість освіти впливає не тільки на рівень добробуту, а й дає можливість навчання впродовж усього життя кожної людини.

В даному контексті відділ еколого-освітньої роботи Карпатського НПП дотримується Концепції екологічної освіти в Україні, яка була затверджена ще у 2002 році МОН України і передбачає чітку структуру формування екологічної освіти, охоплюючи всі вікові, соціальні та професійні групи населення. В ній виділено два основні напрямки освіти – формальна і неформальна. Формальна освіта охоплює всі ланки загальної системи освіти яка існує в Україні, в тому числі дошкільна, шкільна, позашкільна. Другий напрямок має просвітницький характер і спрямований на формування екологічної культури місцевого населення та відвідувачів Парку через засоби масової інформації, громадські екологічні організації тощо. Тому екологічна освіта і виховання всіх верств населення є одним із найважливіших і необхідних шляхів, що сприятиме

ефективному вирішенні надзвичайно гострих екологічних і соціально-економічних проблем.

Виходячи з цього, нами проаналізовано стан екологічної освіти у дошкільних, навчальних та оздоровчих закладах та розроблено власну концепцію плану еколого-освітніх заходів, спрямованих на оптимізацію взаємовідносин суспільства і природи, вироблення вмінь активно цілеспрямовано впливати на природне середовище, не завдаючи йому шкоди.

Враховуючи сучасні виклики, спочатку пандемія, а зараз воєнний стан у країні, в час надвисокого рівня впливу на довкілля з не завжди передбачуваними наслідками, екологічна освіта, виховання і культура громадян визначають не лише сутність держави, але й благополуччя та здоров'я нації. Тож екологічна освіта є необхідною складовою сталого гармонійного екологічно безпечного розвитку суспільства.

Важливий наголос фахівцями відділу робиться і на підвищення рівня освіченості педагогів у питаннях сталого розвитку, виховання соціально адаптованої, відповідальної та стратегічно мислячої особистості, яка б доносила питання стану екологічної ситуації та її поліпшення в регіонах, ресурсоспоживання, здоров'язбереження, взаємовідносини між людьми і природою та інші. Карпатський НПП постійно проводить різноманітні зустрічі, семінари, тренінги з місцевими освітянами та налагоджує нові зв'язки на рівні обласному та всеукраїнському. Велике значення відіграє і обмін досвідом інноваційних педагогічних концепцій. Карпатський НПП підтримує концепцію освіти на основі принципів випереджаючої освіти для сталого розвитку. Це надасть змогу поступово змінювати покоління наших дітей, забезпечуючи відповідну якість життя шляхом збалансованого соціально-економічного та екологічного розвитку, поєднуючи із можливістю охорони навколишнього середовища, раціонального використання природних ресурсів, забезпечити збереження здоров'я людини, її екологічної та соціальної захищеності, розвиваючи при цьому творчий потенціал учасників навчально-виховного процесу, впроваджуючи та адаптуючи кращі західні розробки.

На жаль, при проведенні еколого-освітніх заходів під час воєнного стану, екоосвітяни Карпатського НПП зіткнулися із рядом викликів, в тому числі при проведенні їх на базі освітніх чи дошкільних закладів. Та, на щастя, на базі Парку існують Екотуристичний візит-центр, Літні класи, чи Зелені лабораторії на лоні природи, завдяки яким учасники інтерактивних заходів, мають можливість безпечно займатись у навколишньому середовищі, вивчаючи представників рослинного і тваринного світу та інших елементів довкілля.

Дані локації були створені за рахунок реалізації проектів міжнародних фондів громадськими екологічними організаціями «МАМА-86-Яреме» та «Пробій». Крім того, велику практичну підтримку і допомогу наочними матеріалами надають міжнародні фонди: Франкфуртське зоологічне товариство (Німеччина) та Global Conservation (США).

Наш багаторічний досвід доказує, що сучасну молодь, виховану на процесах діджиталізації, важливо зацікавити, проводячи заходи із використанням стандартних методів. Крім того, дуже важливо винайти такі

спільні з освітянами шляхи практичної реалізації ідей сталості, які б забезпечили формування у підростаючого покоління потреби у самопізнанні сенсу екологічно збалансованого та відповідального способу життя. Найбільш дієвими в цьому сенсі є інтерактивні підходи, що не дають шансу учасникам залишитись інертними. Практична діяльність працівників відділу еколого-освітньої роботи доводить, що інтерпретаційні методи пізнання довкілля мають надзвичайно позитивний ефект, про що свідчать самі учасники заходів. До прикладу, майстер-класи на різні екологічні тематики передбачають персональну участь кожного учня, що закріплює отриманні знання та перенесення їх у практичні навички повсякденного життя.

Іншим прикладом є залучення молоді до практичних природоохоронних акцій, зокрема, з прибирання території Парку. Така діяльність формує відповідальне ставлення до чистоти довкілля та мотивує інших наслідувати їх приклад.

Чудовим брейнстормінгом для молоді є їхня участь у розробці проектних ідей з вирішення нагальних екологічних проблем. Завдяки цьому, учні заглиблюються у причини проблеми, здійснюють пошук шляхів їх вирішення як на місцевому, так і на національному рівнях, та отримують стартовий майданчик для інноваційних ідей. Така діяльність сприяє і розвитку патріотичного виховання та активної громадянської позиції.

Впродовж останніх років працівники відділу еколого-освітньої роботи підвищують свою кваліфікацію, беручи активну участь у тренінгах з інтерпретації природи, обміні досвідом з іншими природоохоронними установами, вивчаючи кращі вітчизняні та зарубіжні практики, при цьому поширюючи власний досвід. При цьому до діяльності та поширення отриманих знань ми залучаємо педагогів закладів освіти та оздоровчих закладів.

На нашу думку, тільки поєднання формальних та неформальних підходів до освіти може забезпечити формування всебічного розуміння учнями аспектів сталого розвитку. При цьому важливо відзначити, що практично кожен навчальний предмет повинен містити наскрізні тематики основних принципів сталості: екологічність, соціальна справедливість, економічна збалансованість.

Співпраця Левицької Івонни Дмитрівни, керівника гуртків ОЕНЦУМ з місцевими приватним підприємством «ЯВСОН»

Теплично - овочевий комбінат «Явсон», це приватне підприємство, площею 4 гектари, де щороку вирощуються різні сільськогосподарські культури. Останні роки вирощують довгоплідні та короткоплідні сорти огірків.

У 2020 році було підписано угоду про співпрацю між ТОК «ЯВСОН» та ОЕНЦУМ, завдяки якій вихованці гуртків можуть отримувати базові знання та проводити практичні заняття, набувати практичних навичок та проводити різноманітні дослідження.

Активация Windows
Чтобы активировать Windows,
получите ключ продукта.
Параметры.

Однією з інноваційних форм проведення заняття є екскурсія, завдяки якій діти можуть закріплювати свої знання практичними навичками, зрозуміти і побачити як росте рослина, які фактори впливають на етапи росту та розвитку, вибрати теми для написання науково-дослідницьких робіт

Активация Windows
Чтобы активировать Windows,
получите ключ продукта.
Параметры.

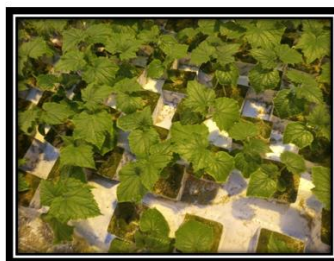
Велике зацікавлення вихованців викликає період розсадника, де вирощується велика кількість розсади.
Площа розсадника 0,5 гектара, де вміщується 120 тисяч рослин.
Протягом січня-лютого вихованці мають можливість виконувати практичну роботу щодо догляду за розсадою.

Активация Windows
Чтобы активировать Windows,
"Параметры".

Перелік основних робіт, які ми з вихованцями виконували протягом року
Догляд за розсадою
(розсада рослин довгоплідного огірка – ЯНІ, високопродуктивний сорт)
Вихованці гуртка не тільки працювали у розсаднику, але й набували багато практичних умінь і навичок, оскільки всі процеси, які відбувалися з рослинами могли спостерігати поетапно, описувати фенологічні спостереження та використовувати свої знання на уроках біології

Активация Windows
Чтобы активировать Windows,
"Параметры".

**Для отримання високого та швидкого врожаю,
необхідно щоденно слідкувати за рослинами, даний
етап характеризує підв'язування рослин,
осліплювання непотрібних пазух та общипування
вусиків**

Активация Windows
Чтобы активировать Windows, перейдите в
"Параметры".

Заняття на тему: «Визначення шкідників плодово-овочевих культур»
Нами було знайдено дві причини, які призводять до швидкого руйнування рослин та
відповідно зменшення врожайності огірків, а саме:

- визначення паразита- кліща, який паразитує на листках на початковій стадії і переходить на плоди на стадії масового розмноження.
- наявність на рослинних коренях- кореневої гнилі. Як видно на фото, рослина в'яне внаслідок перегнивання коренів.

Активация Windows
Чтобы активировать Windows, перейдите в
"Параметры".

**Збір врожаю, як запорука хорошого догляду
Діти з допомогою дорослих, зібрали чимало кілограм
огірків,
вихованці отримали багато гарних вражень і практичних
навичок**

Активация Windows
Чтобы активировать Windows, перейдите в
"Параметры".

Гуртківці –це учні 5- х класів, на цьому гуртку поєднані практичні заняття знову ж таки на теплицях. Догляд гуртківців за маленькою розсадою та спостереження за мінеральним живленням рослин

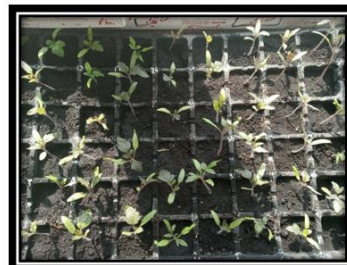
ація Winda
щоб активувати Wi
www.m...

Вихованка гуртка взяла участь у Всеукраїнському конкурсі
«Юний дослідник»

Активация Windows
Чтобы активировать Windows, перейдите на сайт [www.microsoft.com](#) и выберите «Активация Windows».
«Параметры».

На початку весни найголовнішою умовою для подальшого розвитку овочевих грядок, потрібно висіяти насіння різних овочевих культур та доглядати за ними. Нами було посіяно такі рослини, як: томати різних сортів, баклажани, цвітна капуста, перець двох сортів

Активация Windows
Чтобы активировать Windows, перейдите в меню «Параметры».

Доглянуті рослини тішать не тільки керівника, але й вихованців

Активация Windows
Чтобы активировать Windows
"Параметры".

Також базою для проведення практичних занять є агрохімлабораторія, де проводимо багато агрохімічних аналізів та вирощуємо розсаду овочевих культур для НДЗД

Активация Windows
Чтобы активировать Windows
"Параметры".

Науково-дослідницька робота на тему: «Хвороби сільськогосподарських культур»

Активация Windows
Чтобы активировать Windows,
идите в «Параметры».

Проведення віртуальних екскурсій природоохоронними об'єктами України та Європи

Роман КУЗНЄЦОВ, науковий співробітник природного заповідника «Горгани»

Відповідно до нормативних документів навчальні екскурсії є обов'язковими та необхідними складовими освітнього процесу. Вони передбачають створення умов для наближення змісту навчальних предметів до реального життя, спостереження та дослідження вихованцями явищ і процесів життєдіяльності природи та суспільства, розширення їх світогляду, формування в них життєво необхідних компетенцій, посилення практичної і професійно-орієнтаційної спрямованості освітнього процесу. В рамках освітнього простору навчальна екскурсія може стати одним з найцікавіших методів організації навчальної діяльності в умовах сталого розвитку.

В умовах пандемії, а потім війни відбулися зміни умов навчання, які зобов'язали педагогів проводити освітній процес дистанційно. В таких умовах, віртуальна екскурсія стає важливим інформаційним полем для контакту з вихованцями. Віртуальна екскурсія – це організаційна форма навчання, що відрізняється від реальної екскурсії віртуальним відображенням реально існуючих об'єктів із метою створення умов для самостійного спостереження, збору необхідних фактів тощо. Проведення віртуальних екскурсій є актуальною темою, яка має велике значення в умовах сталого розвитку, глобалізації та розвитку цифрових технологій.

За допомогою неї здійснюється трансляція певної інформації з наступною рефлексією на будь-якому занятті. При цьому, створення віртуальної екскурсії – це складний процес, що вимагає від педагога знання сучасних інформаційних технологій та засобів і значних творчих зусиль. Перевагами її є доступність, можливість повторного перегляду, наочність тощо. При створенні віртуальної екскурсії потрібні вміння створення візуального продукту (наприклад, презентація Power Point).

Віртуальні екскурсії природоохоронними об'єктами України та Європи дозволяють педагогам дистанційно «відвідувати» та досліджувати унікальні природні комплекси об'єктів ПЗФ України та Європи.

В основу підготовки будь-якої віртуальної екскурсії мають бути покладені головні принципи та вимоги педагогічної науки, такі як взаємозв'язок навчання і виховання, врахування логіки предмета, послідовність і систематичність, ясність і доступність викладу, наочність, емоційність, врахування вікових особливостей.

З технічної точки зору віртуальна екскурсія – це комбінація панорамних фотографій (сферичних або циліндричних), коли перехід від однієї панорами до іншої здійснюється через активну зону (їх називають точками прив'язки або точками переходу), що розміщуються безпосередньо на зображеннях, а також з урахуванням плану. Фото і відео, необхідні для створення віртуальної екскурсії, можна створювати використовуючи один із Google – додатків, а саме, Google Street view.

Все це може доповнюватися озвучуванням переднього плану та фоновою музикою, а за необхідності й звичайними фотографіями, відеороликами, flash-роликами, планами турів, поясненнями, контактною інформацією тощо.

Найбільш важливими етапами при створенні віртуальної екскурсії є: постановка мети і завдань екскурсії, вибір теми, вивчення літератури з даного питання, відбір і вивчення екскурсійних об'єктів, оцифрування фото й ілюстрацій, складання маршруту екскурсії на основі відеоряду, підготовка промови екскурсовода, складання плану ведення екскурсії, показ екскурсії.

Мультимедійна віртуальна екскурсія являє собою програмно-інформаційний продукт у вигляді гіпертексту, призначений для інтегрованого подання матеріалів екскурсії. Гіпертекст є зручним способом об'єднання різних форм інформації. Основа гіпертексту – текстова інформація, яка дозволяє розміщувати в тексті ілюстрації, звукові та відеофрагменти. Гіпертекст є зручним інструментом для моделювання екскурсії. У загальному вигляді гіпертекст складається з інформаційних фрагментів, пов'язаних між собою спрямованими переходами – посиланнями. Користувач рухається за цими переходами від фрагменту до фрагменту подібно до того, як під час реальної екскурсії переходить від одного об'єкту до іншого.

В рамках проведення віртуальної екскурсії матеріал може викладатися в хронологічній, тематичній чи тематико-хронологічній послідовності. Складаючи текст віртуальної екскурсії необхідно звернути увагу педагогів на те, щоб він відповідав віковим особливостям вихованців і повністю розкривав тему. Текст має відрізняти стислість, чіткість формулювань, необхідна кількість фактичного матеріалу, літературна мова. Матеріал розміщується в тій послідовності, в якій показуються об'єкти, і має чіткий розподіл на частини.

Віртуальна екскурсія дозволяє отримати візуальні відомості про недоступному для реального відвідування, заощадити час і кошти. Переваги даних екскурсій в тому, що педагог сам відбирає потрібний йому матеріал, становить необхідний маршрут, змінює зміст відповідно до поставлених цілей і інтересів дітей.

Виділяють наступні форми проведення віртуальних екскурсій: мультимедійні презентації за допомогою програми PowerPoint і відеоекскурсії.

Корисними в організації навчального процесу за допомогою віртуальних екскурсій можуть бути безкоштовні сервіси та додатки, які, зокрема, пропонує команда Google. Пропоную ознайомитись деяких з них: Google Expeditions, Академія культури Google (Google Cultural Institute) – це глобальний освітній онлайн-проект, партнерська програма якого об'єднує сотні музеїв, інститутів культури і архівів світу.

Виступ на Всеукраїнській педагогічній екомайстерні 24.10.2024р.

Галини ШИНКАРУК

Підсумовуючи все вище почуте, хочу сказати наступне. Оскільки суть сталого розвитку полягає у встановленні балансу між економічним зростанням, матеріальним виробництвом, споживанням, з одного боку, та здатністю екосистем відновлюватися, поглинати забруднення, з іншого, багато науковців вважають, що більш доцільно було б вжити термін «збалансований розвиток». Але термін «сталий розвиток» закріпився з легкої руки його автора, економіста Світового банку Германа Дейлі, він просував інноваційну економічну теорію сталого розвитку. Згадувався «сталий розвиток» як символ екорозвитку, розвитку без руйнувань у Всесвітній стратегії охорони природи, яка була прийнята у 1980 році та підтримана у 450 (чотириста п'ятидесяти) державах світу. А потім, у 1992 році ООН був офіційно прийнятий цей термін.

Серед науковців, екологів немає одностайності як у тлумаченні самого терміну, так його змісту. Дехто пропонує відмовитися від бачення покращення всіх аспектів людського життя у майбутньому, а зосередитися на захисті навколишнього середовища. Дедалі частіше з'являються аргументи про те, що для сталого розвитку вже занадто пізно: багато екосистем знищено, тисячі видів безповоротно вимерли, а кліматичні зміни зайшли занадто далеко. Можливо, варто просто зосередитися на виживанні?

Допомогти дітям розбиратися у цих глобальних проблемах, критично осмислити перспективи свого комфортного перебування на цій планеті у майбутньому, сформулювати своє бачення тих кроків, які необхідно здійснити вже зараз, усвідомити свою роль у підтриманні необхідного стійкого балансу у екосистемах та зменшення вуглецевого сліду – це і є нашим завданням.

Дієвим та ефективним способом у досягненні цієї мети є організація регіональних конкурсів, які б, з одного боку, були цікавими для дітей та молоді, а з іншого – корисно-пізнавальними та спонукали до формування критичного мислення та формування власної думки. Наведу декілька прикладів.

Уже традиційним на теренах нашої області став обласний дитячий екологічний хакатон. Усім командам-учасникам на тільки на відкритті заходу озвучується завдання – одна з локальних чи глобальних екологічних проблем, щодо якої у науковців немає одностайної думки про причини виникнення чи шляхів вирішення. Ось приклад одного із завдань:

У своєму романі «Периферійні пристрої» американський фантаст Вільям Гібсон змалював недалеке майбутнє людської цивілізації, де з-поміж іншого дуже яскраво описані мешканці (люди) великої тихоокеанської смітцевої плями. Сьогодні то є просто щільна купа пластикового та іншого сміття, що плаває у відкритому океані. Запропонуйте та обґрунтуйте модель спонтанної натуралізації великої тихоокеанської смітцевої плями і виникнення на ній та під нею екосистеми.

Впродовж визначеного часу, використовуючи всі доступні джерела інформації, учасники мають сформулювати своє бачення щодо:

- Небезпеки для людей та довкілля, яку викликає ця проблема
Можливих причин виникнення та шляхів вирішення цієї проблеми та участі молоді у вирішенні цієї проблеми

Впродовж визначеного часу з учасниками працюють ментори – науковці вузів, Карпатського та Галицького національних природних парків, заповідника Горгани, спеціалісти управління екології та природних ресурсів, співробітники бюро екології Української греко-католицької церкви, оцінюючи, окрім усього іншого і вміння учасників працювати в команді. Схематично зобразивши на великих листах паперу свій проект, діти захищають його перед менторами.

1. Обласний конкурс молодіжних екологічних стартапів – цей конкурс ми тільки запускаємо.

Започатковуючи цей конкурс, ми хочемо спонукати молодь задуматися над тим, а чи можемо ми, кожний з нас, зробити свій внесок у сталий розвиток завдяки втіленню екологічних рішень та ініціатив на теренах свого населеного пункту, громади? Бо розуміємо, що для вирішення багатьох глобальних екологічних проблем потрібні саме локальні чисті рішення, які, з одного боку, принесуть користь мешканцям, з іншого – зменшать негативний вплив на довкілля та покращать екологічну ситуацію в місті чи селі. Зараз надзвичайно актуальними є екологічні проекти, які об'єднуюватимуть мешканців населеного пункту чи громади у зміні ставлення до природи та розширять межі екологічної стійкості територій.

Ми думаємо, що ці екологічні ініціативи торкатимуться:

- Озеленення занедбаних територій, перетворення їх на відпочинкові зони
- Озеленення прилеглих територій багатоквартирних будинків
- Очищення та взяття під охорону природних об'єктів
- Вирішення в громаді проблеми розумної утилізації сміття (в тому числі і електронного)
- Сортування відходів
- Запровадження енергоощадних технологій для скорочення викидів парникових газів або інших забруднюючих речовин у навколишнє середовище тощо.

2. Популярною серед дітей та молоді стає конкурс STEM-гра 10 соток. Кожний учасник виступає в ролі майбутнього власника земельної ділянки площею 10 соток, яку йому потрібно освоїти для раціонального, ефективного, екологічно зорієнтованого ведення власного господарства. Має бути місце для проживання, відпочинку, підсобні приміщення, площі для вирощування рослин чи облаштування домашньої ферми чи пасіки, а, можливо, садка, а, можливо, вирощування продукції для продажу. Оцінюються раціональне використання ділянки, впровадження екологічних безвідходних технологій, енергоощадність тощо. Для дітей це щось нове, відчути себе господарем, спланувати своє проживання поруч з природою з використанням чистих технологій.

3. Конкурс, що тільки запускається – «Птахи серед людей».

Зараз у містах збільшується кількість зупинок громадського транспорту, облаштованих прозорими павільйонами. Використання прозорого матеріалу зручне для пасажирів, бо служить захистом від примх погоди, гармонійно вписується в міський пейзаж та дозволяє легко побачити транспорт, що під'їжджає. Проте, дуже частими є випадки травмування птахів, що пролітають поряд. Наше завдання – знайти природоорієнтовані екоцентричні рішення для того, аби унеможливити смертельні випадки серед пернатих, зробити життя птахів поруч з людиною в урбанізованому середовищі безпечнішим та комфортнішим.

- Учасники створюють проекти з удосконалення уже діючих зупинок громадського транспорту, облаштованих прозорими павільйонами.

- Учасники розробляють проекти із створення таких зупинок громадського транспорту, які не схожі на існуючі, але які одразу враховували б комфортність перебування там людей, наявність необхідної інформації для пасажирів, та втілювали природоорієнтовані рішення для збереження життя та усунення небезпеки для пернатих.

Як знати, можливо, комусь із наших дітей, які виростуть і підуть у доросле життя, доведеться працювати над новою концепцією збалансованого розвитку планети, а може і виживання людства, зважаючи на ті глобальні зміни, які вже відбулися і продовжують відбуватися у світі.